

10

**UMOWA O WARUNKACH I SPOSOBIE REALIZACJI
STRATEGII ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ
NR 00006.UM05.6572.10008.2023**

zawarta w dniu 05.03.2024 r. w Łodzi

podjęty:

Województwem łódzkim

z siedzibą w Łodzi, Al. Piłsudskiego 8, 90-051 Łódź,

reprezentowanym przez Zarząd Województwa, w imieniu którego działają:

- 1) Pan Andrzej Górczyński – Członek Zarządu Województwa łódzkiego;
- 2) Pan Zbigniew Ziemia – Wicemarszałek Województwa łódzkiego;

zwanym dalej "Zarządem Województwa",

a

Lokalną Grupą Działania "Dolina rzeki Grab",

z siedzibą w Łasku, Pl. 11 Listopada 1, 98-100 Łask,

NIP 831-160-39-11,

numer KRS 0000305994,

reprezentowaną przez:

Panią Annę Doliwę – Prezesa Zarządu;

zwanym dalej "LGD",

razem zwanymi dalej "Stronami",

o następującej treści:

Użyte w umowie o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, zwanej dalej „umową ramową”, określenia oznaczają:

- 1) rozporządzenie 2021/1060 - rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wspierania Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159-706);
- 2) ustawa RLKS – ustawę z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2022 r. poz. 943 z późn. zm.);
- 3) ustawa PS WPR – ustawę z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej (Dz. U. z 2023 r. poz. 412, 1530 z późn. zm.);
- 4) ustawa ZFSE – ustawę z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz. U. z 2022 r. poz. 1079);
- 5) RODO – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.);
- 6) program – program lub plan, o których mowa w ustawie RLKS, w tym:
 - a) PS WPR – Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027,
 - b) ~~program regionalny – program, o którym mowa w art. 2 pkt 23 ustawy ZFSE;~~
- 7) EFRRROW – Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- 8) EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego;
- 9) EFS+ – Europejski Fundusz Społeczny Plus;
- 10) LSR – strategię rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność;
- 11) LGD – lokalną grupę dziańca, o której mowa w ustawie RLKS;
- 12) RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność;

* Plan komunikacji musi być zgodny ze standardem minimum opracowanym przez Samorząd Województwa, jeśli taki standard został opracowany.

2) ustawą RLKS;

1) umową ramową;

1. LGD zobowiązuje się do realizacji LSR zgodnie z:

Ogólne warunki realizacji LSR

§ 3.

- 3. Plan komunikacyjny, o którym mowa w ustawie RLKS, stanowi załącznik nr 2 do umowy ramowej;
- 2. LSR wraz z załącznikami stanowi załącznik nr 1 do umowy ramowej.

1. Umowa ramowa określa prawa i obowiązki Stron w zakresie warunków i sposobu realizacji LSR, która przewiduje finansowanie w ramach programu/ów ze środków funduszy: Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich?

Przedmiot umowy ramowej

§ 2.

- 17) wniosek o wsparcie – wniosek o udzielenie wsparcia, o którym mowa w ustawie RLKS, tj. wniosek o dofinansowanie, o którym mowa w ustawie ZFSE lub wniosek o przyznanie pomocy, o którym mowa w ustawie PS WPR;
- 18) projekt grantowy – projekt grantowy w rozumieniu ustawy RLKS;
- 19) grantobiorca – grantobiorcę w rozumieniu ustawy RLKS;
- 20) organ decyzyjny – organ, do którego właściwości należą zadania, o których mowa w art. 4 ust. 3 pkt 4 ustawy RLKS;
- 21) ramy wykonania – ramy, o których mowa w art. 16 rozporządzenia 2021/1060, które obejmują wskaźniki produktu, wskaźniki rezultatu, cele pośrednie i końcowe.
- 13) wdrażanie LSR – wsparcie, o którym mowa w art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia 2021/1060;
- 14) zarządzanie LSR – wsparcie, o którym mowa w art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia 2021/1060;
- 15) realizacja LSR – wsparcie w ramach wdrażania LSR i zarządzania LSR;
- 16) operacja – operację w rozumieniu art. 2 pkt 4 lit. a rozporządzenia 2021/1060 realizowaną w ramach LSR;
- 17) wniosek o wsparcie – wniosek o udzielenie wsparcia, o którym mowa w ustawie RLKS, tj. wniosek o dofinansowanie, o którym mowa w ustawie ZFSE lub wniosek o przyznanie pomocy, o którym mowa w ustawie PS WPR;
- 18) projekt grantowy – projekt grantowy w rozumieniu ustawy RLKS;
- 19) grantobiorca – grantobiorcę w rozumieniu ustawy RLKS;
- 20) organ decyzyjny – organ, do którego właściwości należą zadania, o których mowa w art. 4 ust. 3 pkt 4 ustawy RLKS;
- 21) ramy wykonania – ramy, o których mowa w art. 16 rozporządzenia 2021/1060, które obejmują wskaźniki produktu, wskaźniki rezultatu, cele pośrednie i końcowe.

2

- e) planu szkoleń członków organu decyzyjnego i pracowników biura LGD w zakresie niezbędnym do zadań wynikających z ich kompetencji.
 - d) procedur wyboru i oceny grantobiorców uwzględniających kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, niebudzący wątpliwości interpretacyjnych szczegółowy opis wyjaśniający ich znaczenie oraz sposób oceny wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów, jeżeli LGD przewiduje w LSR realizację projektów grantowych¹,
 - c) procedury ustalania niebudzących wątpliwości interpretacyjnych kryteriów wyboru operacji,
 - b) regulaminu organu decyzyjnego,
 - a) procedur wyboru i oceny operacji w ramach LSR,
- 2) przekazania do zatwierdzenia do Zarządu Województwa:

- 1) zmiany LSR w celu dostosowania jej do wartości środków określonych w § 5 w przypadku, gdy wystąpiła zmiana wartości środków finansowych zgodnie z postanowieniami załącznika nr 4 do Regulaminu konkursu na wybór LSR;
3. W terminie 60 dni od dnia zawarcia umowy ramowej LGD zobowiązana jest do:
- 2) poinformować Zarząd Województwa o miejscu przechowywania dokumentów, o których mowa w § 6 pkt 2 lit. g oraz poinformować Zarząd Województwa każdorazowo o zmianie miejsca przechowywania tych dokumentów, w terminie 14 dni od dnia zaistnienia takiej zmiany.
 - 1) zorganizować biuro LGD spełniające następujące warunki:
 - a) wyposażenie w telefon z dostępem do sieci telekomunikacyjnej,
 - b) wyposażenie w sprzęt biurowy i komputerowy z dostępem do sieci Internet,
 - c) zagwarantowanie bezpiecznego przechowywania dokumentacji związanej z wyborem operacji lub grantobiorców¹, zgodnie z przepisami RODO;
 - 2) poinformować Zarząd Województwa o miejscu przechowywania dokumentów, o których mowa w § 6 pkt 2 lit. g oraz poinformować Zarząd Województwa każdorazowo o zmianie miejsca przechowywania tych dokumentów, w terminie 14 dni od dnia zaistnienia takiej zmiany.
2. W terminie 30 dni od dnia zawarcia umowy ramowej LGD jest zobowiązana:
- 7) innymi właściwymi przepisami prawnymi.
 - 6) zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027;
 - 5) wytycznymi, o których mowa w ustawie RLKS, ustawie PS WPR lub ustawie ZFSE²;
 - 4) rozporządzeniem 2021/1060;
 - 3) ustawą PS WPR lub ustawą ZFSE²;

4. W terminie 60 dni od dnia zawarcia umowy ramowej LGD jest zobowiązana dostarczyć do Zarządu Województwa dokumenty potwierdzające członkostwo wszystkich gmin objętych obszarem LSR, jeżeli dokumenty te nie zostały zafasczone do wniosku o wybór LSR w ramach konkursu na wybór LSR. W przypadku braku uchwały rady gminy LGD jest zobowiązana dostarczyć do Zarządu Województwa uchwałę rady powiatu na obszarze którego położona jest ta gmina, o członkostwie powiatu w LGD.
5. W terminie 90 dni od dnia zawarcia umowy ramowej LGD chcąc przyłączyć do obszaru LSR obszar gminy, która nie jest objęta żadną wybraną LSR, ale była objęta w strategii, która nie została wybrana w ramach konkursu na wybór LSR, może złożyć podanie o zmianę umowy ramowej w zakresie rozszerzenia obszaru LSR.
6. Do podania, o którym mowa w ust. 5, LGD dołącza zaktualizowaną LSR, uwzględniającą dołączany obszar oraz uchwałę rady przyłączanej gminy, która nie jest objęta żadną wybraną LSR, o członkostwie tej gminy w LGD. W przypadku braku uchwały rady gminy LGD dołącza uchwałę rady powiatu na obszarze którego położona jest ta gmina, o członkostwie tego powiatu w LGD. W przypadku, gdy obszar LSR rozszerzany jest o dzielnicę lub osiedle w gminie miejskiej, do podania, o którym mowa w ust. 5, dołącza się uchwałę rady tej dzielnicy lub osiedla.
7. W przypadku zidentyfikowania przez Zarząd Województwa, że gmina, osiedle, dzielnica lub miasto, o których mowa w ust. 6, wyraziły wolę przyłączenia się także do obszaru innej LSR, aneks do umowy ramowej nie może zostać zawarty.
8. Podanie, o którym mowa w ust. 5, Zarząd Województwa rozpatruje w terminie 45 dni od dnia jego otrzymania.
9. Zarząd Województwa zastrzega sobie prawo zgłoszenia uwag do dokumentów, o których mowa w ust. 3, 4 i 6 oraz do podania, o którym mowa w ust. 5. Uwagi mogą być zgłoszone na piśmie lub e-mailem.
10. LGD zobowiązuje się do dokonania ewentualnych poprawek i uzupełnień dokumentów, o których mowa w ust. 3, 4 i 6 oraz podania, o którym mowa w ust. 5, zgodnie z uwagami, o których mowa w ust. 9, w terminie 14 dni od dnia ich otrzymania.
11. Dokumenty, o których mowa w ust. 3 uznaje się za zatwierdzone, jeżeli w ciągu 60 dni od daty ich otrzymania, Zarząd Województwa nie zgłosi uwag do tych dokumentów.
12. Do czasu:

1) przekazania do Zarządu Województwa informacji o których mowa w ust. 2 pkt 2;

2

9.	Zelów	cały obszar gminy	bełchatowski	łodzkie	PS WPR
8.	Wodzisław	cały obszar gminy	łaski	łodzkie	PS WPR
7.	Widawa	cały obszar gminy	łaski	łodzkie	PS WPR
6.	Sędziejowice	cały obszar gminy	łaski	łodzkie	PS WPR
5.	Łask	cały obszar gminy	łaski	łodzkie	PS WPR
4.	Drużbice	cały obszar gminy	bełchatowski	łodzkie	PS WPR
3.	Dobron	cały obszar gminy	pabianicki	łodzkie	PS WPR
2.	Dutów	cały obszar gminy	pabianicki	łodzkie	PS WPR
1.	Buczek	cały obszar gminy	łaski	łodzkie	PS WPR
L-p.	Gmina	Część Gminy/ Dzielnica/ Osiedle	Powiat	Województwo	Program

1. LGD zrealizuje LSR w latach od 2024 do 2029, na warunkach, o których mowa w § 3 ust. 1.
2. LGD będzie realizowała LSR na obszarze następujących gmin lub ich części, dzielnic i osiedli, w ramach następujących programów:

§ 4. Termin i obszar realizacji LSR

13. LGD zobowiązana jest do niezwłocznego informowania Zarządu Województwa o okolicznościach mogących mieć wpływ na wykonanie umowy ramowej oraz niezwłocznego powiadomienia Zarządu Województwa o zmianie swoich danych zawartych w umowie ramowej.
 14. Do zmiany treści dokumentów, o których mowa w ust. 3, postanowienia ust. 9 – 11 stosuje się odpowiednio.
 15. Zmiana kryteriów wyboru grantobiorców, o których mowa w ust. 3 pkt 2 lit. d, odbywa się zgodnie z zasadami zmiany kryteriów, a także z zachowaniem ich mierzalności.
- LGD nie może rozpocząć wdrażania LSR, w tym nie może ogłosić naboru wniosków o wsparcie ani o powierzenie grantów?
- 2) zatwierdzenia przez Zarząd Województwa zmiany LSR, o której mowa w ust. 3 pkt 1, dokumentów, o których mowa w ust. 3 pkt 2 oraz podania, o którym mowa w ust. 5;
 - 3) dokonania przez LGD ewentualnych poprawek i uzupełnień dokumentów, o których mowa w ust. 4, zgodnie z ust. 10

Op

3. Liczba mieszkańców zameldowanych na pobyt stały na obszarze objętym LSR **dziewiętnaście** w tym **0** (słownie: zero) stanowi ludność miast zamieszkałych przez więcej niż 20 000 mieszkańców.

**§ 5.
Środki finansowe na realizację LSR**

1. Wysokość alokacji, o której mowa w art. 32 ust. 4 rozporządzenia 2021/1060 w ramach:

- 1) PS WPR ustala się na: **3 062 500,00** euro (słownie euro: **trzy miliony sześćdziesiąt dwa tysiące pięćset 00/100**), w tym: **1 684 375,00** euro (słownie euro: **jeden milion sześćset osiemdziesiąt cztery tysiące trzysta siedemdziesiąt pięć 00/100**) ze środków EFRR;OW;
- 2) programu regionalnego ustala się na: euro (słownie euro:.....);

2. Wysokość środków finansowych na wdrażanie LSR, w ramach:

- 1) PS WPR ustala się na: **2 500 000,00** euro (słownie euro: **dwa miliony pięćset tysięcy 00/100**), w tym: **1 375 000,00** euro (słownie euro: **jeden milion trzysta siedemdziesiąt pięć tysięcy 00/100**) ze środków EFRR;OW;
- 2) programu regionalnego ustala się na: euro (słownie euro:.....);

w tym:

- a) euro (słownie euro:.....) ze środków EFRR, na realizację celów szczegółowych programu regionalnego ustala się na:³
- o cel szczegółowy (.....) euro (słownie euro:.....)³
- o cel szczegółowy (.....) euro (słownie euro:.....)³
- b) euro (słownie euro:.....) ze środków EFRR, na realizację celów szczegółowych programu regionalnego ustala się na:³
- o cel szczegółowy (.....) euro (słownie euro:.....)³
- o cel szczegółowy (.....) euro (słownie euro:.....)³

- 3. Wsparcie na wdrażanie LSR będzie udzielane na podstawie odrębnych umów o przyznaniu pomocy/umów o dofinansowanie projektów z beneficjentami⁴ w ramach dostępnych środków, o których mowa w ust. 2, zgodnie z planem finansowym, o którym mowa w rozdziale IX LSR.
- 4. Wsparcie na zarządzanie LSR, będzie udzielane na podstawie zawartej umowy między Zarządem Województwa a LGD odrębnej umowy.

5

- g) przechowywania dokumentów, dotyczących wyboru i realizacji LSR, w tym dokumentacji związanej z oceną, wyborem i ustaleniem kwoty wsparcia na lub o powierzenie grantu w ramach projektu grantowego,
- ubiegają się o wsparcie na realizację operacji w ramach wdrażania LSR
- ubiegających się o powierzenie grantu w ramach projektu grantowego, realizację operacji w ramach wdrażania LSR lub u podmiotów
- pełnią funkcje w organach podmiotów ubiegających się o wsparcie na
- są członkami organu decyzyjnego LGD,
- świadczą odpłatne doradztwo na rzecz podmiotów ubiegających się o wsparcie realizacji operacji lub grantobiorców w ramach LSR,
- nie mogą być zatrudniane osoby, które:
- związanych z funkcjonowaniem biura, o którym mowa w § 3 ust. 2 pkt 1, cywilnoprawnych, których przedmiotem jest wykonywanie obowiązków LSR, z zastrzeżeniem, że na podstawie umów o pracę lub umów zatrudnienia osób niezbędnych do prawidłowego wdrażania i zarządzania
- f) udzielania wszelkich informacji związanych z realizacją LSR na każde wezwanie Zarządu Województwa,
- e) stosowania wytycznych, o których mowa w ustawie RLKS, ustawie PS WPR lub ustawie ZFSE,
- d) zapewnienia szkoleń członków organu decyzyjnego i pracowników biura LGD, zgodnie z planem, o którym mowa w § 3 ust. 3 pkt 2 lit. e, w celu nabywania lub poszerzania wiedzy w zakresie niezbędnym do realizacji zadań wynikających z kompetencji przy wdrażaniu LSR,
- c) zapewnienia kadencji organów stowarzyszenia,
- b) zapewnienia swobodnego i niedyskryminującego dostępu do członkostwa w LGD wszystkim podmiotom z obszaru LGD,
- a) osiągnięcia celów i wskaźników, o których mowa w § 5; przy wykorzystaniu środków, o których mowa w § 5;
- 1) prawidłowego funkcjonowania LGD oraz rzetelnej realizacji LSR, w tym do:

LGD zobowiązuje się do:

Zobowiązania LGD

§ 6.

- 1) przyznania pomocy w zakresie zarządzania LSR, lub
- 2) na realizację projektu grantowego,
- w ramach dostępnych środków, o których mowa w ust. 1, odpowiedniego programu.

- operacje lub zadania służące osiągnięciu celu projektu grantowego¹ oraz wersji archiwalnych ogłoszeń o naborze wniosków o wsparcie, nie krócej niż do 31 grudnia 2034 roku, a w przypadku dokumentów związanych ze wsparciem ze środków EFS+ lub EFRR zgodnie z wymogami określonymi dla ww. funduszy w szczególności w rozporządzeniu 2021/1060, ustawie ZFSE;
- 3) zapewnienia i utrzymania w okresie realizacji LSR infrastruktury technicznej i biurowej, w tym:
- a) biura, o którym mowa w § 3 ust. 2 pkt 1,
 - b) strony internetowej, w tym jej utworzenia lub utrzymania oraz aktualizowania jej o bieżące wydarzenia i informacje istotne z punktu widzenia realizacji LSR, wypełniając obowiązki informacyjne i promocyjne, o których mowa w pkt 7,
 - c) umieszczenia w widocznym, ogólnodostępnym miejscu oraz na stronie internetowej LGD informacji o czasie pracy tego biura wraz z danymi kontaktowymi,
 - d) zapewnienia obecności przynajmniej jednego pracownika biura LGD lub członka zarządu w godzinach pracy biura;
- 4) organizacji usług doradczych, w tym:
- a) bezpłatnego świadczenia przez pracowników biura LGD doradztwa w zakresie przygotowywania wniosków o wsparcie i wniosków o płatność,
 - b) prowadzenia na bieżąco ewidencji udzielanego doradztwa w formie rejestru lub oświadczeń podmiotów, którym udzielono doradztwa oraz przedmiotu doradztwa, w tym nazwy programu, w zakresie którego udzielono doradztwa, a także naboru, którego dotyczy i numeru zawartej umowy o przyznaniu pomocy albo umowy o dofinansowaniu projektu z beneficjentem albo umowy powierzenia grantu z grantobiorcą¹,
 - c) przekazywania Zarządowi Województwa ewidencji, o której mowa w lit. b wraz z wnioskami o wsparcie oraz dokumentacją potwierdzającą dokonanie wyboru operacji, zgodnie z ustawą RLKS,
 - d) rozpowszechniania informacji o zasadach udzielania wsparcia, w tym wypełniając obowiązki informacyjne i promocyjne, o których mowa w pkt 7;
- 5) podejmowania czynności w celu dokonania wyboru operacji, w tym:
- a) uzgadniania z Zarządem Województwa i podawania do publicznej wiadomości na stronie internetowej LGD, zgodnie z ustawą RLKS, nie później niż do końca:
- danego roku, harmonogramu naborów wniosków o wsparcie na kolejny rok,

- każdego kwartału, zmiany harmonogramu, o którym mowa w tiret pierwszym,
- b) uzgadniania treści regulaminu naboru wniosków o wsparcie z Zarządem Województwa, zgodnie z ustawą RLKS,
- c) ogłaszania naborów wniosków o wsparcie, o ile są dostępne środki finansowe na wdrażanie LSR, według harmonogramu, o którym mowa w lit. a tiret pierwsze,
- d) terminowego oraz prawidłowego przeprowadzania postępowania w sprawie wyboru operacji realizujących cele LSR, zgodnie z ustawą RLKS, w tym dokonywania wyboru operacji lub grantobiorców¹, zgodnie z wymogami określonymi w ustawie RLKS, a w przypadku wyboru operacji lub grantobiorców¹, dla których przewidziano wsparcie na wdrażanie LSR z EFS+ lub EFR, dodatkowo zgodnie z ustawą ZFS², w tym:
- e) stosowania do oceny i wyboru operacji, procedur wyboru i oceny operacji w ramach LSR oraz regulaminu organu decyzyjnego oraz kryteriów wyboru operacji wraz z procedurą ustalania kryteriów lub procedur wyboru i oceny grantobiorców uwzględniających kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów¹,
- f) dokonania wyboru grantobiorców w ramach projektu grantowego w zakresie przygotowania projektów partnerskich nie później niż do dnia 31 grudnia 2026 r;
- g) monitorowania, ewaluacji i kontroli realizacji LSR, w szczególności poprzez:
- a) monitorowanie wskaźników realizacji celów LSR oraz przedsięwzięć,
- b) opracowanie i udostępnienie, najpóźniej w dniu ogłoszenia pierwszego naboru wniosków o wsparcie, w szczególności na stronie internetowej LGD, formularza ankiety monitorującej na potrzeby monitorowania realizacji LSR,
- c) składanie Zarządowi Województwa do ostatniego dnia lutego każdego roku sprawozdania z realizacji LSR, za rok poprzedni na formularzu udostępnionym przez Zarząd Województwa, a w przypadku pierwszego roku realizacji LSR – w terminie wskazanym przez Zarząd Województwa,
- d) poddanie się ocenie efektywności realizacji LSR w terminie wyznaczonym przez Zarząd Województwa oraz w przypadku uzyskania negatywnego wyniku tej oceny zrealizowania programu naprawczego opracowanego przez LGD i zatwierdzonego przez Zarząd Województwa w terminie wskazanym w tym programie,

- e) prowadzenie ewaluacji związanych z LSR zgodnie z procedurą określoną w rozdziale X LSR,
- f) umożliwienie przedstawicielom organów i jednostek organizacyjnych, upoważnionych do kontroli, przeprowadzania kontroli LGD w zakresie wyboru i realizacji LSR, w tym dokonywania wyboru operacji lub grantobiorców² przez LGD,
- g) wykonanie zaleceń z kontroli realizacji LSR, o których mowa w ustawie RPKS, w art. 24 i 25 ustawy ZFSE⁴ oraz zaleceń mających na celu poprawę działalności LGD i realizacji LSR w ramach kontroli, o której mowa w § 7 pkt 2;
- 7) wypętłania obowiązków informacyjnych i promocyjnych związanych z wdrażaniem i zarządzaniem LSR, w tym informowania społeczeństwa o dofinansowaniu operacji realizowanych w ramach LSR przez Unię Europejską, zgodnie z Księgą Tożsamości Wizualnej Funduszy Europejskich 2021-2027 albo zgodnie z Księgą Wizualizacji znaku PS WPR², w szczególności poprzez:
- a) zamieszczenie w biurze LGD, o którym mowa w § 3 ust. 2 pkt 1, tablicy informacyjnej dotyczącej realizacji LSR,
- b) oznaczenie w widoczny sposób:
- wszystkich prowadzonych działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących realizacji LSR,
 - wszystkich dokumentów i materiałów podawanych do publicznej wiadomości,
 - w przypadku wsparcia z EFRROW gdy są to dokumenty i materiały zawierające treści merytoryczne, należy umieścić również odesłanie do organu/podmiotu odpowiedzialnego za treść informacji i do właściwej instytucji zarządzającej wyznaczonej do realizacji,
 - produktów, sprzętu, pojazdów, itp. powstałych lub zakupionych w związku z realizacją LSR, poprzez umieszczenie na nich trwałych naklejek,
- c) umieszczenie w dobre widocznym miejscu dla ogółu społeczeństwa w miejscu realizacji LSR w zakresie jej animowania, przynajmniej jednego trwałego plakatu o wymiarze A3 lub podobnej wielkości elektronicznego wyświetlacza na temat LSR,
- d) udokumentowanie działań informacyjnych i promocyjnych w zakresie realizacji LSR, w tym w szczególności prowadzonych w ramach animacji,
- e) umieszczenie opisu operacji własnej LGD, o której mowa w ustawie RPKS, na stronie internetowej LGD lub na jej stronach mediów

- protokół z posiedzeń organu decyzyjnego,
- realizacji zadań służących osiągnięciu celu projektu grantowego,
- wniosków o wsparcie, a także listy wybranych grantobiorców w celu udzielenia wsparcia na wdrażanie LSR w ramach danego naboru z operacji mieszczą się w limicie środków przeznaczonych na wdrażanie LSR oraz listy operacji wybranych, ze wskazaniem, które listy operacji spełniających warunki udzielenia wsparcia na informacji o unieważnieniu naboru wniosków o wsparcie,
- realizacji LSR zgodnie z wymogami ustawy RLKS,
- ogłoszeń o naborze wniosków o wsparcie przyznających się do harmonogramu naborów wniosków o wsparcie i jego aktualizacji,
- regulaminu organu decyzyjnego LGD²,
- listy członków zarządu lub organu decyzyjnego LGD,
- listy członków LGD,
- statutu LGD,
- umowy ramowej wraz z obowiązującymi załącznikami,
- szkoleniami dla pracowników, prowadzoną przez LGD aktywizującą, wynagrodzeniami dla pracowników, prowadzonymi biurami, wskazując co najmniej wysokość wydatków związanych z stanowiących różnicę środków, o których mowa w § 5 ust. 1 i 2, wykorzystania środków finansowych w zakresie zarządzania LSR, do ostatniego dnia lutego każdego roku informacji o sposobie niezwłoczne zamieszczanie na stronie internetowej LGD:
- a) podawania do publicznej wiadomości, w szczególności poprzez
- 8) rzetelnej i terminowej sprawozdawczości, w tym do:
- licencji;
- oraz wszelkich wcześniejszych istniejących praw wynikających z takiej niewyjącej i nieodwołalnej licencji na korzystanie z takich materiałów instytucji i organów unijnych i aby Unii udzielono nieodpłatnej, również na poziomie grantobiorców¹, były udostępniane na wniosek g) zapewnienie, aby materiały związane z komunikacją i widocznością, wsparcia,
- oznakowania w zależności od funduszu, programu i wysokości wsparcia z UE i LSR, w szczególności w formie odpowiedniego uczestniczącym we wdrażaniu LSR oraz opinii publicznej informacji o f) przekazywanie beneficjentom, grantobiorcom¹, podmiotom wkład z EFRR, EFR, EFS+² przynajmniej na stronie głównej,

1. Jeżeli do 30 czerwca 2026 r. wsparcie na wdrażanie LSR w ramach PS WPR nie zostanie udzielone w wysokości określonej w § 5 ust. 2 pkt 1, kwota określona w § 5 ust. 2 pkt 1, kwota określona w § 5 ust. 2 pkt 1 zostaje obniżona o wartość 10 %.
2. Jeżeli do 31 grudnia 2027 r. wsparcie na wdrażanie LSR w ramach PS WPR nie zostanie udzielone w wysokości określonej w § 5 ust. 2 pkt 1, kwota określona w § 5 ust. 2 pkt 1 zostaje obniżona o różnicę wartości odpowiadającej 80% kwoty określonej w § 5 ust. 2 pkt 1 i sumy dotyczących udzielenego wsparcia na wdrażanie LSR w ramach PS WPR ustalonej według stanu na dzień 31 grudnia 2027 r.
3. Jeżeli do 31 grudnia 2026 r. wsparcie na wdrażanie LSR w ramach programu regionalnego nie zostanie udzielone w wysokości odpowiadającej%

Kamienie milowe i korekty finansowe

§ 9.

- 1) udostępniania LGD danych z aplikacji wspierającej obsługę wniosków o wsparcie i wniosków o płatność, m.in. w zakresie danych dotyczących wysokości dostępnych środków;
 - 2) gromadzenia i wymiany danych związanych z realizacją powierzonych zadań LGD, w szczególności danych monitoringowych, w tym w ramach aplikacji, o której mowa w pkt 1.
- Strony zobowiązują się do wzajemnej współpracy oraz do współpracy z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa², mającej na celu zapewnienie właściwej obsługi oraz monitorowania postępowania w sprawie wyboru operacji finansowanych w ramach programu, dotyczącej w szczególności:

Współpraca

§ 8.

- 8) dokonywania oceny racjonalności harmonogramu, o którym mowa w § 6 pkt 8 lit. b, w szczególności poprzez weryfikację adekwatności działań komunikacyjnych do wskaźników realizacji tych działań, a także adekwatności planowanych efektów działań komunikacyjnych do budżetu tych działań, w terminie 30 dni od jego złożenia przez LGD;
 - 9) dokonywania oceny zmian umowy ramowej, o które wnioskuje LGD, biorąc pod uwagę racjonalność i zasadność tych zmian, a także warunki, o których mowa w § 12.
- zawartych w tych sprawozdaniach, Zarząd Województwa może wydać LGD zalecenia mające na celu poprawę działalności LGD i realizacji LSR, z podaniem terminu ich wdrożenia;

of

- 1. Uznaje się, że LGD realizuje zobowiązania określone w umowie ramowej, jeżeli nie zostało stwierdzone uchybienie w zakresie realizacji zobowiązań, o których mowa w § 3, § 6 i § 8, z zastrzeżeniem ust. 2-3.
- 2. Uznaje się, że LGD realizuje zobowiązania określone w umowie, jeżeli, mimo stwierdzenia uchybień w zakresie realizacji zobowiązań, o których mowa w § 3

Realizacja zobowiązań przez LGD oraz uchybienia
§ 10.

- 10. Do czasu zmiany umowy ramowej LGD nie może ogłosić naboru wniosków o wsparcie ani o powierzenie grantów?
- 9. W przypadku niewykonania przez LGD kamieni milowych, o których mowa w ust. 1-4, z zastrzeżeniem ust. 5, LGD zobowiązana jest do zmiany LSR w zakresie budżetu i wskaźników i przekazania jej do Zarządu Województwa w terminie 30 dni od otrzymania informacji, o której mowa w ust. 8. Postanowienia § 3 ust. 9 – 11 stosuje się odpowiednio. Zmiana LSR wymaga zmiany umowy ramowej.
- 8. O stanie wykonania kamieni milowych, o których mowa w ust. 1-4 Zarząd Województwa informuje LGD, w formie pisemnej, w terminie 30 dni od upływu terminów wskazanych w ust. 1-4.
- 7. LGD jest informowana o zasadach, o których mowa w ust. 6, nie później niż na 30 dni przed dniem rozpoczynającym możliwość ubiegania się o dodatkowe środki.
- 6. Na każdym etapie realizacji umowy ramowej kwoty określone w § 5 mogą zostać podwyższone na zasadach określonych odrębnie przez instytucję zarządzającą danym programem.
- 5. W przypadku obniżenia kwot środków finansowych na wdrażanie LSR zgodnie z ust. 1-4, alokacja o której mowa w § 5 ust. 1 punkt 1 i 2, zostaje obniżona odpowiednio o taką samą wartość jak środki na wdrażanie LSR. Postanowienia o których mowa w ust. 3 lub ust. 4 nie mają zastosowania w uzasadnionych okolicznościach, w których niespełnienie warunków wynika z przyczyn niezależnych od LGD. Decyzję w tej sprawie podejmuje Zarząd Województwa.
- 4. Jeżeli do 31 grudnia 2028 r. wsparcie na wdrażanie LSR w ramach programu regionalnego⁵ nie zostanie udzieleno w wysokości odpowiadającej% wartości regionalnego⁵ nie zostanie udzieleno w wysokości odpowiadającej% wartości obniżone o różnicę wartości odpowiadającej% kwot określonych w § 5 ust. 2 pkt 2 oraz sumy dotychczas udzielonego wsparcia na wdrażanie LSR⁵ w ramach programu regionalnego ustalonej według stanu na dzień 31 grudnia 2028 r.

2

ust. 2 pkt 2, § 6 pkt 2 lit. d-g, pkt 4 lit. b-d, pkt 5 lit. a i b, pkt 6 lit. a-e, pkt 7 lit. a-f i pkt 8, oraz § 8 pkt 2, jeśli:

1) Zarząd Województwa sformułował zalecenia dla LGD w związku ze stwierdzonymi uchybieniami i co najwyżej raz wezwał LGD do wykonania zaleceń w zakresie danego zobowiązania;

2) LGD wykonała zalecenia, o których mowa w pkt 1 i nie stwierdzono kolejnego uchybienia w zakresie danego zobowiązania.

3. Uznaje się, że LGD realizuje zobowiązania, o których mowa w § 6:

1) pkt 3 lit. c i d, w zakresie obecności pracownika biura LGD w godzinach pracy biura, również w przypadku, gdy nieobecność pracownika jest odpowiednio uzasadniona, a właściwa informacja o jego nieobecności jest w możliwie najkrótszym terminie zamieszczona w widocznym miejscu w siedzibie LGD lub na stronie internetowej LGD albo w biurze LGD obecny jest członek zarządu LGD;

2) pkt 5 lit. c w zakresie:

a) terminowości przeprowadzania postępowania w sprawie wyboru operacji realizujących cele LSR, również w przypadku, gdy uchybienie terminu nastąpiło z przyczyn niezależnych od LGD i zostało pisemnie wyjaśnione, b) prawidłowego przeprowadzania postępowania w sprawie wyboru operacji realizujących cele LSR, jeżeli wnioskodawcom objętym danym postępowaniem nie odmówiono udzielenia wsparcia ze względu na stwierdzone przez Zarząd Województwa uchybienia, stanowiące o braku zgodności z przynajmniej jednym z wymogów, o których mowa w ustawie RPKS, a w przypadku stwierdzenia innych uchybień – jeżeli spełnione są warunki, o których mowa w ust. 2.

§ 11. Korekty finansowe

Środki finansowe określone w § 5 ust. 1, w ramach danego funduszu, ulegają obniżeniu:

1) o 5% różnicy kwot, o których mowa w § 5 ust. 1 i ust. 2 w przypadku gdy: a) pomimo wezwania dokonanego przez Zarząd Województwa LGD nie wykona, w danym postępowaniu w sprawie wyboru operacji, zobowiązania, o którym mowa w § 6 pkt 4 lit. c, b) LGD nie wykona zaleceń z kontroli realizacji LSR, o której mowa w § 6 pkt 6 lit. g;

2) o 1% różnicy kwot, o których mowa w § 5 ust. 1 i ust. 2, w przypadku stwierdzenia przez Zarząd Województwa:

1. Umowa ramowa może być zmieniana na wniosek każdej ze Stron.
2. Zmiana umowy ramowej wymaga zachowania formy pisemnej pod rygorem nieważności.
3. Zmiana umowy ramowej, w tym jej załączników nie może wpływać na:
 - a) zmianę celów LSR, z zastrzeżeniem przepisów ustawy RLKS,
 - b) zmianę obszaru objętego LSR, wskazanego w § 4 ust. 2, z zastrzeżeniem § 3 ust. 5-8 oraz przepisów ustawy RLKS,
 - c) zmianę zobowiązań określonych w umowie ramowej,
 - d) wynik oceny spełnienia warunków dostępu, o których mowa w ustawie RLKS oraz Załączniku nr 2 do Regulaminu konkursu,
 - e) taką istotną modyfikację LSR, która spowodowałaby, że dana LSR nie zostałaby wybrana w ramach oceny kryteriów wyboru LSR, o której mowa w ustawie RLKS, w konkursie o wybór LSR, jeśli nie zaszła taka konieczność z powodu siły wyższej, z pominięciem sytuacji, o której mowa w § 3 ust. 5-8.
4. Zmiany umowy ramowej nie wymagają zmiany:
 - 1) LSR, w zakresie charakterystyki członków albo partnerów LGD, struktury organu decyzyjnego LGD;
 - 2) planu komunikacji z lokalną społecznością.
5. Zmiany, o których mowa w ust. 4, wymagają każdorazowego poinformowania Zarządu Województwa. Zmianę uznaje się za uzgodnioną, jeżeli w ciągu 30 dni od poinformowania Zarządu Województwa nie wyrazi on sprzeciwu w stosunku do proponowanych zmian.

Zmiana umowy ramowej

§ 12.

- a) w trakcie oceny poprawności dokonania wyboru operacji lub grantobiorców², nieprawidłowości w ocenie i wyborze operacji lub grantobiorców² przez LGD skutkującej brakiem możliwości udzielenia wsparcia co najmniej jednemu z wnioskodawców w ramach danego naboru wniosków o wsparcie lub brakiem możliwości udzielenia wsparcia na projekt grantowy,
- b) w danym roku braku realizacji standardu minimum w planie komunikacji, jeśli taki standard został opracowany dla danego województwa. Brak realizacji standardu minimum rozumiany jest jako niezrealizowanie co najmniej jednego z jego elementów.

6. Kolejny wniosek o zmianę umowy ramowej LGD może przedłożyć po otrzymaniu stanowiska Zarządu Województwa w przedmiocie proponowanych uprzednio zmian lub po upływie 30 dni od dnia przekazania poprzedniego wniosku.
 7. Postanowienie ust. 6 nie dotyczy wprowadzania zmian na wniosek Zarządu Województwa.
 8. W przypadku gdy LSR przewiduje finansowanie w ramach programu regionalnego, Zarząd Województwa zastrzega sobie prawo do zmiany umowy ramowej w zakresie obniżenia kwot, o których mowa w § 5 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 2 pkt 2 w przypadku, gdy:
 - 1) nastąpi obniżenie środków finansowych przeznaczonych na realizację Priorytetu, w ramach, którego realizowana jest dana LSR,
 - 2) nastąpią rażące uchybienia w procesie wyboru operacji lub grantobiorców?
 9. Zmiana umowy ramowej nie może powodować łączenia środków z poszczególnych funduszy na poziomie wskaźników produktu ujętych w Planie działania, o którym mowa w LSR.
- § 13.**
Rozwiązanie umowy ramowej
1. Umowa ramowa może zostać wypowiedziana ze skutkiem natychmiastowym na wniosek LGD. Wraz z oświadczeniem o wypowiedzeniu umowy ramowej LGD jest zobowiązana pod rygorem bezskuteczności oświadczenia o wypowiedzeniu złożyć w formie pisemnej sprawozdanie z realizacji LSR, o którym mowa § 6 pkt 6 lit. c.
 2. Umowa ramowa ulega rozwiązaniu ze skutkiem natychmiastowym w przypadku stwierdzenia prawomocnym wyrokiem sądu złożenia podrobionych, przerobionych lub poświadczających nieprawdę dokumentów lub oświadczeń, mających wpływ na realizację LSR.
 3. Zarząd Województwa wypowiada umowę ramową ze skutkiem natychmiastowym w przypadku:
 - 1) niewykonania przez LGD zobowiązań, o którym mowa § 6 pkt 6 lit. f, oraz o którym mowa § 3 ust. 4 i ust. 12 pkt 3;
 - 2) stwierdzenia przez Zarząd Województwa w trakcie realizacji umowy ramowej trzynrotnego nieralizowania przez LGD danego ze zobowiązań, o których mowa w § 3, 6 i 8, z zastrzeżeniem pkt 1 oraz § 10 ust. 2 i 3.
 4. Zarząd Województwa niezwłocznie powiadamia LGD o rozwiązaniu umowy ramowej.

04

- 1. Wszystkie spory pomiędzy Zarządem Województwa a LGD wynikające z umowy ramowej, rozstrzygane będą przez sąd powszechny właściwy dla siedziby Zarządu Województwa.

**§ 15.
Postanowienia końcowe**

- 1. Jeżeli LGD wyrazi zgodę na prowadzenie korespondencji w formie dokumentu elektronicznego na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 lit. a, wszelka korespondencja pomiędzy LGD a Zarządem Województwa będzie prowadzona przy użyciu środków komunikacji elektronicznej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. z 2020 r. poz. 344).
- 3. W przypadku, gdy LGD wyrazi zgodę na komunikację w formie elektronicznej, wszelka korespondencja w formie papierowej będzie przekazywana LGD w formie elektronicznej.
- 4. LGD niezwłocznie informuje Zarząd Województwa na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej o zmianie danych teleadresowych objętych niniejszą umową ramową.
- 5. W przypadku, gdy LGD nie powiadomiła Zarządu Województwa o zmianie swoich danych zawartych w umowie ramowej, wszelką korespondencję wysyłaoną przez Zarząd Województwa zgodnie z posiadanymi przez niego danymi, Strony uznają za skutecznie doręczoną.
- 6. Strony zobowiązują się do powoływania się na numer umowy ramowej wraz z datą zawarcia umowy ramowej w prowadzonej między sobą korespondencji.

2) w postaci elektronicznej na adres do doręczeń elektronicznych:
- albo
Łódź:
a) biura LGD: Łask, ul. 11 Listopada 1, 98-100 Łask,
b) siedziby Zarządu Województwa: Łódź, Al. Piłsudskiego 8, 90-051

a) LGD:
b) Zarządu Województwa:

- 1. We wszelkich sprawach dotyczących umowy ramowej Strony będą się porozumiewać na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej. Korespondencja związana z realizacją umowy ramowej przekazywana będzie: 1) w postaci papierowej, na adres:

**§ 14.
Komunikacja**

2

- 1 Skreślić jeżeli nie dotyczy
- 2 Odpowiednio dla EFRROW lub EFRR lub EFS+
- 3 Jeśli dotyczy
- 4 Nie dotyczy projektów własnych LGD
- 5 W przypadku projektów grantowych rozumiane jako umowy powierzenia grantów

Przypisy końcowe:

- Załączniki do umowy:**
1. LSR wraz z załącznikami w wersji papierowej albo w wersji elektronicznej;
 2. Plan komunikacji z lokalną społecznością;

.....

[Signature]
 Wicemarszałek
 Województwa Łódzkiego
 Zbigniew Ziembka

.....

[Signature]
 Członek Zarządu
 Województwa Łódzkiego
 Andrzej Gorczyński

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA

.....

[Signature]
 Prezes Zarządu LGD
 "Dolina rzeki Grabi"
 NIP 8311603911 KRS 0000305994
 mgr Anna Doliwa

.....

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA
 "Dolina rzeki Grabi"
 Pl. 11 Listopada 1, 98-100 Łask
 tel. 662 260 229
 NIP 8311603911 REGON 100519609
 KRS 0000305994

LGD

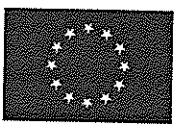
2. W sprawach nieuregulowanych umową ramową mają w szczególności zastosowanie przepisy aktów prawnych wymienionych w § 3 ust. 1 oraz przepisy ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. 2022 poz. 1360).
3. Umowa ramowa została sporządzona w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach - po jednym egzemplarzu dla każdej ze Stron umowy / Umowa ramowa została sporządzona i zawarta w formie elektronicznej;
4. Załączniki do umowy ramowej stanowią jej integralną część.

Handwritten signature

Łask, czerwiec 2023

www.dolnagrab.pl

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU LGD „Dolina rzeki Grab!” na lata 2023-2027

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Spis treści

ROZDZIAŁ I CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO.....3

ROZDZIAŁ II CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJEKTU WDRAŻANIEM LSR13

ROZDZIAŁ III PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR.....15

ROZDZIAŁ IV ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR.....22

ROZDZIAŁ V SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA.....39

ROZDZIAŁ VI CELE I WSKAŹNIKI.....45

ROZDZIAŁ VII SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓBU USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU50

ROZDZIAŁ VIII PLAN DZIAŁANIA.....58

ROZDZIAŁ IX PLAN FINANSOWY LSR.....58

ROZDZIAŁ X MONITORING I EWALUACJA.....60

Wykaz wykorzystanej literatury.....64

Załączniki do LSR.....65

1.1 Nazwa LGD i forma prawna

Lokalna Grupa Działania "Dolina rzeki Grab" jest stowarzyszeniem "specjalnym" posiadającym osobowość prawną i spełniającym wymagania określone w art. 4 ustawy RLKS. LGD "Dolina rzeki Grab" została zarejestrowana 14 maja 2008 r. w Krajowym Rejestrze Sądowym pod numerem 0000305994.

LGD "Dolina rzeki Grab" jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i prawnych, o celach niezarobkowych, działającym, jako Lokalna Grupa Działania w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U.2020.2261), ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U.2022.943), ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz.U.2022.422) Rozporządzenia Rady (EU) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013r., Rozporządzenia Rady UE 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. oraz Rozporządzenia Rady UE 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r.

W LGD, obok walnego zebrań członków, zarządu oraz organu kontroli wewnętrznego – komisji rewizyjnej, w ramach stowarzyszenia funkcjonuje dodatkowy organ – Rada, która podejmuje decyzje w sprawie wyboru operacji realizowanych w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju.

1.2 Proces tworzenia partnerstwa

Idea dotycząca stworzenia wspólnej strategii rozwoju dla obszaru Doliny rzeki Grab pojawiła się w połowie lat 90. Organizacje pozarządowe działające na obszarze LGD zaczęły podejmować ten temat, a uruchomienie programu LEADER tylko zintensyfikowało te działania. Równolegle pojawił się pomysł powstania Lokalnej Grupy Działania, której głównym celem działania miał być szeroko rozumiany rozwój lokalny.

W 2007 roku przedstawiciele Stowarzyszenia Rozwoju Ziemi Łaskiej i Łasky samorządowcy, w czasie wizyty w mieście partnerskim Dannenberg w Niemczech, zetknęli się z Lokalną Grupą Działania, gdzie otrzymali kontakt do LGD "Dolina Wełny", które współpracowało z tamtejszym LAG-iem. Po powrocie do kraju, zaproszono do tasku prezesa "Doliny Wełny", który zaprezentował działalność swojego LGD i przedstawił korzyści wynikające z funkcjonowania takiego stowarzyszenia. Następnie zorganizowano pierwsze spotkanie informacyjne w każdej z gmin, podczas których podjęto próbę identyfikacji problemów lokalnych, ale również zasobów społecznych jakie posiadamy na obszarze, ze szczególnym uwzględnieniem zasobów kulturowych i gospodarczych. Dodatkowo odbywały się spotkania informacyjne i szkoleniowe z przedstawicielami Urzędu Marszałkowskiego w tożsaki sposób interesariuszy.

Dzięki pomocy organizacyjnej władz gminy Łask, 28 stycznia 2008 r. zorganizowano spotkanie z udziałem przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego, na które zaproszono do współpracy przedstawicieli sąsiednich gmin, reprezentujących wszystkie trzy sektory (Wodzierady, Sędziejowice, Dobron, Widawa oraz Buczek).

Od początku lutego do końca marca 2008 r. odbyła się seria spotkań informacyjnych w każdej z poszczególnych gmin, na których wyłoniono przedstawicieli mających reprezentować gminy we wszystkich trzech sektorach (publiczny, społeczny, gospodarczy) w przyszłych strukturach lokalnej grupy. Ponadto rady gmin podpłyły uchwały o woli powołania Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania. W tym czasie do partnerstwa dołączyła gmina Dłutów, tak więc obszar ŁSR objął siedem gmin: Wodzierady, Sędziejowice, Dobron, Widawa, Buczek, Łask i Dłutów. Spotkanie założycielskie, na którym przyjęto statut oraz wybrano władze stowarzyszenia odbyło się 1 kwietnia 2008 r. w Starostwie Powiatowym w Łasku. Stowarzyszenie zostało formalnie zarejestrowane 14 maja 2008 roku. W padzierniku 2008 r. chcąc przystąpienia do LGD wyraziły gminy Żelów i Druzbice. Z uwagi na to, że leżą one w Dolinie Grab, Zarząd zdecydował o ich przyjęciu i rozszerzeniu obszaru LGD do 9 gmin.

W latach 2008-2023 Lokalna Grupa Działania "Dolina rzeki Grab", realizując opracowane strategie rozwoju lokalnego, w okresie ostatnich 15 lat, przyczyniła się do aktywizacji mieszkańców obszarów wiejskich poprzez budowanie potencjału społecznego obszaru, umożliwienie pozyskiwania środków finansowych i ich wykorzystania, a także do poprawy zarządzania lokalnymi zasobami. Społeczność lokalna, w tym również mieszkańcy wsi, aktywnie

Ponadto, zarówno osoby zarządzające LGD jak również pozostali członkowie LGD "Dolina rzeki Grab" posiadają i profesjonalną obsługę naszych beneficjentów, przez pracowników biura. Szczerze mówiąc, nadszliśmy zawsze na podnoszenie kwalifikacji naszego zespołu, co przekłada się na sprawny i sprawnie działający zespół, ale także wiedzę praktyczną pozwalającą sprawnie działać w celu realizacji zadań LSR. Posiadają nie tylko niezbędną wiedzę teoretyczną na temat programu Leader, zasad jego wdrażania, rozliczania mieszkaniom obszar, potencjalnym beneficjentom. Niezmiernie ważny jest zatem fakt, iż wszyscy pracownicy LGD wiedzy i bogactwu doświadczeniu, pozyskaniem w poprzednich okresach programowania będą w stanie pomóc społecznością musimy posiadać kompetentnych, merytorycznie przygotowanych pracowników, którzy dzięki swojej kontynuować nasze działania na rzecz rozwiązywania problemów zdiagnozowanych podczas spotkań z lokalną Okres programowania 2023-2027 to nowe wyzwania i nowe sposoby ich rozwiązywania. Aby móc skutecznie

Wykorzystanie potencjału partnerstwa do przygotowania i wdrażania LSR na lata 2023-2027 Zasoby ludzkie/kadry

Warto podkreślić, iż podczas prowadzonych spotkań konsultacyjnych z lokalną społecznością, jak również podczas dyskusji reprezentantów grup interesariuszy oraz w badaniach ankietowych, mieszkańcy zgłaszali chęć i potrzebę kontynuacji działań, które będą w dalszym ciągu ukierunkowane na integrację, rozwój kultury i zachowanie dziedzictwa. Mieszkańcy wskazywali także na potrzebę podjęcia działań mających na celu wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym tj. osób z niepełnosprawnościami, kobiety, rolników niskotowarowych czy osób poszukujących zatrudnienia. Analiza przeprowadzonych badań ankietowych i dotychczasowych doświadczeń z wdrażania LSR, w tym przeprowadzonej ewaluacji pozwoliła nam na skonstruowanie celów strategii napędzającej i odpowiadających na potrzeby rozwojowe obszaru.

Umacnianie więzi, które są oparte na wspólnej tożsamości, tradycji, kulturze i historii, poprzez wykorzystanie potencjału kulturowego przyrodniczego i historycznego, było doskonałe widać podczas realizacji projektu grantowego, w ramach którego aplikujące organizacje pozarządowe, ale i instytucje kultury, podejmowały oddolne działania i inicjatywy, które odpowiadają na potrzeby społeczności. Działania te przyczyniły się nie tylko do wzmocnienia i rozwoju tożsamości ale przede wszystkim do budowania silnych więzi społecznych. W realizacji strategii, chcemy wykorzystać ten potencjał, przy projektach grantowych. Planujemy również wspierać tworzenie zagród edukacyjnych i gospodarskich agroturystycznych opartych na lokalnym dziedzictwie kulturowym i tożsamości regionu.

Wzrost poziomu aktywności społecznej lokalnej i budowanie trwałego kapitału społecznego.

Wspieranie i wdrażanie lokalnych inicjatyw. Dzięki temu mogliśmy odpowiedzieć na realne potrzeby i wspierać je finansowo. Efektem tych działań jest dofinansowanie wielu operacji/przedsięwzięć inwestycyjnych, szkoleniowych, kulturalnych i promocyjnych, które miały miejsce na naszym obszarze, ale i poza nim. W ramach wyposażeń lub zagospodarowanie terenów przyлегаjących do budynków świetlic wiejskich, a także budowa placów zabaw, boisk, skateparku, siłowni zewnętrznych oraz innych miejsc rekreacji. Mieszkańcy zyskali nowe, bezpieczne miejsca do aktywnego spędzania czasu i integracji kulturalnej, co w dalszej przyszłości przeloży się na coraz większy

doświadczanie w działaniu społeczności społecznej oraz wiedzę. Stanowią również dobry przykład do naśladowania i tym samym motywują mieszkańców do podejmowania oddolnych inicjatyw.

Posiadana wiedza i przygotowanie merytoryczne pracowników biura umożliwi sprawne wdrożenie Lokalnej Strategii Rozwoju w nowym okresie programowania, czego potwierdzeniem jest raport z ewaluacji zewnętrznej przeprowadzonej w 2022 roku. Badani zdecydowanie pozytywnie ocenili funkcjonowanie biura – w następujących kategoriach: "łatwo umówić się na spotkanie z pracownikami biura" (77% zdecydowanie się zgadzam, 21% raczej się zgadzam), "odpowiedzi na wiele pytań można uzyskać telefonując do biura LGD" (71% zdecydowanie się zgadzam, 23% raczej się zgadzam), "strona internetowa zawiera aktualne informacje" (71% zdecydowanie się zgadzam, 25% raczej się zgadzam), "godziny pracy biura są dogodnie dla klientów" (52% zdecydowanie się zgadzam, 48% raczej się zgadzam), "pracownicy udzielają rzetelnych informacji i porad" (73% zdecydowanie się zgadzam, 23% raczej się zgadzam), "pracownicy mają wiedzę odpowiednią do wykonywanej pracy" (67% zdecydowanie się zgadzam, 29% raczej się zgadzam). Respondenci postrzegają pracowników biura jako osoby miłe i uprzejme (79% zdecydowanie się zgadzam, 21% raczej się zgadzam), zaangażowane w wykonywanie swojej pracy oraz kompetentne, udzielające rzetelnych informacji.

Swoje doświadczenie i zdobytą wiedzę pracownicy wykorzystali podczas prowadzenia spotkań konsultacyjnych - informacyjnych z mieszkańcami obszaru LGD "Dolina rzeki Grabi", które organizowane były w ramach realizacji planu komunikacji. Tematem spotkań, mających charakter warsztatowy były mocne i słabe strony obszaru oraz szanse i zagrożenia jego rozwoju. Podczas spotkań poruszano także temat aktywizacji ludzi młodych oraz seniorów, wynikiem czego były propozycje projektów, które należy zaproponować w ramach projektowanego budżetu LGD. Aby jak najlepiej zdiagnozować potrzeby mieszkańców obszaru objętego lokalną strategią rozwoju, zaprosiliśmy do współpracy eksperta zewnętrznego, który przeprowadził m.in. zogniskowany wywiad grupowy (warsztat strategiczny) i wywiady pogłębione. Z przeprowadzonej diagnozy LGD uzyskaliśmy bogaty materiał do opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2027 wraz z informacją o obszarach i zakresach, które wymagają wsparcia.

Współpraca

LGD "Dolina rzeki Grabi" jest także partnerem Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich. W ramach Schematu II Pomocy Technicznej "Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich" PROW na lata 2014-2020 LGD zrealizowało następujące projekty: "Aktywne wakacje z questami" i "Dziedzictwo kulturowe "Dolina rzeki Grabi". W roku 2020 wzięliśmy udział w konkursie krajowym zorganizowanym przez JC KSO - "Konkurs na projekty współpracy" w ramach inicjatywy LEADER. Do konkursu zgłosiliśmy nasz projekt współpracy międzyrodowej realizowany z Federacją Gmin Madrytu - "QUEST umożliwia innowacyjne zwiedzanie". Nasz projekt został nagrodzony w ww. konkursie za innowacyjność, trwałość projektu i umiędzynarodowienie zasobów w grę terenową. Otrzymałiliśmy także dofinansowanie na realizację zadania pt. "Aktywna turystyka z questami" w ramach drugiego otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych Województwa Łódzkiego z zakresu turystyki i krajoznawstwa w 2020 r. Rodzaj zadania: 19) turystyka i krajoznawstwo. Wzięliśmy także udział w Dniach Otwartych Funduszy Europejskich, na zaproszenie MRiRW w dniu 27 września 2020 r. Podczas DOFE zaprezentowaliśmy relację z Questu kajakowego "Z nurtem Widawki wśród dzikiej przyrody", który powstał w ramach międzyrodowego projektu współpracy. Ponadto kontynuacją współpracy sieciowej jest członkostwo LGD "Dolina rzeki Grabi" w Polskiej Sieci LGD oraz Łódzkiej Sieci Lokalnych Grup Dziania, które aktywnie działają na rzecz podniesienia kompetencji członków organów i pracowników biur poszczególnych LGD.

Zdobyte doświadczenia i nawiązane kontakty zaowocowały kilkoma projektami współpracy - krajowymi i międzyrodowymi, w tym dofinansowanymi w ramach naborów organizowanych przez Komisję Europejską:

- ENSURE, czyli Europejska Sieć Współpracy i Solidarności Na Terenach Wiejskich (Projekt sfinansowany przez Unię Europejską, Program Europa dla Obywateli). Partnerzy projektu pochodzili z 13 krajów - 12 z nich to członkowie Unii Europejskiej, a dwa kraje są sąsiadami Unii Europejskiej: Serbia i Czarnogóra. Projekt Ensure miał na celu zwiększenie znaczenia liderów lokalnych jako partnerów działających w interesie mieszkańców na terenach wiejskich w kontekście polityki Europejskiej i obywatelstwa Europejskiego. W czasie gdy, szybko maleje zainteresowanie obywateli UE, celem tego projektu jest zrozumienie Euroceptywności i budowanie Europejskiego poparcia poprzez

fundamentalne dla zdefiniowania celu NOTE, jakim jest utworzenie ponadnarodowej Sieci Miast, mającej na celu przekroczyła wszelkie wzrosty frekwencji rejestrowane dla innych grup wiekowych. Przypomnienie tego faktu było wybory do Parlamentu Europejskiego w 2019 r. Frekwencja młodych i wyborców po raz pierwszy w 2019 r. Młodzi obywatele (18-35 lat) miast partnerskich są w centrum tej inicjatywy, ponieważ to oni odmiennie europejskie (3) sprzyjanie wymianie kulturalnej i obywatelskiej.

wyborów europejskich do Parlamentu Europejskiego w 2024 r.;
(2) dążenie do oddolnej mobilizacji społecznej na rzecz aktywnego obywatelstwa europejskiego i demokratycznych

(1) informowanie lokalnych obywateli o roli Unii i jej wartościach demokratycznych;
iodus operandi między partnerami na trzy następujące sposoby:
jest: Fattoria Pugliese Diffusa Associazione Culturale (Włochy). Projekt ma na celu promować wymiany doświadczeń z: Włoch, Rumunii, Bułgarii, Polski, Portugalii, Chorwacji, Grecji, Hiszpanii, Litwy i Belgii. Liderem projektu w ramach programu CERV. Reprezentuje obywateli, samorządy lokalne i organizacje społeczeństwa obywatelskiego - NOTE - Sieć Organizacji i Miast na rzecz Wyborów Europejskich. To inicjatywa 12 miast z 10 krajów członkowskich UE oraz zintegrować się z lokalnym środowiskiem.

zaproszone zostały również panie z Ukrainy, aby mogły pozyskać nowe umiejętności i mieć szansę osobistego rozwoju florystyczne. Mając na uwadze przyjęcie przez Gminę task uchodźców z Ukrainy, do naszych działach projektowych ale także wspieranie kobiet w ich rozwoju osobistym i społecznym, poprzez szereg działań w tym warsztaty aby panie mogły zrealizować swoją inicjatywę, której celem było inspirowanie i aktywizowanie społeczności lokalnej, odpowiadając na potrzeby społecznej lokalnej – grupy inicjatywnej „Aktywne Florystki” użyczyła osobowości prawnej, - AKTYWNE FLORYSTKI. Projekt realizowany w ramach Programu Działalności Lokalnej LGD „Dolina rzeki Grabi” w szczególności dzieci, młodzieży oraz całych rodzin.

oferety turystycznej i edukacyjnej zarówno dla indywidualnych osób, jak i zorganizowanych grup, i stworzenie nowego produktu turystycznego oraz aktualizację już istniejących. Zbudowanie ciekawej i atrakcyjnej Realizacja operacji umożliwi wydobycie potencjału obszarów wiejskich w celu zwiększenia ich atrakcyjności i zachowania lokalnego dziedzictwa przyrodniczo-historycznego regionów LGD biorących udział w Projekcie. tworzenia atrakcyjnych ofert turystycznych, aktywizacji społeczności lokalnych, poprawy jakości życia mieszkańców się do podniesienia atrakcyjności turystycznej, promocji obszarów działających LGD-ów oraz wzrostu wiedzy z zakresu Ziemi Człuchowskiej. Projekt jest realizowany przez 7 partnerów z całej Polski. Realizacja Projektu przyczynia - SIEĆ EDUKACYJNYCH GIER TERENOWYCH I SZLAKÓW GEOCACHINGOWYCH. Liderem jest Lokalna Grupa Działania w jej tworzeniu.

na temat tego, w jaki sposób samorządy, aktywiści i obywatele mogą "zbliżyć się do Europy" i uczestniczyć form edukacyjnych i podnoszących świadomość polityczną i obywatelską. Sieć gromadzi również dobre praktyki miasta i organizacje z całej Europy w serii międzynarodowych wydarzeń, podczas których doświadczać różnorodnych wspierających świadome obywatelskie i polityczne uczestnictwo na poziomie UE. European Academy Network łączy projektu było dostarczenie lokalnym i regionalnym politykom, stowarzyszeniom i obywatelom narzędzi, które będą projektu pochodzą z 13 krajów. Liderem projektu była Bułgaria - Veliko Tarnovo Municipality. Głównym celem Towns under Europe for Citizens programme (Sieć Miast w ramach programu Europa dla Obywateli). Partnerzy - EUROPEAN ACADEMY NETWORK - ENCOURAGING DEMOCRATIC PARTICIPATION AT EU LEVEL, w ramach Network of projektu Federacji Gmin Madrytu.

przeprowadziliśmy" wirtualną wizytę studyjną po obszarze LGD" wraz z wymianą doświadczeń, na zaproszenie lidera - SUPPORTING DEMOCRATIC UNION AND ACTIVE CITIZENSHIP IN DIGITAL ERA. W ramach działań projektowych w zakresie zintegrowanej promocji.

de Municipios de Madrid poprzez utworzenie ścieżek questowych na obszarze LGD oraz wymianę doświadczeń Projektu było podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru LGD "Dolina rzeki Grabi" oraz Federación - QUEST umożliwia innowacyjne zwiędzanie. Projekt realizowany we współpracy z Federacją Gmin Madrytu. Celem obywateli na terenach wiejskich.

rozpowszechnienie narzędzi demokracji jak również poprzez dostarczenie ich obywatelom. Projekt dotyczy obecnym problemom rozpowszechnionych wśród mieszkańców terenów wiejskich, takich jak: lokalny rozwój, bezpieczeństwa żywności, etc. Poprzez podejmowanie tych zagadnień wymagających dużej zainteresowania wśród

Analizując proces budowy partnerstwa oraz zakres realizowanych zadań/projektów na przestrzeni ostatnich 15 lat, należy zauważyć, że dotychczas głównym źródłem finansowania podejmowanych inicjatyw był Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – EFRROW oraz środki bezpośrednio pozyskiwane z Komisji Europejskiej. Zatem jak najbardziej uprawnione jest stwierdzenie, że Lokalna Grupa Działania ma pełną zdolność do wykorzystania lokalnego potencjału rozwojowego, wzmocnienia przedsiębiorczości, zwiększenia aktywności

Aktywizacja/komunikacja

– zwiaszcza miodych osb z obszarw wiejskich w procesach demokratycznych UE, ze szczegolnym uwzględnieniem przysiosci.

LGD, chcąc rozwijać swój potencjał jako organizacja, będzie wspierało aktywnych liderów, młodzież, stowarzyszenia oraz współpracowało z partnerami wszystkich sektorów aby budować silny kapitał społeczny obszaru. Działania zmierzające do realizacji założonych celów są realizowane na bieżąco. Kolejny międzynarodowy projekt jest LGD Sdrzeni SPLAV z Czech. Założeniem projektu jest aktywne zaangażowanie i wzmocnienie pozycji obywateli

zwowania Wainego Zebrania przez wąską grupę członków.

Dot. działań na rzecz młodzieży został złożony do konkursu ogłoszonego przez KE - program CERV. Liderem projektu Działania zmierzające do realizacji założonych celów są realizowane na bieżąco. Kolejny międzynarodowy projekt jest LGD Sdrzeni SPLAV z Czech. Założeniem projektu jest aktywne zaangażowanie i wzmocnienie pozycji obywateli

Efektom tego jest wpisanie się LGD na stałe w świadomość lokalnej społeczności. W poprzednich latach przedstawiciele Lokalnej Grupy Działania uczestniczyli w wielu wydarzeniach, tj.: dni gmin/miast, dożynki, zebrania

kół gospodyń wiejskich oraz ochotniczych straży pożarnych, podczas których mieli możliwość nawiązania współpracy i budowania relacji z mieszkaniami i przedsiębiorcami i udziału w samorządach, skierowanych na wsparcie potencjałów organizowanych w partnerstwie z innymi organizacjami czy samorządami, skierowanych na wsparcie potencjałów beneficjentów. Aby jeszcze skuteczniej zachęcić mieszahców obszaru do włączania się w działania stowarzyszenia, w nowym okresie programowania została stworzona procedura zgłaszania inicjatyw oraz możliwości ich realizacji. Jesteśmy także otwarci na nowych członków co potwierdzają zapisy Statutu, które dają m.in. możliwość

prowadzonych działań na rzecz społeczności lokalnej.

oraz zaangażowaniu pracowników i członków LGD w rozwój całego obszaru, mając na uwadze bardzo szeroki aspekt i różnorodnych partnerstwach. Świadczą to o posiadaniu dużej wiedzy, umiejętności i doświadczenia

z środków KE, zostając partnerami różnego rodzaju projektów międzynarodowych realizowanych w dużych

które realizuje LGD nie skupiają się tylko na pozyskiwaniu środków z źródeł krajowych, ale również bezpośrednio

ale również wiedzą, że infrastruktura z której korzystają została sfinansowana ze środków unijnych, że działania

badawczych, można precyzyjnie, że mieszkaniec obszaru LGD nie tylko potrafią zidentyfikować Lokalną Grupę Działania

zewnętrznej ewaluacji, który został opracowany w oparciu o zróżnicowanie zarówno źródeł danych i metod

działań, skuteczność realizacji planu komunikacji oraz wzmocnienie kapitału społecznego sprawa, że w raporcie

otwartość na potrzeby lokalnej społeczności, pomoc w realizowaniu oddolnych inicjatyw, promocja realizowanych

Wszystkie te działania nie zostałyby zrealizowane, gdyby nie siła budowanego od 15 lat partnerstwa. To właśnie

aktywności i integracji mieszkańców z obszarów partnerskich, organizacji pozarządowych oraz turystów.

„Mroga”, Stowarzyszeniem LGD „STER”, oraz LGD „Kraina Wielkiego Łuku Warty”. Celem projektu jest zwiększenie z następującymi podmiotami: LGD „BUDUJ RAZEM”, Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Społeczności Lokalnej - TURYSTYCZNE I ODDOLNE DLA OBSZARÓW LOKALNYCH STRATEGII, projekt współpracy będzie realizowany w strategii.

jest dla nas bezcennym doświadczeniem. Głównym wyzwaniem jest bardzo ważny, dlatego ma swoje odzwierciedlenie

ich potrzebom. Aktywne włączenie się miodych ludzi do procesu budowy LSR i chęć udziału w jej realizacji

się z nami swoimi sprostowaniem, pomagając tym samym zbudować nową LSR, odpowiadając również

Grabli” i odbyła się w marcu 2023 r. w Łasku, ciesząc się ogromnym zainteresowaniem miodych ludzi, którzy podzielili

wojnami...). Pierwsza międzynarodowa konferencja w ramach projektu, zorganizowana została przez LGD „Dolina rzeki

a także Celami Zrównoważonego Rozwoju ONZ (klimat, pandemia, migracje, kryzysy humanitarne spowodowane

oraz zbierać pomysły i sugestie w formie podcastów, aby osiągnąć wyznaczone cele dokumentami UE policy papers,

przybliżania instytucji europejskich swoim obywatelom: miodzi ludzie nauczą się prowadzić „Debaty Uliczne”

obywatelami. W praktyce NOTE angażuje partnerskie miasta i organizacje, aby stały się aktywistami w procesie

aktywne obywatelstwo i promowanie udziału w wyborach europejskich 2024 poprzez i z miodymi

obywatelskiej, więzienia społecznego osób w niekorzystnej sytuacji, seniorów oraz aktywizacji i integracji osób młodych.

Niniejsza Lokalna Strategia Rozwoju jest w pewnym sensie kontynuacją wcześniejszej podejmowanych działań i aktywności na rzecz rozwoju obszaru, na którym działa. Zmiany wynikają z nowych wyzwań, z jakimi przyszło mierzyć się społeczeństwu na całym świecie w następstwie pandemii Covid-19, spowolnienia gospodarki na jakie miała wpływ m.in. wysoka inflacja czy skutki ataku Rosji na Ukrainę. Podobne pozostają jednak potrzeby i kierunki rozwoju. Inicjatywa LEADER, pomimo realnego, pozytywnego wpływu na jakość życia mieszkańców obszaru nie jest w stanie rozwiązać problemów, które narastały od wielu lat.

Niewątpliwie, RLKS jest szczególną formą interwencji publicznej. Skuteczna jej realizacja, zarówno na poziomie celów jak i wskaźników, nie byłaby możliwa, gdyby nie wysoka jakość procesu wdrażania oraz trafności i aktualności przyjętych założeń (celów, priorytetów). Wpływ na taki stan rzeczy miał również opracowany system monitoringu i ewaluacji, dostosowany do specyfiki obszaru i wdrażanej LSR. Te doświadczenia stanowią ogromny potencjał i zapewnienia możliwości sprawnego przejścia do wdrażania LSR w latach 2023-2027. Dzięki temu proces wdrożenia nowych wytycznych zostanie ograniczony do zapoznania się ze zmianami i przygotowania interesariuszy do aplikowania o wsparcie. W skróconej o 2 lata perspektywie 2023-2027 będzie to niewątpliwym atutem.

Ponadto, LGD dysponuje sprawdzonymi mechanizmami komunikacji i współpracy z lokalną społecznością (m.in. Plan komunikacji, który doskonale sprawdza się w dobiegającym końcu okresie programowania 2014-2020) oraz metodami podnoszenia kwalifikacji i kompetencji (m.in. Plan szkoleń dla pracowników Biura LGD i członków Rady decyzyjnej). Niewątpliwym atutem LGD jest w pełni wyposażone biuro stacjonarne, które jest otwarte 5 dni w tygodniu oraz pracownicy posiadający kwalifikacje i wieloletnie doświadczenie we wdrażaniu LSR. Dla ułatwienia i usprawnienia kontaktu wszelkie informacje, również dane kontaktowe, są zamieszczane na stronie internetowej, profilu na portalu społecznościowym Facebook oraz przekazywane do partnerów w celu szerzego upublicznienia.

Należy podkreślić, iż nieformalne zasady współpracy z naszymi członkami (w szczególności z sektora publicznego) zapewniają pełną transparentność podejmowanych działań, a informacje są przekazywane za pośrednictwem ich stron internetowych lub innych formalnych i nieformalnych kanałów komunikacji. Dzięki temu LGD realnie oddziałuje na większą mieszalność obszarów LSR. Ponadto, nawiązywanie relacji, współdziałanie z nowymi partnerami (np. szkoły, kluby seniora, uniwersytety trzeciego wieku, ośrodki wsparcia itp.) zapewniają możliwość dotarcia w szczególności do młodych ludzi, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji.

Aby podjąć nowe wyzwania oraz móc w skuteczny sposób kontynuować rozwiązywanie istotnych problemów zdiagnozowanych podczas spotkań z lokalną społecznością, partnerstwem, jakim niewątpliwie jest LGD "Dolina rzeki Grabi" musi posiadać silne i merytorycznie przygotowane kadry, które dzięki swojej wiedzy i doświadczeniu będą w stanie pomóc mieszkalcom obszaru. Przez 15 lat funkcjonowania, LGD wykształciła w ramach swoich struktur kadry, które są przygotowane do zarządzania LGD w profesjonalny sposób. W związku z wdrażaniem LSR w latach poprzednich i odbytych szkoleniach pracownicy zatrudnieni w Biurze LGD posiadają doświadczenie i wiedzę z zakresu wdrażania i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu regionalnym i lokalnym. Większość członków Zarządu od początku istnienia LGD brała udział w niezbędnych szkoleniach z zakresu PROW, a także uczestniczyła w realizacji różnych projektów. Zbudowany potencjał pozwolił nam na sprawne wdrożenie LSR oraz przyczyni się do dalszego rozwoju obszarów wiejskich w oparciu o wypracowane narzędzia, zaufanie społeczne i współpracę z lokalną społecznością.

Budowanie partnerstwa nie jest jednak procesem zakończonym. Fakt istnienia od ponad 15 lat Lokalnej Grupy Działania w środowisku lokalnym motywuje kolejne osoby, organizacje i podmioty gospodarce do aktywniejszego włączenia się w działania na rzecz najbliższego otoczenia. Również Lokalna Grupa Działania "Dolina rzeki Grabi" wykorzystuje różnorodne sposoby, aby dotrzeć do nowych, potencjalnych partnerów. Ponadto, dotychczasowe doświadczenia jednoznacznie pokazują, że tylko współdziałanie różnorodnych środowisk i sektorów jest w stanie najpełniej odpowiedzieć na potrzeby wyrażane przez lokalną społeczność.

1.3 Struktura LGD

Strukturę Stowarzyszenia LGD „Dolina rzeki Grabi” tworzą: Walne Zebranie Członków, Zarząd, Rada i Komisja Rewizyjna. Kompetencje poszczególnych organów są jasno określone w Statucie i dokumentach wewnętrznych (regulaminy i procedury).

Skład LGD tworzą przedstawiciele instytucji publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych, (co najmniej po 1 przedstawicielu danej grupy interesów z każdej gminy).

Do grupy interesu sektora publicznego zaliczono m.in. przedstawicieli gmin członkowskich, radnych, softyśw, przedstawicieli jednostek sektora finansów publicznych. W grupie interesów publicznych. W grupie interesów publicznych. Sektor gospodarczy stowarzyszenia, ochotnicze strażę pożarną, kółka gospodni wiejskich oraz mieszkanicy. Sektor gospodarczy reprezentują osoby fizyczne prowadzące własną działalność gospodarczą oraz rolnicy.

Właściwa struktura LGD obejmująca przedstawicieli instytucji publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych pozwała m.in. na inicjowanie działań na rzecz poprawy zatrudnienia i tworzenia miejsc pracy. Znaczną liczbą podmiotów z sektora publicznego i społecznego przyczynia się do przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu. Obecna struktura LGD daje również szansę na rewitalizację fizyczną, gospodarczą i społeczną ubogich społeczności na obszarach wiejskich i wiejskich. Stowarzyszenie zmierzy się z powyższymi wyzwaniami poprzez stworzenie mieszkancom obszaru LGD, w tym również tzw. grupom interesariuszy oraz osobom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji, o których mowa poniżej, szansy na podejmowanie oddolnych inicjatyw umożliwiających realizację wymienionych celów.

W procesie tworzenia nowej LSR zidentyfikowano na obszarze Stowarzyszenia grupy interesariuszy, które są w szczególności trudnej sytuacji w dostępie do rynku pracy, rekreacji, wypoczynku i kultury. Są to: reprezentanci zdiagnozowanych na obszarze objętym LSR grup interesów, w tym m.in.: przedstawiciele ludzi młodych (do 25 roku życia), seniorów (osoby starsze, które ukończyły 60 rok życia) oraz osoby w niekorzystnej sytuacji. Definicja osób w niekorzystnej sytuacji wynika z PS dla WPR na lata 2023-2027 i została przyjęta bez zastrzeżeń. LGD „Dolina rzeki Grabi” planuje w nowej perspektywie 2023-2027 liczne działania mające na celu aktywizację ww. osób.

Przez grupę interesu należy rozumieć grupę jednostek połączonych więzami wspólnych interesów lub korzyści publicznych, gospodarczych albo społecznych. Dla zapewnienia transparentności funkcjonowania LGD zostały wyznaczone 3 podstawowe grupy interesów: grupa interesu sektora publicznego, grupa interesu sektora gospodarczego, grupa interesu sektora społecznego.

W celu właściwego przyporządkowania Członków do odpowiednich grup interesariuszy, stosowano metodę kolejnych wykluczeń. Oznacza to, że jeśli istniały dowody potwierdzające, że Członek reprezentuje grupę interesariuszy sektora publicznego, nie był traktowany jako przedstawiciel innych grup. Jeśli jednak nie było przesłanek w przynależności do grupy interesów sektora publicznego, Członek reprezentował grupę interesariuszy sektora gospodarczego. Jeśli brak było przesłanek pozwalających na zaliczenie Członka do poprzednich grup interesów – uznawano, iż reprezentuje grupę interesariuszy sektora społecznego.

Oprócz kwestii gospodarczych wyłonił się również problemami w dostępie do różnych form rekreacji, wypoczynku czy obcowania z kulturą. Niewystarczająca infrastruktura rekreacyjna (plac zabaw, siłownie zewnętrzne), niedostateczna ilość wydarzeń kulturalnych oraz różnego rodzaju zajęć, na których można rozwijać swoje zainteresowania, nabywać nowe umiejętności jest szczególnie odczuwalna wśród młodszych szkoleń oraz osób w wieku poprodukcyjnym. Niedostateczna liczba przedsięwzięć dla danych grup odbiorców powoduje ich izolację społeczną – szczególnie dostrzegane jest to wśród osób starszych. Dlatego zamierzamy podjąć działania związane z poprawą jakości życia na obszarze LSR, które będą realizowane poprzez dalsze wspieranie powstawania miejsc rekreacji i wypoczynku oraz inicjatywy kulturalne, szkoleniowe, warsztatowe oraz integrację społeczną, ze szczególnym uwzględnieniem grup interesariuszy oraz osób w niekorzystnej sytuacji.

Komunikacja LGD z ww. grupami odbywać się będzie przy pomocy następujących metod: spotkania informacyjne (m.in.: szkolenia z zakresu pozyskiwania środków zewnętrznych, konferencje, seminaria, warsztaty, bezpośrednie spotkania itp.),

powyżej metodę kolejnych wykluceń. W przypadku osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, przynależność do celu właściwego przyporządkowania Członków Rady do odpowiednich grup interesariuszy, zastosowano opisaną metodę w następujących przypadkach: 1) członkowie Rady, którzy nie należą do żadnej z grup interesu, 2) członkowie Rady, którzy nie należą do żadnej z grup interesu, 3) członkowie Rady, którzy nie należą do żadnej z grup interesu, 4) członkowie Rady, którzy nie należą do żadnej z grup interesu.

Taki skład Rady zapewni, iż proces decyzyjny nie został zdominowany przez władzę publiczną ani żadną z grup interesu. Zaden z sektorów nie posiada bowiem więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji. Przez grupę interesu, analogicznie jak na etapie struktury LGD „Dolina rzeki Grabi”, należy rozumieć grupę jednostek powiązanych ze sobą interesami, które mogą być realizowane w ramach wspólnoty lokalnej lub publicznej, gospodarczych albo społecznych.

Przystępując do wyboru członków Rady, członkowie Stowarzyszenia zostali poinformowani o roli, jaką będą odgrywać osoby wybrane do tego organu oraz o odpowiedzialności, jaką będą ponosiły za prawidłową realizację LSR. Zadbano też o to, by zapewnić reprezentację wszystkich sektorów. Zwrocono uwagę na partytetę pięci oraz głos w Radzie przedstawiciela grup poniżej 25 roku życia i osób powyżej 60 roku życia, softysa, przedstawiciela KGW, OSP, rolnika i mieszkańców. Zgodnie ze statutem Rada może liczyć od dziewięciu do osiemnastu członków, w tym Przewodniczący i członkowie Rady. Rada na swym pierwszym posiedzeniu wybrała spośród siebie w głosowaniu jawnym: Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego Rady. Obecnie Rada składa się z 11 osób - 3 przedstawicieli grupy interesu sektora publicznego, 4 przedstawicieli grupy interesu sektora społecznego, 4 przedstawicielei grupy interesu sektora gospodarczego.

Zebrań Członków spośród członków tego zebrań, na 4 letnią kadencję. Realizowane w ramach opracowanej LSR oraz ustalenie kwoty wsparcia. Członkowie Rady są wybierani przez Walne Zgromadzenie Członków. Funkcję organu decyzyjnego pełni Rada LGD, do której wyjątkowej kompetencji należy wybór operacji i wydatków. Działania w swoich strukturach posiada wyjątkowo jeden organ uprawniony do dokonywania operacji. Funkcję organu decyzyjnego pełni Rada LGD, do której wyjątkowej kompetencji należy wybór operacji i wydatków.

1.4. Organ decyzyjny

W nowym okresie programowania wyznaczono zadania w zakresie animacji lokalnej i współpracy oraz prowadzenie ciekawych inicjatyw i projektów na stronach internetowych. W ramach animacji lokalnej i współpracy (zadania w zakresie animacji lokalnej i współpracy) oraz „Monitoring i ewaluacja” (metody pomiaru zadań w zakresie animacji lokalnej i współpracy).

Zasady i sposób rozszerzenia lub zmiany składu LGD określa Statut Stowarzyszenia. Należy podkreślić, iż LGD „Dolina rzeki Grabi” jest w pełni inkluzywna - czyli otwarta na nowych członków, jak i partnerów. Świadczą o tym zapisy w statucie. Kadencja wszystkich władz trwa 4 lata. Na bazie naszych dotychczasowych doświadczeń, uważamy, że tego rodzaju otwartość przyczyni się do wzmocnienia potencjału grupy oraz uczyni ją bardziej efektywną w oddziaływaniu na środowisko lokalne. Liczba członków LGD ulega zmianom. Początkowo, rozporządzając swoją działalnością, w roku 2008 skupiało 69 członków, obecnie jest ich 79. W trakcie realizacji LSR Stowarzyszenie będzie starło się, aktywnie zachęcać osoby fizyczne jak i podmioty działające na obszarze LGD do aktywnego udziału w podejmowanych inicjatywach poprzez angażowanie się do działań promocyjnych oraz aktywizujących, promowanie ciekawych inicjatyw i projektów na stronach internetowych.

- opatrzonego logo LGD oraz UE.
- wizualizacji oraz zakup narzędzi promocyjnych: rollup, baner, namiot, długopisy, smycze, torby reklamowe, teczki,
- opracowanie indywidualnej wizualizacji LGD poprzez opracowanie logotypu wraz z księgą
- podcast/kanal na youtube – zintegrowane Działanie Łódzkiej Sieci Lokalnych Grup Działania
- stworzona na bazie projektu współpracy lokalnych grup działania w województwie łódzkim),
- stworzenie innowacyjnej mapy dobrych praktyk promującej realizowane przedsięwzięcia beneficjentów (mapa
- promocja i informacja w środkach masowego przekazu m.in. lokalne kampanie prasowe/telewizyjne/radioowe,
- strona internetowa (prowadzenie strony internetowej LGD zawierającej m.in.: informacje o naborach wniosków,
- udział w targach, wystawach, imprezach, wydatkach, spotkaniach o zasięgu międzynarodowym, krajowym,
- publikacja i dystrybucja materiałów informacyjnych i promocyjnych (m.in.: foldery, ulotki, newsletter),
- kontakto (w) oraz promocja na portalach społecznościowych,
- strona internetowa (prowadzenie strony internetowej LGD zawierającej m.in.: informacje o naborach wniosków,
- studia w statucie. Kadencja wszystkich władz trwa 4 lata. Na bazie naszych dotychczasowych doświadczeń, uważamy,
- że tego rodzaju otwartość przyczyni się do wzmocnienia potencjału grupy oraz uczyni ją bardziej efektywną
- w oddziaływaniu na środowisko lokalne. Liczba członków LGD ulega zmianom. Początkowo, rozporządzając swoją
- działalnością, w roku 2008 skupiało 69 członków, obecnie jest ich 79. W trakcie realizacji LSR Stowarzyszenie będzie
- starło się, aktywnie zachęcać osoby fizyczne jak i podmioty działające na obszarze LGD do aktywnego udziału
- w podejmowanych inicjatywach poprzez angażowanie się do działań promocyjnych oraz aktywizujących,
- promowanie ciekawych inicjatyw i projektów na stronach internetowych.

Statut reguluje najważniejsze kwestie funkcjonowania Stowarzyszenia: nazwę stowarzyszenia, obszar działania i siedzibę organizacji, ponadto cele i sposoby ich realizacji, sposób nabywania i utraty członkostwa, również przyczyny utraty członkostwa oraz prawa i obowiązki członków, a także wskazuje władze stowarzyszenia, tryb dokonywania ich wyboru, ewentualnego uzupełniania składu poszczególnych organów oraz ich kompetencje. W statucie został opisany sposób reprezentowania stowarzyszenia na zewnątrz oraz zawierania zobowiązań majątkowych, a także warunki ważności jego uchwał, sposób uzyskiwania środków finansowych oraz ustanawiania składek członkowskich, zasady dokonywania zmian statutu oraz sposób rozwiązania stowarzyszenia. Wskazuje ponadto organ nadzoru nad stowarzyszeniem, którym jest Marszałek Województwa Łódzkiego.

Regulamin Walnego Zebrań Członków określa zasady, tryb dziańania oraz kompetencje Walnego Zebrań. Regulamin Rady LGD reguluje najważniejsze kwestie funkcjonowania tego organu w szczególności sposób powoływania członków tego organu. Dokument omawia przede wszystkim szczegółowe kompetencje Rady, zasady zwalczania i organizacji posiedzeń organu decyzyjnego, rozwiązania dotyczące wyłączenia (sposób wyłączenia członka organu z oceny), zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji oraz zasady protokołowania posiedzeń organu decyzyjnego.

1.6 Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

Działanie wszystkich organów LGD regulują Statut oraz odpowiednie regulaminy tj. Regulamin Rady LGD (organ decyzyjny), Regulamin pracy bura LGD, Regulamin Zarządu LGD, Regulamin Komisji Rewizyjnej oraz Regulamin Walnego Zebrań Członków LGD.

Statut reguluje najważniejsze kwestie funkcjonowania Stowarzyszenia: nazwę stowarzyszenia, obszar działania i siedzibę organizacji, ponadto cele i sposoby ich realizacji, sposób nabywania i utraty członkostwa, również przyczyny utraty członkostwa oraz prawa i obowiązki członków, a także wskazuje władze stowarzyszenia, tryb dokonywania ich wyboru, ewentualnego uzupełniania składu poszczególnych organów oraz ich kompetencje. W statucie został opisany sposób reprezentowania stowarzyszenia na zewnątrz oraz zawierania zobowiązań majątkowych, a także warunki ważności jego uchwał, sposób uzyskiwania środków finansowych oraz ustanawiania składek członkowskich, zasady dokonywania zmian statutu oraz sposób rozwiązania stowarzyszenia. Wskazuje ponadto organ nadzoru nad stowarzyszeniem, którym jest Marszałek Województwa Łódzkiego.

Regulamin Walnego Zebrań Członków określa zasady, tryb dziańania oraz kompetencje Walnego Zebrań. Regulamin Rady LGD reguluje najważniejsze kwestie funkcjonowania tego organu w szczególności sposób powoływania członków tego organu. Dokument omawia przede wszystkim szczegółowe kompetencje Rady, zasady zwalczania i organizacji posiedzeń organu decyzyjnego, rozwiązania dotyczące wyłączenia (sposób wyłączenia członka organu z oceny), zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji oraz zasady protokołowania posiedzeń organu decyzyjnego.

1.5. Proces decyzyjny

Proces decyzyjny w LGD przebiega zgodnie z zapisami Statutu oraz pozostałymi dokumentami wewnętrznymi, w szczególności Regulaminem Rady oraz Procedurami wyboru operacji.

Członkowie Rady wybierani są spośród członków stowarzyszenia przez Walne Zebranie Członków. Jedna osoba może wchodzić w skład tylko jednego z organów Lokalnej Grupy Działania. kadencja wszystkich władz trwa cztery lata. Do wyłączenia kompetencji Rady należy wybór operacji i ustalenie kwoty wsparcia.

Wybór operacji, które mają być realizowane w ramach opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju dokonywany jest w formie uchwały Rady, podjętej zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków uprawnionych do głosowania.

Skład tego organu jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności i zapewnia taką reprezentację, że ani władze publiczne, ani żadna z grup interesu nie posiada więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji.

W celu zapewnienia transparentnego wyboru operacji tj. bez dominacji jakiegokolwiek grupy interesu i unikania konfliktu interesu, biuro LGD prowadzi rejestr interesów. Ponadto przed głosowaniem nad wyborem projektu, każdy z członków Rady podpisuje deklarację bezstronności i poufności dotyczącą każdego projektu. Dokument ten umożliwia ustalenie składu Rady podczas wyboru poszczególnych operacji oraz zapewnienia zachowanie odpowiedzialnego paritetu każdorazowo na etapie głosowania. Oznacza to, iż z głosowania w sprawie danej operacji zostają wyłączeni członkowie Rady, którzy nie są bezstronni w podjęciu decyzji o wsparciu podmiotu ubiegającego się o dofinansowanie. Dodatkowo, fakt ten zostanie również odnotowany w protokole z posiedzenia Rady.

Nie należy wątpić, że na członkach Rady spoczywa bardzo duża odpowiedzialność związana z wyborem operacji. Dlatego też nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru, poprawności dokumentacji, zgodności formalnej czuć będzie biuro LGD "Dolina rzeki Grabl".

Zródło: dane wg GUS, stan: 31 grudnia 2020 r.

Lp.	Gmina	Typ gminy	Powierzchnia (km ²)	Ludność	Gęstość zaludnienia (osób/km ²)
1	Buczek	wiejska	92	5 051	55
2	Dłutów	wiejska	101	4 861	48
3	Dobron	wiejska	95	7 989	84
4	Druzbice	wiejska	113	5 247	46
5	Sędziejowice	wiejska	120	6 281	52
6	Widawa	wiejska	179	7 109	40
7	Wodzierady	wiejska	82	3 633	44
8	Łask	miejsko-wiejska	145	27 281	188
9	Zelów	miejsko-wiejska	167	14 567	87
razem			9 gmin	82 019	75

Tabela 1. Gminy wchodzące w skład LGD

11.1. Zwięzły opis obszaru

Lokalna Grupa Działania „Dolina rzeki Grabi” obejmuje teren 7 gmin wiejskich: Buczek, Dłutów, Dobron, Druzbice, Sędziejowice, Widawa, Wodzierady oraz 2 gmin miejsko-wiejskich: Łask i Zelów, w granicach administracyjnych województwa łódzkiego. Obszar LGD obejmuje cały powiat łaski (gminy: Buczek, Sędziejowice, Widawa, Wodzierady, Łask), pabianicki (gminy: Dłutów, Dobron), oraz bechatowski (gminy: Druzbice i Zelów). Obszar objęty LSR obejmuje jednorodne, spójne społecznie i funkcjonalnie terytorium, które charakteryzuje się wspólnymi tradycjami, lokalną tożsamością, poczuciem przynależności, wspólnymi potrzebami i oczekiwaniami. Obszar objęty LSR jest spójny, gminy tworzące LGD tworzą zwarty geograficznie obszar. Ponadto istnieje obszar wód w dolinie rzeki Grabi, która w połączeniu z obszarem LSR tworzy obszar o przestrzennej spójności.

ROZDZIAŁ II CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR

4. Skuteczne zarządzanie ryzykiem poprzez opracowanie zasad monitoringu i ewaluacji, dzięki czemu LGD „Dolina rzeki Grabi” jest w stanie w odpowiednim momencie ryzyko zidentyfikować i podjąć działania zaradcze, ryzyko może być związane z funkcjonowaniem organizacji zarówno na poziomie partnerstwa jak i komunikacji.

5. Ciągłe podnoszenie kompetencji – wyrażające się w przygotowaniu i skrupulatnej realizacji Planu szkoleń zarówno dla pracowników Biura jak i Członków poszczególnych organów. Ciągłe podnoszenie kwalifikacji i kompetencji daje interesariuszom gwarancję świadczenia doradztwa na najwyższym poziomie oraz gwarancję skutecznego i kompetentnego zarządzania partnerstwem.

Zachowanie najwyższych standardów partnerstwa w nowym okresie programowania zapewni możliwość plynącego przystąpienia do wdrażania LSR. Dzięki temu uruchomienie naborów będzie jedynie formalnością i nie będzie zagrożenia w terminowej realizacji zadań oraz zostanie ograniczony ryzyko niepełnego osiągnięcia przewidzianego na czerwiec 2026 r.

LGD „Dolina rzeki Grabl” obejmuje obszar działania o powierzchni 1 094 km², który jest obszarem o przestrzennej spójności. Jest to dziewięć gmin położonych w dolinie rzeki Grabl, na granicy trzech sąsiadujących powiatów: łaskiego, pabianickiego oraz bełchatowskiego. LGD „Dolina rzeki Grabl” obejmuje teren 9 gmin członkowskich - 7 gmin wiejskich: Buczek, Dłutów, Dobron, Druzbice, Sędziejowice, Widawa, Wodzierady oraz 2 gmin miejsko-wiejskich: Łask i Żelów, w granicach administracyjnych województwa łódzkiego. Obszar LGD obejmuje cały powiat łaski (gminy: Buczek, Sędziejowice, Widawa, Wodzierady, Łask), pabianicki (gminy: Dłutów, Dobron), oraz bełchatowski (gminy: Druzbice i Żelów). Wszystkie gminy sąsiadują ze sobą, tworząc spójny terytorialnie i przyrodniczo obszar. W skali środkowej Polski Grabla jest obiektem przyrodniczym, obejmującym zespół różnorodnych środowisk. Ze względu na występowanie wielu cennych gatunków roślin i zwierząt obszar ten jest w znacznej części chroniony. Na obszarze Lokalnej Grupy Działania występują następujące obszary chronione: Rezerwat: Grabica, Jodły Łaskie im. Stanisława Kostki Wiśniewskiego, Winnica, Korzeń oraz Zespoły Przyrodniczo-Krajobrazowe: Dolina Grabl, Mogiła, Dobron, Dąbrowa I, Dąbrowa II, Borkowice, Kolumna-Łas, Luciejów, Sędziejowicki, Zabytkowy Park w Buczku. Ponadto na naszym obszarze znajdują się Obszary Chronionego Krajobrazu: Środkowej Grabl, Doliny Widawki, Chrzęstawsko – Widawski oraz użytki ekologiczne: Uroczysko Torfy. Parki Krajobrazowe: Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki. Położenie w dolinie rzeki Grabl, stwarza ciekawy, unikatowy krajobraz cenny przyrodniczo zaliczony do obszarów Natura 2000. Nasz obszar jest również spójny kulturowo. Wspólne dziedzictwo i losy dziejowe stwarzają w mieszkańcach tego obszaru poczucie tożsamości kulturowej; wspólnoty doświadczeń oraz wspólnych wartości. Bogate zasoby materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz walory przyrodnicze doliny rzeki Grabl potwierdzają spójność obszaru, na którym działamy obecnie. Spójność obszaru pokazuje również utworzona przez nas i rozwinięta w ostatnim czasie sieć

11.3. Wykazanie wewnętrznej spójności LSR

Zródło: Opracowanie własne

11.2. Mapa obszaru objętego LSR
 Rys. 2. Mapa obrazująca granice administracyjne LGD „Dolina rzeki Grabl”

nieoznakowanych szlaków turystycznych - 36 tras questowych, które zyskały popularność wśród turystów, jak również mieszkańców. Ponadto warto podkreślić, że wszystkie gminy tworzące LGD cechuje podobna struktura lokalnej gospodarki oraz podobne problemy gospodarczo-społeczne i partnerstwo, które trwa nieprzerwanie od 15 lat.

ROZDZIAŁ III PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

Partycypacja w przypadku lokalnej Grupy Działania oznacza udział lokalnej społeczności w tworzeniu, decydowaniu i wdrażaniu wypracowanych wspólnie rozwiązań. Podczas pracy nad Lokalną Strategią Rozwoju głównym celem zespołu opracującego LSR było ustalenie kierunków przyszłego działania przy współpracy z reprezentantami sektorów: społecznego, gospodarczego, publicznego oraz przedstawicielami osób młodych, seniorów i osób w niekorzystnej sytuacji. Aby nowa strategia jak najlepiej odpowiadała na potrzeby mieszkańców obszaru zastosowaliśmy różne narzędzia konsultacyjne, w ramach których każdy zainteresowany mógł wypowiedzieć swoją opinię i tym samym nadać kierunek rozwoju obszaru. W obecnym rozdziale zostały zaprezentowane metody partycypacji zastosowane w kluczowych etapach prac nad budową LSR dla obszaru działania LGD "Dolina rzeki Grabi". Należy jednocześnie podkreślić, iż informacje o przygotowaniu LSR zostały przekazane wszystkim interesariuszom na długo przed ogłoszeniem konkursu na wybór LSR. Prace nad dokumentem, w tym spotkania konsultacyjne na obszarze LGD, rozpoczęły się w roku 2022 r. W procesie opracowywania dokumentu, szczególnie nacisk położono na aktywny udział lokalnej społeczności oraz zespołu LSR. Konsultacje społeczne obejmujące zorganizowanie na terenie każdej z gmin członkowskich minimum jednego spotkania, były poświęcone w szczególności: analizie potrzeb rozwojowych i potencjału naszego obszaru, a także celów strategii, w tym wymiernych celów końcowych dotyczących rezultatów oraz planowanych działań, o których mowa w art. 32 ust.1 lit. c i d rozporządzenia PE i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24.06.2021 r.

Zagadnienia jakie były omawiane podczas spotkań w gminach członkowskich to:

- innowacyjność,
 - cyfryzacja,
 - środowisko i klimat,
 - zmiany demograficzne ze szczególnym uwzględnieniem starzenia się społeczeństwa oraz wyłudniania się obszaru planowanego do objęcia LSR,
 - partnerstwo w realizacji LSR polegającego na wspólnej realizacji przedsięwzięć i projektów.
- Proces opracowywania LSR obejmował 5 kluczowych etapów:
- Etap I Diagnoza i analiza SWOT
 - Etap II Określenie / konsultacje celów i wskaźników oraz Planu działania
 - Etap III Opracowanie / konsultacje zasad wyboru operacji i lokalnych kryteriów
 - Etap IV Opracowanie / konsultacje zasad monitorowania i ewaluacji
 - Etap V Opracowanie / konsultacje planu komunikacji

Podczas prac nad strategią wykorzystano łącznie osiem różnych aktywności i metod partycypacji, w celu zapewnienia oddolnego charakteru LSR, tj. zagwarantowania udziału społeczności lokalnej w procesie jej tworzenia, a w efekcie jej realizacji to m.in.:

1. Spotkania w gminach - konsultacje społeczne w gminach członkowskich – SWOT.
2. Badanie ankietowe w wersji papierowej i elektronicznej – aplikacja OMIRRON – metoda CAWI. Ankiety miały dwa rodzaje: obszarowe do mieszkańców obszaru i kierunkowe – skierowane do beneficjentów, itp.
3. Zogniskowany wywiad grupowy (warsztat strategiczny FGI Fokus) – przeprowadzony przez eksperta zewnętrznego z udziałem aktywnych członków LGD i członków zespołu LSR. Przeprowadzono również wywiady pogłębiające (IDI i TDI) z członkami Rady, prezesem zarządu, przedstawicielami gmin członkowskich, wnioskodawcami, których projekty nie są realizowane oraz wnioskodawcami, których projekty są realizowane.
4. Arkusze pomysłów – w wersji papierowej i elektronicznej.
5. Konsultacje w biurze LGD.

Po przeprowadzeniu spotkań w ramach Planu Włączenia Społeczności i udostępnieniu projektów dokumentów konkursowych, pracownicy LGD „Dolina rzeki Grab” przystąpili do wypracowania propozycji zapisów w LSR, aby zapewnić spełnienie wymogów formalnych wynikających z dokumentacji konkursowej i spełnić warunki dostępu. Pracownicy oraz przedstawiciele Zarządu brali udział w bieżących konsultacjach prowadzonych przez PS LGD, spotkaniach on-line z MRiRW oraz szkoleniu zorganizowanym przez Łódzką Sieć LGD. Posiłowaliśmy się również dobrymi praktykami zebranymi z innych województw. Adekwatne propozycje zostały zaimplementowane do roboczego materiału dokumentu oraz uzupełnione propozycjami wynikającymi z własnych doświadczeń z wdrażania LSR w poprzednich okresach programowania.

Tak przygotowany dokument, podzielony na rozdziały, podlegał konsultacjom. Wypracowane rozwiązania były również elementem współpracy roboczej z pracownikami sąsiadujących lokalnych grup działania. Ta perspektywa finansowania UE zapewniła nam możliwość złożenia dokumentów adekwatnych do potrzeb. Wiele rozwiązań, tj. proces monitoringu i ewaluacji, zasady wyboru projektów i Grantobiorców, zasady zatwierdzania i aktualizacji lokalnych kryteriów wyboru, zasady podziału środków w ramach Planu finansowego uwzględniające kamienie milowe, czy skład i zasady pracy organu decyzyjnego – opierały się na tych samych podstawach. Biorąc pod uwagę, iż nadmierne (ponadstandardowe) komplikowanie procesu będzie wpływać przede wszystkim na tempo oceny wniosków, a także uwzględniając obowiązujące Wytyczne w obecnej perspektywie – część rozwiązań w LSR została oparta na wspólnych założeniach. Sama dokumentacja konkursowa dostarczyła szeregów wskazówek, na jakich aspektach należało się koncentrować, żeby spełnić wymogi. Zatem pod konsultacje poddane zostały konkretne propozycje, które w procesie konsultacji podlegały modyfikacjom.

Niniejszy dokument to efekt pracy wielu osób, które zgłaszały propozycje rozwiązań lub wniosły swoje uwagi w trakcie różnorodnych form konsultacji społecznych. Zapewniliśmy, żeby odbywały się na przestrzeni całego procesu

Zródło: Opracowanie własne

Lp.	Nazwa metody	Etap I	Etap II	Etap III	Etap IV	Etap V
1)	Spotkania w gminach - konsultacje społeczne w gminach	X	X	X		
2)	Badanie ankietowe w wersji papierowej i elektronicznej	X	X			
3)	Zogniskowany wywiad grupowy (warsztat strategiczny FGI Fokus) oraz wywiady pogłębione (IDI i TDI)	X	X	X		
4)	Arkusze pomysłów	X	X			
5)	Konsultacje w biurze LGD	X	X	X	X	X
6)	Informacje zamieszczane na stronie www.dolinagrabi.pl i FB	X	X			
7)	organizacja międzynarodowej konferencji pt. "Facilitators for the European Elections - FACES"/"Facilitators Wyborów Europejskich – Warsztaty Przygotowawcze FACES" i "Debaty uliczne"	X	X			X
8)	Konsultacje podczas spotkań zarządu i Walnego Zebrania.	X	X	X	X	X

Tabela. Metody partycypacji zastosowane na każdym z etapów prac nad LSR obejmujących również konsultacje wypracowanych propozycji

6. Informacje zamieszczane na stronie www.dolinagrabi.pl i FB (zamieszczenie na stronie www i fb m.in.: planu włączenia społeczności wraz z opisem procesu przygotowywania LSR, harmonogramu spotkań, zaproszeń na spotkania w poszczególnych gminach, prowadzonych badaniach ankietowych).

7. Organizacja międzynarodowej konferencji pt. "Facilitators for the European Elections - FACES"/"Facilitators Wyborów Europejskich – Warsztaty Przygotowawcze FACES" i "Debaty uliczne".

8. Konsultacje podczas spotkań zarządu i Walnego Zebrania.

tworzenia LSR z równą intensywnością i otwartością. Ostatyczny kształt dokumentu powstał w ramach prac zespołu ds. LSR. Wszelkie dodatkowe konsultacje z innymi grupami miały z jednej strony na celu wypracowanie pewnych standardów, które zapewnią jak najbardziej spójne sformułowanie, a drugiej stworzenie dokumentu, który będzie można wdrożyć zgodnie z oczekiwaniami interesariuszy, uwzględniającymi zdiagnozowane potrzeby i potencjał obszaru. Na to wszystko nakładaty się dodatkowo możliwe do realizacji zakreślenia wsparcia przewidziane w ramach RKS w województwie łódzkim.

Etap I | Diagnoza i analiza SWOT oraz Etap II Określenie / konsultacje celów i wskaźników oraz Planu działania

Na tym etapie zastosowano 8 metod partycypacji, ponieważ od prawidłowej diagnozy, analizy, prawidłowego określenia celów i wskaźników oraz opracowania realnego planu działania zależy skuteczność realizacji LSR.

1. Spotkania w gminach - Konsultacje społeczne w gminach członkowskich – SWOT.

Do udziału w spotkaniach zaproszono przedstawicieli wszystkich grup społecznych na obszarze, w tym przedstawicieli jednostek sektora finansów publicznych, organizacji pozarządowych, OSP, KGW, przedsiębiorców, a także mieszkańców, radnych itd. Informacje o konsultacjach społecznych były zamieszczone na stronie www.dolinagrabi.pl, stronach gmin członkowskich oraz FB, rozesłane do gmin i członków LGD w formie e-mail. Ponadto ukazały się na portalu www.laskonline.pl. Na konsultacje prezes zarządu LGD „Dolina rzeki Grabl” zaprasza również za pośrednictwem Radia Łódź nad Wartą o/Sieradz. Informacje zostały podane z odpowiednim wyprzedzeniem, z wyszczególnieniem daty, miejsca i godziny spotkania. W spotkaniach uczestniczyli przedstawiciele wszystkich sektorów oraz grup interesu w tym osoby młode, seniorzy, kobiety oraz osoby w niekorzystnej sytuacji. Każde ze spotkań odbywało się w podobnej formie, wg. następującego ramowego programu:

1. Omówienie zagadnień planowanych do objęcia LSR:

- innowacyjność,
- cyfryzacja,
- środowisko i klimat,
- zmiany demograficzne ze szczególnym uwzględnieniem starzenia się społeczeństwa oraz wyłudzania się obszaru planowanego do objęcia LSR,
- partnerstwo w realizacji LSR polegającego na wspólnej realizacji przedsięwzięć i projektów.

2. Przeprowadzenie Analizy SWOT

3. Rozdanie Ankiety i arkuszy pomysłów.

4. Dyskusja i podsumowanie spotkania.

Dyskusja była prowadzona w formie otwartego warsztatu z moderatorem. Spotkania poświęcone były podsumowaniu realizacji dotychczasowych działań, omówieniu zagadnień dotyczących głównych cech podjęcia LSR. Odbły się dyskusje nad najważniejszymi obszarami problemowymi na naszym terenie, zostały wskazane silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia rozwoju jakie się pojawiły. Kolejne działania to przeprowadzenie badań ankietowych, w formie elektronicznej i papierowej, których celem było poznanie opinii mieszkańców na temat przyszłych kierunków rozwoju obszaru LGD. Kolejnym elementem konsultacji była analiza potrzeb w formie - „arkusza pomysłu”. Arkusze można było wypełnić w wersji papierowej i elektronicznej. Jest to bardzo pomocne narzędzie w opracowaniu dokumentu LSR, uwzględniające w największym stopniu głos mieszkańców, ponieważ dzięki arkuszowi pomysłu jesteśmy w stanie poznać realne potrzeby i problemy naszej społeczności lokalnej.

Ponadto, dane do diagnozy były pozyskiwane z innych źródeł, takich jak: bazy danych, dane instytucji zewnętrznych czy dane wewnętrzne pozyskanie z gmin tworzących obszar LGD.

2. Badanie ankietowe w wersji papierowej i elektronicznej – aplikacja OMIKRON. Ankiety miały dwa rodzaje: obszarowe

- skierowane do mieszkańców obszaru i kierunkowe – skierowane do wnioskodawców i beneficjentów. Badania przeprowadzone metodą kwestionariuszową z zastosowaniem ankiety możliwej do wypełnienia bezpośrednio poprzez stronę internetową, elektronicznie na udostępnionym formularzu lub papierowo. Ankiety były dostępne m.in. w wersji papierowej w biurze LGD, ale również wysyłane drogą mailową, udostępniane poprzez członków LGD, w tym gminy członkowie na ich stronach internetowych. W akcję zaangażował się również portal

interwentowy www.laskonline.pl, który udostępnił ankiety oraz metodzie z LO w kolumnie, która po udziale w międzynarodowej konferencji organizowanej przez LGD, chętnie wzięła udział w badaniu ankietowym, dając nam bogate źródło wiedzy nt. potrzeb ludzi młodych. Wypełnioną ankietę można było złożyć internetowo, wysłać mailem, przesłać pocztą tradycyjną, złożyć bezpośrednio w biurze LGD, lub przekazać przedstawicielowi LGD na spotkaniu. Wyniki badania ankietowego znalazły swoje odzwierciedlenie w LSR.

3. Zogniskowany wywiad grupowy (warsztat strategiczny FGI Fokus oraz wywiady pogłębiłone IDI i TDI) – przeprowadzony przez eksperta zewnętrznego z udziałem aktywnych członków LGD i członków zespołu LSR. Natomiast wywiady pogłębiłone (IDI i TDI) z członkami Rady, prezesem zarządu, przedstawicielami gmin członkowskich, wnioskodawcami, których projekty nie są realizowane oraz wnioskodawcami, których projekty są realizowane.

4. Arkusze pomysłów – w wersji papierowej i elektronicznej. Arkusz pomysłu został udostępniony za pośrednictwem strony internetowej, bezpośrednio w biurze oraz podczas spotkania konsultacyjnych. Został również rozestany mailowo, udostępniony za pomocą mediów społecznościowych. Arkusz pomysłu to doskonałe narzędzie do poznania potrzeb potencjalnych beneficjentów i sformułowania w strategii odpowiedzi na nie.

5. Konsultacje w biurze LGD – były prowadzone na bieżąco dla wszystkich chętnych mieszkanców naszego obszaru. Były to również dosonały pomysły na zebranie niezbędnych do budowy LSR informacji.

6. Informacje zamieszczane na stronie www.dolnagrab.pl i FB (zamieszczenie na stronie www.fb m.in.: planu włączenia społeczności wraz z opisem procesu przygotowywania LSR, harmonogramu spotkań, zaproszeń na spotkania w poszczególnych gminach, prowadzonych badań ankietowych, plakatów informujących o wysokości pozyskanego wsparcia przez beneficjentów na obszarze gmin członkowskich, ewaluacji). Wszystkie te działania, do których również włączyły się gminy członkowie, przyczyniły się do opracowania adekwatnych do potrzeb celów, wskaźników i planu działania.

7. Organizacja międzynarodowej konferencji pt. "Facilitators for the European Elections - FACES"/"Facilitatorzy Wyborów Europejskich – Warsztaty Przygotowawcze FACES" i "debaty uliczne". Podczas konferencji i debaty ulicznej straliśmy się wstuchac w głos młodych, tak aby jak najlepiej odpowiedzieć na ich potrzeby, pisząc LSR. Dzięki aktywności i zaangażowaniu młodych ludzi z Liceum Ogólnokształcącego w kolumnie dokument LSR jest bogatszy o głos młodego pokolenia. Jest również odpowiedzią na potrzeby młodych, zgłaszane podczas konferencji i debaty. To bardzo istotny głos. Warto w tym miejscu podkreślić, wagę konsultacji, ponieważ konferencja zorganizowana bardzo szerokie grono partnerów, w tym: parlamentarzyistów, samorządowców, przedstawicieli sił zbrojnych, policji, LGD-ów, organizacji pozarządowych, KGW, OSP, instytucji kultury, szkół średnich, partnerów projektu reprezentujących 10 krajów UE. Ale na szczególną wagę zasługują udział młodzi z zespołu Szkół Ogólnokształcących im. Ignacego Paderewskiego w kolumnie, Marszałka Parlamentu Młodych Rzeczpospolitej Polskiej, Przewodniczącej Młodzieżowej Rady Miejskiej w Zielowie i aktywiści inicjatywy 30. Rok Wolności.

Co ważne konferencja była pierwszym elementem realizacji całego międzynarodowego projektu, którego celem to promocja wymiany doświadczeń i modus operandi między partnerami na trzy następujące sposoby:

1) informowanie lokalnych obywateli o roli Unii i jej wartościach demokratycznych;

2) dążenie do oddolnej mobilizacji społecznej na rzecz aktywnego obywatelstwa europejskiego i demokratycznych wyborów europejskich do Parlamentu Europejskiego w 2024 r.;

3) sprzyjanie wymianie kulturalnej i obywatelskiej.

Młodzi obywatele (18-35 lat) miast partnerskich są w centrum tej inicjatywy. W ramach projektu została utworzona ponadnarodowa Sieć Miast, mająca na celu aktywne obywatelstwo i promowanie świadomego udziału w wyborach europejskich 2024 poprzez i z młodymi obywatelami. W praktyce realizacja projektu angażuje partnerskie miasta i organizacje, aby stały się aktywnymi uczestnikami w procesie przybliżania instytucji europejskich swoim obywatelom: młodzi ludzie nauczą się prowadzić "Debaty uliczne" oraz zbierać pomysły i sugestie w formie podcastów, aby osiągnąć wyznaczone cele dokumentami UE policy papers, a także Celami Zrównoważonego Rozwoju ONZ (klimat, pandemia, migracje, kryzysy humanitarne spowodowane wojnami...). Tak więc współpraca z młodzieżą i otwarcie się na ich potrzeby nie jest działaniem jednorazowym. Realizacja projektu będzie trwała do końca czerwca 2024 r., a kolejny międzynarodowy projekt ukierunkowy na potrzeby ludzi młodych jest już zlozony do naboru w ramach programu CERV

Kolejną metodą zapewniającą budowanie partnerstwa jest zapis w Statucie mówiący o tym, że Walne Zebranie może być zwołane przez wąską grupę członków LGD, co oznacza większy wpływ członków na decyzyjność. Ponadto, dyskusji na posiedzeniu Zarządu oraz – jeżeli zakres propozycji będzie tego wymagał – na forum Walnego Zebrania (w tym utworzenie zespołu roboczego, który będzie opiniował złożone propozycje/inicjatywy zanim zostaną poddane w stosowaniu szerokiego wachlarza dostępnych metod komunikacji, kolegałnym sposobie podejmowania decyzji

LSR jest oparte na pogłębionym partnerstwie i skutecznej, ale przylaznej komunikacji. Wyraża się to przede wszystkim na poprzednich stronach niniejszej strategii, zarówno na każdym etapie realizacji działań statutowych jak i wdrażania fundamentem idei LEADER. Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania „Dolina rzeki Grabl”, jak już zostało wykazane Na etapie wdrażania LSR również będzie realizowana idea partycypacji i partnerskiego podejścia, będącego

Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju

Celem planu komunikacji jest stworzenie warunków i przestrzeni do aktywnego i ciągłego uczestnictwa społeczności lokalnej w bieżącym wdrażaniu LSR m.in. poprzez zapewnienie obustronnej komunikacji. Działania komunikacyjne muszą być dostosowane do wszystkich grup docelowych, szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR. Dlatego też niezbędne jest pozyskanie informacji jaka forma komunikacji jest najdogodniejsza i tym samym najskuteczniejsza. Na tym etapie zostały zastosowane następujące metody partycypacji: 5) Konsultacje w biurze LGD, 7) organizacja międzynarodowej konferencji pt. "Facilitators for the European Elections - FACES"/"Facilitatorzy Wyborów Europejskich – Warsztaty Przygotowawcze FACES" i "Debaty uliczne", 8) Konsultacje podczas spotkań zarządu i Walnego Zebrania. Na podstawie zebranych informacji został opracowany Plan Komunikacji z lokalną

Etap V Opracowanie / konsultacje planu komunikacji

Na tym etapie zostały zastosowane następujące metody partycypacji: 5) Konsultacje w biurze LGD, 8) Konsultacje podczas spotkań zarządu i Walnego Zebrania.

Monitoring i ewaluacja Lokalnej Strategii Rozwoju są kluczowymi elementami skutecznego procesu jej wdrażania, ponieważ pozwalają na pozyskanie informacji w zakresie postępów realizowanych działań, przede wszystkim w kontekście realizacji przyjętych celów LSR. Stanowią jednocześnie ważne narzędzia kontroli i oceny umożliwiającej korektę nieprawidłowości w procesie wdrażania LSR i funkcjonowania LGD, poprzez wdrożenie planu naprawczego w sytuacji wystąpienia zagrożenia na poziomie wskaźników i celów.

Etap IV Opracowanie / konsultacje zasad monitorowania i ewaluacji

Zarówno zasady wyboru operacji jak i brzmienie lokalnych kryteriów muszą być precyzyjnie określone i być czytelne dla wszystkich beneficjentów oraz tym bardziej nie mogą budzić wątpliwości na poziomie interpretacji. W związku z powyższym na tym etapie zastosowano również szeroki wachlarz metod partycypacji społecznej. Z uwagi na fakt, iż istota poszczególnych metod została szczegółowo opisana wyżej, w dalszej części rozdziału zostaną tylko wymienione. Były to: 1) Spotkania w gminach - konsultacje społeczne w gminach członkowskich – SWOT (3) Zogniškowany wywiad grupowy (warsztat strategiczny FGI Fokus) oraz wywiady pogłębione (DI i TD1) 5) Konsultacje w biurze LGD, 8) Konsultacje podczas spotkań zarządu i Walnego Zebrania.

Etap III Opracowanie / konsultacje zasad wyboru operacji i lokalnych kryteriów

LGD uczestniczący w konsultacjach to przedstawiciele wszystkich sektorów i zdiagnozowanych grup. Dzięki temu, zespołowi LSR, łatwiej było dokonać analizy wniosków z przeprowadzonych konsultacji.

8. Konsultacje podczas spotkań zarządu i Walnego Zebrania. Dokument LSR, cele i wskaźniki, plan działania, zasady wyboru operacji i lokalnych kryteriów, zasady monitorowania i ewaluacji, plan komunikacji były konsultowane na każdym etapie prac, podczas spotkań zarządu i Walnego Zebrania. Spotkania te były otwarte, a informacje o posiedzeniach zamieszczane były na stronie www.dolnagrabli.pl. Wartością dodaną jest fakt, że członkowie LGD uczestniczący w konsultacjach to przedstawiciele wszystkich sektorów i zdiagnozowanych grup. Dzięki temu, zespołowi LSR, łatwiej było dokonać analizy wniosków z przeprowadzonych konsultacji. Organizacja konferencji data nam możliwość przeprowadzenia bardzo szerokiej konsultacji społecznych na etapie budowania LSR 2023-2027.

organizacje zapisały Statutu zakreślenia czynności, co do których zarząd podejmuje decyzje bez konsultacji lub uzgodnienia z pozostałymi członkami LGD np. zatwierdzenie zmian w LSR również potwierdza fakt, iż relacje między członkami LGD na etapie wdrażania LSR oparte są na pogłębionym partnerskiej i skutecznej komunikacji. Zaufanie jakim jest obecnie darzona Lokalna Grupa Działania jest również zastęgią skuteczną, przejrzystą i uczciwą komunikacji. W nowym okresie programowania zasady te również zostaną podtrzymane oraz rozszerzone. Należy zauważyć, że sposób komunikacji został tak zaplanowany, aby przekaz był czytelny dla każdego odbiorcy. W przypadku seniorów oraz mieszkańców obszarów po-PGR, które w pewnym zakresie mogą być wykluczone cyfrowo i komunikacyjne, dostępna będzie papierowa forma formularzy, która będzie dostarczona do miejsc publicznych znajdujących się w najbliższej odległości od miejsca zamieszkania. Osoby te będą mogły wyrazić również swoją opinię podczas konsultacji telefonicznej. Z kolei w przypadku osób młodych najdogodniejszą formą wyrażenia opinii będzie strona internetowa czy portal społecznościowy.

LGD jest otwarta na wdrożenie nowych form komunikacji, jeżeli pojawi się taka potrzeba chociażby w przypadku migrantów. Na dzień konstruowania niniejszej strategii potrzeby w tym zakresie nie były zgłaszane, jednakże w momencie pozyskania takiej informacji, zostanie ona poddana pod konsultacje.

Biuro LGD nadal będzie stanowiło podstawowe źródło informacji o działaniach realizowanych zarówno przez LGD jak i beneficjentów, tym bardziej, że jak pokazują wyniki badania ewaluacyjnego najwięcej respondentów o działaniach LGD dowiaduje się w wyniku bezpośredniego kontaktu z pracownikami biura. W celu dotarcia do jak największej liczby odbiorców, rozważany jest udział w posiedzeniach rad gmin i powiatów, których celem byłoby nie tylko informowanie i promocja działalności LGD, ale także zbieranie informacji zwrotnej na temat prowadzonych działań oraz przyjmowanie pomysłów lub inicjatyw dotyczących funkcjonowania LGD i wdrażania LSR oraz w razie potrzeby prowadzenie konsultacji tematycznych.

Strona internetowa oraz coraz popularniejsze profile na portalach społecznościowych nadal pozostaną jednym z głównych źródeł i kanałów komunikacji (strona www jest dobrym narzędziem zarówno dla młodych osób z uwagi na szybki dostęp do Internetu, ale również nie wyklucza seniorów. Na stronie internetowej zamieszczone będą podstawowe dokumenty dotyczące funkcjonowania LGD, informacje dotyczące naborów wniosków, planu komunikacji i planu szkoleń, a dodatkowo planowane jest stworzenie innowacyjnej mapy dobrych praktyk w zakresie innowacji na poziomie kreatywnym, tj. autorskim. Będzie to jednocześnie promocja ciekawych rozwiązań, które mają realny wpływ na rozwój obszarów, ale również zachęta dla potencjalnych beneficjentów do tworzenia nowych produktów, usług, procesów lub organizacji. Strona internetowa będzie również źródłem informacji o planowanych naborach wniosków, obowiązujących lokalnych kryteriach wyboru, Regulaminach organu decyzyjnego, stosowanych procedurach oceny i wyboru operacji / Grantobiorców, ogłaszanych konkursach czy wynikach dokonywanych wyborów. Dokumenty będą również dostępne w Biurze LGD oraz siedzibach gmin i powiatów. Planujemy także stworzenie innowacyjnej mapy dobrych praktyk promującej realizowane przedsięwzięcia beneficjentów (mapa stworzona na bazie projektu współpracy lokalnych grup działania w województwie łódzkim) oraz podcastów/kanał na youtube – zintegrowane Działanie Łódzkiej Sieci Lokalnych Grup Działania.

Profil na portalu społecznościowym będzie pełnił nie tylko funkcję informacyjną, ale również poprzez działania aktywizacyjne (np. konkursy) będzie służył budowaniu relacji z partnerami i beneficjentami. Komentarze na takich portalach to również cenne źródło informacji na temat problemów i potrzeb lokalnej społeczności. Portal społecznościowy jest potężnym narzędziem, które odpowiednio wykorzystane stwarza nieograniczone możliwości promocji, budowania relacji z partnerami oraz pozyskiwanie nowych.

Ponadto, przed każdym naborem będą organizowane spotkania informacyjne i warsztatowe mające na celu omówienie problematyki innowacji m.in. poprzez pokazanie konkretnych przykładów działań już realizowanych zarówno na obszarze LGD jak i w Polsce lub Europie oraz pokazania wymiernych korzyści z wdrożenia innowacji. Pozytywnym odbiorem wśród mieszkańców obszarów będą konferencje międzynarodowe, organizowane przez LGD, które zawsze gromadziły szeroką grupę interesariuszy i przyczyniały się do promocji działań LGD oraz obszarów. Lokalna Grupa Działania, bazując na bogatych doświadczeniach wcześniejszych lat, zaplanowała również szereg działań związanych z animacją społeczności na rzecz projektów innowacyjnych, szczególnie w obszarach dotyczących budowy infrastruktury i usług dla ludności oraz rozwoju przedsiębiorczości, w tym zakładania nowych działalności gospodarczych.

Przy czym innowacyjność zarówno w LSR jak i w kryteriach wyboru operacji jest rozumiana jako zmiana mająca na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub mobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych. Innowacyjność pomysłu, rozwiązania czy usługi zawsze należy odnosić do kontekstu lokalnego i w tym wymiarze oceniać jej poziom.

W nowym okresie programowania LGD zamierza najwyższej premiiować operacje innowacyjne na poziomie najwyższym - kreatywnym, czyli takie, które powstały w wyniku autorskiego pomysłu, dotyczą nowych produktów, usług, procesów lub organizacji. Ponieważ to właśnie takie operacje mają największy wpływ na rozwój obszaru, wdrożenia nowych usług technologii a w konsekwencji poprawy jakości życia mieszkańców.

LGD korzystając z doświadczeń minionych okresów programowania, wstępując się jednocześnie w potrzeby zgłaszane przez mieszkańców zamierza pogłębić możliwość wpływu mieszkańców (szczególnie członków LGD) na funkcjonowanie i realizację LSR. Działania te będą miały dodatkowy cel w postaci zaangażowania ludzi młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji do realnego działania na rzecz swojego najbliższego otoczenia.

Nowa LSR to nowe wyzwania i nieznaczne zmiany w procesie wdrażania LSR. Dlatego w początkowym etapie, zgodnie z planem komunikacji zostaną uruchomione działania informacyjno-edukacyjne zarówno dla partnerów jak i potencjalnych beneficjentów. Dodatkowo, przed przystąpieniem do naborów wniosków zostanie przeprowadzona kampania informacyjna z wykorzystaniem preferowanych przez poszczególnych odbiorców środków przekazu, zapewnijająca dotarcie do wszystkich interesariuszy z obszaru LSR.

Pracownicy LGD będą nadal będą świadczyć bezpłatne doradztwo, które będzie dodatkowo punktowane przy ocenie wniosków. Beneficjenci wysoko oceniają wsparcie pracowników w poprzedniej perspektywie co dodatkowo dawato wymierne efekty w postaci lepszej jakości dokumentacji aplikacyjnej.

Należy podkreślić, iż jedną z ważniejszych innowacji jakie zostaną wdrożone w okresie programowania 2023-2027 będzie wieloetapowy, kolegialny sposób podejmowania decyzji, który będzie wyrażał się w tym, że zarówno przed podaniem pod obrady Zarządu jak i Walnego Zebrań konkretny propozycji zmiany np. LSR czy pomysłu do realizacji zostanie on przedyskutowany i zaopiniowany przez powołany zespół roboczy.

Z kolei przed zmianą/aktualizacją Lokalnej Strategii Rozwoju oprócz tradycyjnych metod konsultacji tj. ankiety internetowej i formularza zmiany, oprócz powołania zespołu roboczego prowadzone będą bezpośrednie konsultacje w biurze LGD.

Jednocześnie, każdorazowy kontakt z partnerami oraz interesariuszami (tj. odbiorcami działań) będzie zachęcał do zgłaszania propozycji/inicjatyw w zakresie zarówno funkcjonowania LGD jak i wdrażania LSR. Formularz ankiety będzie zawierał komunikat z informacją o takiej możliwości wraz z podaniem numeru kontaktowego do biura LGD oraz odwołaniem do strony internetowej.

LGD będąc liderem partnerskiego podejścia do podmiotów z obszaru objętego LSR przewidziała ciągły nabór pomysłów na realizację nowych projektów przez LGD lub podmioty inne niż LGD w ramach LSR (także w partnerstwie) oraz zgłaszania pomysłów/inicjatyw realizacji projektów wykraczających poza LSR (nawet jeżeli będzie to wymagało zmiany LSR).

LGD wspierając realizację działań w partnerstwie będzie prowadzić działania mające na celu animowanie podmiotów z obszaru objętego LSR do współpracy z innymi podmiotami (nie tylko z LGD) poprzez szkolenia, spotkania aktywizacyjne itp. oraz preferowanie operacji realizowanych w partnerstwie przy czym operacja realizowana w partnerstwie (co najmniej z partnerów), powinna obejmować projektowanie wspólnych działań i znajdowanie wspólnych rozwiązań problemów zidentyfikowanych na obszarze objętym LSR.

Jednym z ciekawych i innowacyjnych działań na rzecz kojarzenia partnerów będzie utworzenie wirtualnej bazy partnerów. Na stronie internetowej zostanie zamieszczona baza podmiotów wraz z krótkim opisem zakresu działania danego partnera zainteresowanych realizacją wspólnego projektu (należy zauważyć, że sam proces zbierania danych będzie doskonałą promocją możliwością zgłaszania takich inicjatyw i projektów). Na stronie internetowej zostaną również zamieszczone przejrzyście tj. sformułowane w czytelny sposób zasady i procedury oceny i wyboru konkretnych operacji.

nabory wniosków.

zawiera też wskazanie obszarów, na które może mieć wpływ LSR oraz grup docelowych, do których będą kierowane oraz zasoby, które można wykorzystać w celu przezwyciężenia trudności oraz wyzwania dla obszaru LGD. Matryca przedstawiono matrycę ukazującą główne problemy obszaru LGD, z których wynikać powinny potrzeby rozwojowe

W ostatniej części rozdziału, stanowiącej podsumowanie analizy potrzeb i potencjału LGD a co za tym idzie – LSR, odrabiać straty spowodowane lockdownem, ujęcie wskaźników z tego roku da pełny obraz tendencji rozwojowych poziomu lokalnej przedsiębiorczości. Z kolei rok 2021, to czas, kiedy gospodarka światowa zaczęła ożywać i powoli które charakterystyzowały się dobrą koniunkturą i spadkami bezrobocia, może wpłynąć na bieżącą interpretację pracy – nieuwzględnienie w analizie najbardziej aktualnych danych lub informacji z lat poprzednich, danego zjawiska. Przykładowo, pandemia COVID-19 spowodowała zafazowanie sytuacji na rynku w przyszłości. Takie podejście zminimalizowało również ryzyko związane z zaburzeniami, zacięmiętymi pełny obraz kierunku zmiany, jej dynamiki, identyfikację „punktów przelomowych” i wyznaczenie trendów rozwojowych informacji o dokonujących się zmianach. Rozciągając analizę na kilka lat pozwoliło jednocześnie na uzyskanie konsekwencji i wyzwań rozwojowych. Przyjście zatem perspektywy ostatnich kilku lat pozwoliło na uzyskanie tendencji społeczno-gospodarczych zachodzących na obszarze LGD w ostatnich latach wraz z określeniem /

Jako okres referencyjny przyjęto lata 2015-2021, ponieważ uznano za kluczowe dokonanie analizy trendów / uzyskano pełny obraz całego obszaru objętego LSR. (warsztat strategiczny), wywiadów pogłębiających, ankiet oraz danych z GUS. Dzięki zastosowaniu takiego podejścia opracowana na podstawie wypowiedzi uczestników spotkań konsultacyjnych, zogniskowanego wywiadu grupowego

W ramach niniejszego rozdziału w pierwszej kolejności przedstawiono analizę SWOT obszaru, która została programowania 2014-2020. stanowiąca ewaluacja zewnętrzna realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju, przeprowadzona w LGD na zakończenie okresu

wewnętrzne i zewnętrzne mające wpływ na obszar LGD i jej mieszkańców. Dodatkowe źródło danych w tym zakresie i ocenę zagrożeń, które mogą w przyszłości zagrozić realizacji założonych celów. Zidentyfikowano czynniki

Tak zaplanowany proces przygotowania analizy pomoże zidentyfikować mocne strony determinujące rozwój oraz z udziałem ludzi młodych, seniorów i osób w niekorzystnej sytuacji. przedstawicielei wszystkich sektorów, na których oparte jest działanie LGD: społeczne, publiczne i gospodarczego

na kilku poziomach partycypacji społecznej (szczegółowo omówionych w poprzednim rozdziale) z udziałem

Ocena możliwości rozwoju obszaru LGD „Dolina rzeki Grabi” wraz z czynnikami go blokującymi, została dokonana

sposób będzie można zaplanować efektywne działania i racjonalnie wykorzystywać dostępne środki. należało przeprowadzić dokładną analizę potrzeb i potencjału lokalnej Strategii Rozwoju, ponieważ tylko w ten

też, aby obszar wspania jak najpełniej odpowiadał na zdiagnozowane problemy i były maksymalnie skuteczne, ma wykazywać większy poziom specjalizacji i ukierunkowanie na osiągnięcie tylko najistotniejszych celów. Dlatego z wyliczonymi zawartymi w PS dla WPR 2023-2027 w przeciwieństwie do kończącego się już okresu programowania, na nie wspanie kierowane w ramach komponentu LEADER. Dlatego też, lokalna Strategia Rozwoju, zgodnie

środków finansowych, ale przede wszystkim znajdą potrzeby społeczności lokalnej i są w stanie ukierunkować geograficznie obszar, posiadają ogromne doświadczenie nie tylko w zakresie budowania partnerstwa i dystrybucji

Lokalne Grupy Działania, to organizacje pozarządowe działające od kilkunastu lat na rzecz rozwoju określonego

ROZDZIAŁ IV ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR

Zaproponowane środki zaradcze w przypadku, gdy działania okazały się nieskuteczne. tj. czy zakładany cel komunikacji został osiągnięty czy została wywołana zamierzana zmiana oraz zostaną monitoringu i ewaluacji. Każdorazowo będzie dokonywana ocena skuteczności podejmowanych działań

Zarówno plan komunikacji jak i plan dodatkowych działań związanych z animacją społeczną będzie podlegał uzależnione od wyniku otwartych konsultacji i opinii zespołu roboczego.

Dodatkowo, w celu utrzymania wizerunku LGD jako rzetelnego partnera, każda osoba, która zgłosi pomysły/inicjatywę otrzyma odpowiedź zwrótną wraz z uzasadnieniem. Dodatkowo wdrożenie inicjatyw będzie

Op

Analiza potrzeb

Analiza SWOT

Analiza SWOT jako podstawowa metoda analizy strategicznej pozwoliła na określenie mocnych i słabych stron, szans oraz zagrożeń. Daje możliwość zobrazowania obecnej sytuacji obszaru Lokalnej Grupy Działania „Dolina rzeki Grabl” i jej problemów oraz stanowi podstawę do przyszłego określenia celów.

Należy jednocześnie podkreślić, iż wybór obszarów do analizy został w części podktykowany zapisami PS dla WPR 2023-2027, a w szczególności zapisami dotyczącym podejścia LEADER i dedykowanym kierunkom interwencji w ramach tego komponentu.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Atrakcyjny turystycznie obszar	Infrastruktura drogowa / chodniki
Drogi (S8)	Mato miejsc w przedszkolach i żłobkach
Bogate walory przyrodniczo-krajobrazowe	Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna, około turystyczna, sportowa i rekreacyjna
Infrastruktura oświatowa/edukacyjna	Brak lekarzy i lekarzy specjalistów
Lotnisko wojskowe w Buczku	Lotnisko wojskowe w Buczku
Bliskość łądzi i innych większych miast, dobra komunikacja drogowa i kolejowa	Mata ilość terenów inwestycyjnych
Rozwinięta przedsiębiorczość	Słabo rozwinięta komunikacja, zmniejszająca się liczba połączeń autobusowych
Infrastruktura komunalna	Brak osób do świadczenia usług opiekuńczych
Zaplecze społeczne/ świetlice	Starzenie się społeczeństwa
Atrakcje turystyczne, szlaki turystyczne, w tym Questy	Brak pracy dla ludzi młodych i seniorów oraz innych grup defaworyzowanych na rynku pracy
Aktywna społeczność MŁODZIEŻ/ SENIORZY/ NGO/ KGW/OSP	Słabość kapitału własnego
Tradycje lokalne (zespoły ludowe, twórcy lokalni, KGW, OSP)	Zbyt mata ilość działań na rzecz integracji społecznej
Produkty lokalne/tradycyjne	Mata liczba inicjatyw na rzecz młodych osób i seniorów
Opieka zdrowotna	Niska opłacalność prowadzenia działalności rozlicznej w małych gospodarstwach rolnych
Sprawnie działająca administracja	
Instytucje okolicznesowe w miastach: Łask, Pabianice, Żelów, Bełchatów	

Aktywizacja tej grupy osób, przyczyni się m.in. do polepszenia ich warunków życia, edukacji, zmniejszenia poziomu migracji do miast, a w dalszej konsekwencji do rozwoju obszaru, również w zakresie przedsiębiorczości. Podczas spotkań, konferencji, debaty oraz w badaniach ankietowych osoby młode wskazywały na problemy, które sprawiają, że nie wiążą swojej przyszłości z miejscem zamieszkania, że ich głos nie jest słyszalny, a ich potrzeby nieistotne. Wśród najważniejszych potrzeb znalazły się m.in. rozszerzenie oferty aktywnego spędzania czasu, rekreacji i wypoczynku oraz oferty kulturalnej. Młodzi ludzie zwracali także szczególną uwagę na szansę jakie daje członkostwo w UE i chęć korzystania z tych możliwości, w tym udział w szkoleniach, sympozjach, wymianach, wyjazdach studyjnych, aby rozwijać swoje umiejętności i kompetencje. Mając na uwadze ogromny potencjał ludzi młodych i chęć działania, należy także wykorzystac pomysły i inicjatywy zgłaszane przez ludzi młodych w zakresie realizacji projektów

- Osoby młode do 25 roku życia.

następujące grupy docelowe:
 oraz wspieranie gospodarstw rolnych w szukaniu nowych pomysłów na zwiększenie dochodowości, można wskazać kapitału ludzkiego i potencjału organizacji pozarządowych, szukania innowacyjnych rozwiązań na rzecz rozwoju wsi społeczne osoby młode potrzebują wsparcia, zwiększenie dostępu do infrastruktury i usług dla ludności, wzmocnienie przedsiębiorczości, tworzenia nowych miejsc pracy oraz działań z zakresu aktywizacji, integracji i włączenia

Mając na uwadze, iż na obszarze działania LGD najważniejsze potrzeby rozwoju dotyczą rozwoju możliwości i potencjału Lokalnej Strategii Rozwoju.

Przeprowadzone badania, spotkania konsultacyjne, konferencja, debata uliczna, warsztaty, badania ankietowe i rozmowy dały odpowiedź na pytanie jakie grupy docelowe są szczególnie istotne z punktu widzenia założeń,

Grupy docelowe szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR

Zródło: opracowanie własne

ZAGROŻENIA	SZANSE
Wzrost znaczenia turystyki jako gałęzi gospodarki	Wzrost zainteresowania wypoczynkiem na wsi (agroturystyka, zagrody edukacyjne itp.)
Odpyw wykształconej młodzieży do ośrodków miejskich	Wzrost zainteresowania wypoczynkiem na wsi
postępujące starzenie się społeczeństwa	Wzrost znaczenia turystyki jako gałęzi gospodarki
brak odpowiedniej opieki kierowanej do osób starszych	Wzrost znaczenia turystyki jako gałęzi gospodarki
zasobach – Questy, szlaki turystyczne	Wzrost znaczenia turystyki jako gałęzi gospodarki
Możliwość uzyskania dotacji na inwestycje ze środków UE, w tym przez rolników	Wzrost znaczenia turystyki jako gałęzi gospodarki
Wsparcie przez LGD działań lokalnych społeczności i organizacji pozarządowych	Wzrost znaczenia turystyki jako gałęzi gospodarki
Szkolenia i doradztwo	Wzrost znaczenia turystyki jako gałęzi gospodarki
Skomplikowane i długotrwałe procedury pozyskiwania funduszy UE	Wzrost znaczenia turystyki jako gałęzi gospodarki
cyfryzacja obszarów wiejskich i działania wiążące cyfrowo wykluczonych	Wzrost znaczenia turystyki jako gałęzi gospodarki
Rosnący poziom świadomości ekologicznej mieszkańców	Wzrost znaczenia turystyki jako gałęzi gospodarki
Wsparcie działań aktywizujących młodych ludzi i seniorów	Wzrost znaczenia turystyki jako gałęzi gospodarki
Likwidacja małych gospodarstw rolnych – "odchodzenie od działalności rolniczej"	Wzrost znaczenia turystyki jako gałęzi gospodarki
rozwoj istniejącej infrastruktury szlaków turystycznych, miejsc wypoczynkowych, infrastruktury rekreacyjnej i sportowej	Wzrost znaczenia turystyki jako gałęzi gospodarki
Wsparcie działań na rzecz ochrony środowiska w tym OZE	Wzrost znaczenia turystyki jako gałęzi gospodarki

dy

w partnerstwie, ukierunkowanych na wymiarę doświadczeń. Co przyczyni się z pewnością do ich aktywizacji i rozwoju, z korzyścią dla naszego obszaru.

- Seniorzy

Starzenie się społeczeństwa jest trendem ogólnoswiatowym, który obserwujemy również na obszarze LGD. Podobnie jak większość organizacji stoi przed wyzwaniem stworzenia dla seniorów atrakcyjnej oferty aktywności i wiązania społecznego, aby w pełni mogli wykorzystywać swój potencjał, wiedzę i zdobyte doświadczenie na rzecz rozwoju obszaru LGD oraz wzmocnienia kapitału społecznego.

- Przedsiębiorcy

Pomimo trudności związanych z ograniczeniem funkcjonowania przedsiębiorstw, w związku z pandemią COVID-19 oraz wzrostem inflacji i agresją Rosji na Ukrainę, przedsiębiorcy oraz osoby zainteresowane założeniem własnej firmy, są najszerzą grupą beneficjentów z środków LGD. Należy podkreślić, że to właśnie mali i średni przedsiębiorcy generują najwięcej nowych miejsc pracy na naszym obszarze, przyczyniając się jednocześnie do ograniczenia poziomu migracji młodych ludzi do miast. Wśród potencjalnych beneficjentów w nowym okresie programowania, jest również wielu przedsiębiorców, którzy otrzymali wsparcie na rozpoczęcie działalności gospodarczej i chcą ją rozwijać.

- Organizacje pozarządowe

Organizacje społeczne, w tym NGO, KGW, OSP skupiają w swoich szeregach aktywnych liderów, w różnym wieku, którzy chcą wykorzystywać i rozwijać swoje umiejętności na rzecz rozwoju miejsc, w którym mieszkają i z którym czują się związani oraz aktywizować społeczność lokalną, wiążąc ją do działań ludzi młodych i osoby starsze. W tym celu należy skupić się na realizacji projektów wzmocniających aktywne uczestnictwo osób starszych w życiu społecznym. Dedykowaną formą wsparcia będą np. projekty grantowe.

- Rolnicy

Rolnictwo na obszarze działania LGD stanowi ważną część gospodarki. Gospodarstwa rolne możemy podzielić na wysokotowarowe, które skoncentrowane są na skali produkcji towarowej, przy jednoczesnym prorynkowym nastawieniu działalności rolniczej i niskotowarowe. Na naszym obszarze sukcesywnie zwiększa się liczba gospodarstw wysokotowarowych. Przeważają jednak niewielkie gospodarstwa rodzinne, dziedzinne z pokolenia na pokolenie. Niestety coraz niższa opłacalność produkcji rolnej sprawia, że ich właściciele borykają się z trudnościami finansowymi, a z powodu braku wsparcia i pomysłów na zwiększenie dochodów rezygnują z prowadzenia gospodarstwa. Dlatego dobrym pomysłem jest danie możliwości małym rolnikom pozyskania dodatkowego źródła finansowania np. w formie agroturystyki lub zagrody edukacyjnej.

Zagospodarowanie przestrzenne

Podstawowym narzędziem kształtowania polityki przestrzennej w Polsce są studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz sporządzone na ich podstawie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Plany miejscowe obejmują znaczną część obszaru gmin członkowskich LGD w ich granicach administracyjnych i są spójne z przyjętymi celami zarówno konkretnych gmin jak i województwa. W ramach Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2027 planuje się realizację szeregu indywidualnych przedsięwzięć zarówno z zakresu przedsiębiorczości jak i infrastruktury rekreacyjnej. Na obszarze LGD „Dolina rzeki Grabl” większość z gmin członkowskich posiada i na bieżąco aktualizuje Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego, które dodatkowo widoczne są w Systemie Informacji Przestrzennej dostępnej online. Dlatego też, wzorem lat ubiegłych każdy beneficjent, który będzie zamierzał realizować operację w zakresie infrastruktury będzie zobowiązany do przestrzegania obowiązujących zapisów MPZP.

Stan infrastruktury w kontekście potrzeb rewitalizacji

Z uwagi na fakt, iż Lokalna Strategia Rozwoju zgodnie z zapisami Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 nie ma w ramach swojego zakresu realizować zadań z zakresu rewitalizacji, zagadnienie to nie było poruszone w trakcie spotkań i konsultacji z mieszkańcami naszego obszaru.

Do roku 2018 i 2019 w wielu gminach obserwowaliśmy sukcesywny spadek liczby osób bezrobotnych. W 2020 roku tendencja ta została odwrócona, by ponownie wrócić do procesu obniżania się liczby osób pozostających bez pracy. W roku 2021 osoby bezrobotne były grupą o 46% mniejszą względem roku 2015, jeśli chodzi o gminy LGD, podobnie jak w województwie. Najmniej bezrobotnych mieszkańców liczy gmina Wodzierady, Dłutów i Drużbice.

Rynek pracy

Kluczowe znaczenie dla rozwoju mają szeroko rozumiane branże usługowe, skierowane na aktualne potrzeby społeczności lokalnej.

Zródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
ŁÓDZKIE	133	135	137	148	149	129	145
Buczek	101	86	115	144	103	106	106
Dłutów	93	123	126	169	144	115	122
Dobron	121	148	117	172	148	135	151
Drużbice	86	100	100	146	132	121	67
Sędziejowice	80	78	78	120	145	84	121
Widawa	89	74	84	113	133	87	96
Wodzierady	144	98	149	122	155	103	163
Łask	120	140	143	157	147	115	118
Zelów	98	97	100	112	122	115	128
Srednia dla gmin LGD	104	105	112	139	137	109	119

Tabela. Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym.

W większości gmin obszaru LGD „Dolina rzeki Grabl” możemy zaobserwować wzrost liczby podmiotów nowo zarejestrowanych na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym. Ogólnie na obszarze LGD panuje trend wzrostowy (15%) i jest on większy niż w województwie (8%). W gminie Drużbice i Łask liczba nowo zarejestrowanych podmiotów nieznacznie zmniejszyła się.

Zródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
ŁÓDZKIE	241462	243280	245855	247502	254322	261498	269581
Buczek	363	366	376	399	417	437	458
Dłutów	438	447	453	473	492	511	530
Dobron	719	733	752	791	816	859	921
Drużbice	339	345	361	385	415	432	436
Sędziejowice	405	408	409	414	451	459	483
Widawa	464	464	470	486	519	531	546
Wodzierady	299	299	319	322	347	357	378
Łask	2821	2822	2850	2908	2956	3041	3129
Zelów	961	971	987	1018	1074	1118	1164
Srednia dla gmin LGD	757	762	775	800	832	861	894

Tabela. Podmioty gospodarki narodowej ogółem

Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości
 Wszystkie gminy należące do Lokalnej Grupy Działania „Dolina rzeki Grabl” odnotowują wzrost podmiotów gospodarki narodowej na swoim terenie. Od roku 2015 liczba ta wzrosła średnio o 15%, i w roku 2021 łącznie na obszarze LGD działało 8 045 firm. Największy wzrost od roku 2015 zanotowano w Gminach Łask, Zelów i Dobron.

0

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Wodzierady	41	42	41	40	40	37	37
Widawa	35	37	38	35	37	37	39
Sędziejowice	34	34	34	33	39	41	44
Drzbiec	39	41	37	36	36	36	36
Dobron	25	25	26	23	26	26	25
Dłutów	31	31	33	30	30	34	34
Buczek	33	39	39	39	41	43	43
ŁÓDZKIE	33	35	36	34	35	36	37

Tabela. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. Mieszkańców

Działalność sektora społecznego

Aktywność społeczna mieszkańców obszaru LGD wyrażona w liczbie fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców jest zróżnicowana. W większości gmin wzrasta liczba tego typu organizacji, w kilku zaś obniżyła się (Drzbiec, Wodzierady) lub pozostaje bez zmian (Dobron). Najwięcej organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców działa w gminie Sędziejowice (44) i Buczek (43), najmniej w gminie Dobron (25).

w wieku produkcyjnym.

pozytywne efekty w postaci nowych miejsc pracy i w dalszej kolejności spadku bezrobocia, szczególnie wśród osób

Powyższe analizy jednoznacznie wskazują, że rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich przynosi

Najwyższe dodatnie saldo ma gmina Dobron i Wodzierady.

mieszkańców niż ich wyjechało. Tylko w gminie Widawa sytuacja jest inna, tam więcej osób się wyprowadziło.

! przyjazdów. Od roku 2015 do roku 2021 saldo to jest dodatnie, co oznacza, że na obszar LGD napłynęło więcej

za granicę, poszczególnie miejscowości charakteryzują się swoistym dla siebie saldem – rachunkiem wyjazdów

kształtuje się następująco. W wyniku przemieszczania się mieszkańców w obrębie gmin oraz poza nimi, także

(blisko 7%), najmniej gmina Buczek (2%). Natomiast wskaźnik "Saldo migracji w ruchu wewnętrznym i zagranicznym"

o 4%, natomiast w województwie o blisko 6%. Najwięcej osób w tym przedziale wiekowym straciła gmina Łask

w stosunku do procesu na skalę wojewódzką. Na terenie gmin LGD liczba ludności w wieku produkcyjnym spada

W ostatnich latach zmniejsza się liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym, jednak jest to tempo wolniejsze

co jest najwyższym wynikiem spośród wszystkich gmin LGD.

widzimy w przypadku kobiet. W ciągu ostatnich kilku lat liczba ta zmniejszyła się o 47%, a w gminie Drzbiec aż o 66%,

Z kolei analizując problem bezrobocia w podziale według płci, nieco szybsze tempo obniżania się bezrobocia

Zródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
ŁÓDZKIE	109510	91041	72662	66036	58722	67812	60902
Buczek	215	213	168	157	120	166	139
Dłutów	171	117	101	88	68	84	80
Dobron	288	236	179	150	130	197	160
Drzbiec	202	180	123	115	107	127	97
Sędziejowice	321	289	204	177	199	204	171
Widawa	397	326	294	264	232	215	199
Wodzierady	101	75	73	64	55	65	63
Łask	1455	1259	1010	791	709	831	701
Zelów	1062	960	745	727	669	701	664
Średnia dla gmin LGD	468	406	322	281	254	288	253

Tabela. Liczba bezrobotnych ogółem.

Ostatnie lata to znaczny spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Tempo zmniejszenia się beneficjentów tego rodzaju wsparcia jest szybsze niż w województwie łódzkim. Na obszarze LGD spadek ten wynosi 49%, natomiast w województwie łódzkim 43%. Gmina Buczek odnotowała największe zmniejszenie się liczby osób korzystających z pomocy społecznej (61%). Natomiast procentowo, największe osób korzysta ze wsparcia instytucji społecznych w gminie Żelów (7%), najmniej w gminach Buczek i Dobron (po 2%).

Zródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
ŁÓDZKIE	18	18	19	20	20	21	21
Buczek	15	15	16	16	16	16	17
Dłutów	16	17	17	18	18	19	19
Dobron	15	15	16	16	17	17	17
Drużbice	15	16	16	17	17	17	18
Sędziejowice	17	17	17	18	18	18	19
Widawa	20	20	20	20	21	21	21
Wodzierady	17	16	16	17	17	17	17
Łask	16	17	18	18	19	20	20
Żelów	16	17	17	18	18	19	19
Średnia dla gmin LGD	16	17	17	18	18	18	19

Tabela. Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem

Problemy społeczne

Najistotniejszym problemem społecznym zdiagnozowanym na obszarze funkcjonowania LGD „Dolina rzeki Grab” jest starzenie się społeczeństwa. Potwierdzeniem tego trendu były zgłaszane potrzeby w zakresie działań aktywizujących oraz przedsięwzięć z zakresu włączenia społecznego i cyfrowego wiaśnie dla osób w wieku 60+. Stopniowe zmniejszanie się liczby ludności przyczyną spowolnienia rozwoju gospodarczego. Stąd potrzeba dostosowania działań zaplanowanych do realizacji w nowym okresie programowania, aby móc skutecznie zmierzyć się z wyzwaniami współczesnej cywilizacji.

Kolejną kwestią wymagającą uwagi ze strony LGD jest rosnący odpływ ludzi młodych do miast. Ten niekorzystny trend związany jest z brakiem możliwości zatrudnienia poza rolnictwem oraz niskim poczuciem przynależności do miejsca zamieszkania. Należy wspierać działania mające na celu zwiększenie aktywności młodych osób w życiu lokalnej społeczności oraz tworzenie miejsc pracy zwiększających dostęp do infrastruktury publicznej i usług.

Niezbędne będzie również wdrożenie mechanizmów zachęty dla młodych do większego zaangażowania się w działania lokalnej społeczności, dzięki czemu będą postarzać obszar LSR jako miejsce przyjazne do zamieszkania. Wskaźnik obciążenia demograficznego obrazuje odsetek osób w wieku senioralnym, czyli powyżej 65 roku życia. Pod tym względem, zarówno na terenie LGD, jak i województwem oraz krajowym liczbą ta stale rośnie. W ciągu ostatnich kilku lat na obszarze LGD „Dolina rzeki Grab” liczba osób powyżej 65 roku życia wzrosła o 12%, co jest wartością zbliżoną do wojewódzkiej. Najszybsze tempo starzenia się społeczeństwa odnotowuje gmina Łask, gdzie wskaźnik obciążenia demograficznego w latach 2015 – 2021 wzrósł o 20%.

Zródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Łask	30	30	33	32	33	35	35
Żelów	30	32	32	34	36	36	36
Średnia dla gmin LGD	33	35	35	34	35	36	37

Podjęcie LGD do kwestii przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji

Lokalna Grupa Działania "Dolina rzeki Grab" zarówno w swoich działaniach jak i działaniach podejmowanych przez beneficjentów przyznawanych dotacji zwraca uwagę na zachowanie standardu minimum w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji. Należy tutaj wskazać, że dokumenty będące podstawą funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania są doskonalszym przykładem otwartości - zapewniając inkluzywność, ponieważ w żadnym przypadku nie zawierają zapisów dyskryminujących. Równość płci polega na odwzorowaniu istniejących proporcji płci na obszarze działania LGD lub zwiększaniu we wsparciu udziału grupy niedoreprezentowanej. Możliwe są jednak przypadki, w których proporcja 50/50 wynika z sytuacji kobiet i mężczyzn i stanowi proporcję prawidłową z perspektywy równości szans kobiet i mężczyzn. Ponadto zgodnie z zapisami statutu każdy może zostać członkiem LGD. Stowarzyszenie, ma na celu m.in.: § 1. ust. 1 m.in.:

pkt. 1. działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich z uwzględnieniem należytej ochrony oraz promocji środowiska naturalnego, krajoobrazu i zasobów historyczno-kulturowych oraz równości szans;

pkt. 16. ochronę praw kobiet oraz działość na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;

pkt. 17. realizację zadań w zakresie promocji zatrudnienia, fagoodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej, wspierania pomocy społecznej i osób niepełnosprawnych oraz zagrożeń wykluźnienia społecznego; Planujemy także premować operacje, które będą dedykowane osobom młodym, seniorom oraz osobom w niekorzystnej sytuacji.

Dziedzictwo kulturowe/zabytki

Potencjał kulturowy obszaru Doliny rzeki Grabi jest duży. Znaczący wpływ na kulturę tych terenów mieli przedstawiciele różnych narodowości, którzy wspólnie z Polakami zamieszkiwali od wieków te tereny przyczyniając się bogactwem swych tradycji do zróżnicowania obrazu kultury niematerialnej i artystycznej. O atrakcyjności i spójności kulturowej świadczą również dziedzictwo zachowane w formie dóbr materialnych. Na całym obszarze LGD znajdujemy ciekawe zabytki zarówno sakralne jak również świeckie. Są to przede wszystkim kościoły i cmentarze przykościelne (w Suchcicach, Widawie, Łasku, Kociszewie, Zelowie, Poźdzenicach, Łobudzicach, Dobroniu i Wodzieradach), jak również pałace i dwory (w Dłutowie, Głupicach, Bukowiu, Piorunowie, Wodzieradach, Sędziejowicach, Ostrowie i Krzeszowie). Zachowało się na tym obszarze wiele zabytkowych młynów (we wsiach: Chynów, Depczyk, Kuców, Zalepa, Wola Marzeńska, Zborów, Kozub, Brzeski, Talar, Barczyk). Istnieje wiele miejsc wartych odwiedzenia, po których poprowadzą QUESTY. LGD dużą wagę przykłada do projektów wspierających turystykę i dziedzictwo kulturowe. Stowarzyszenie skoncentrowało się przede wszystkim na budowie produktu lokalnego jakim są questy (gry terenowe) - nieoznakowane szlaki turystyczne, którymi można wędrować, korzystając z ulotek lub aplikacji na urządzeniach mobilnych w systemie iOS oraz Android. Ta forma turystyki łączy wiele cech harcerskich podchodów i gier terenowych, a poprzez zabawę rozwija poczucie tożsamości z regionem, ukazuje miejsca wyróżniające się przyrodą czy dziedzictwem kulturowym. Wierszowane wskazówki wytwarzają trasę, a do jej ukończenia potrzebne jest rozwiązanie szeregu zadań i zagadek. Dzięki temu poznawanie ciekawych miejsc jest bardziej atrakcyjne i lepiej zapada w pamięć. Chcemy dać turystom szansę na aktywne spędzenie czasu, ale też pozwolić im na samodzielne dociekanie historii, bliski kontakt z przyrodą i lepsze zrozumienie otaczającego nas świata. Na obszarze LGD funkcjonuje obecnie 36 questów: pieszych, rowerowych, samochodowy i kajakowy.

Jednym z symboli obszaru LGD, który promuje nasz region w całej Polsce jest Buszkowska truskawka i jej święto o randze krajowej. Na obszarze LGD pielęgnuje się także tradycje ludowe tj.: dożynki, "Sobótki", "Andrzejki", Dni Gmin, Festiwal Róż, Odpust św. Rocha. Na naszym obszarze mamy również produkty regionalne. Szereg z nich zostało wpisanych na Listę Produktów Tradycyjnych prowadzoną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi:

- nalewka truskawkowa produkowana przez panie ze Stowarzyszenia Gospodyń Wiejskich w Bachorzynie
- tradycyjny chleb wiejski na zakwasie produkowany przez piekarnię "Prawdziwy Chleb" ze Stoczka Porąbek
- regionalne piwo z browaru Koreb w Łasku
- kwas chlebowy i sok z buraków – produkt firmy EKO-NATURA
- karp z Grabi

Produkty turystyczne. Zarówno walory przyrodnicze charakterystyczne dla obszaru, jak i korzystne położenie Podsumowując, na obszarze LGD "Dolina rzeki Grabli" występują sprzyjające warunki dla rozwoju turystyki i działań promocyjnych w tej kwestii przez podmioty działające na obszarze LGD.

oferły turystycznej decyduje dobrze przygotowana promocja. Na terenie LGD zauważamy brak spójności w realizacji gmina czy region charakteryzuje się specyficznymi warunkami dla jej rozwoju. Coraz częściej jednak o atrakcyjności idea turystyki wiejskiej oparta jest na wielu elementach, których trzon stanowi ludność lokalna, a każdy obszar społecznych, a le również usług hotelarskich.

zagrody edukacyjne, produkty lokalne), rzemiosła i drobnych producentów z innych sektorów, w różnych kategoriach. Rozwój turystyki i rekreacji na obszarach atrakcyjnych turystycznie może być szansą dla rolników (agroturystyka, jak również bogactwo przyrodnicze naszego obszaru, upatrujemy w tych działaniach szansę dla naszego regionu.

na uwadze modę na weekendowy wypoczynek i popularność przygotowanych przez LGD szlaków turystycznych, jak również mieszkancom. Brakuje natomiast infrastruktury turystycznej i okolicy turystycznej. Mając jednak LGD mamy rozwiniętą sieć szlaków turystycznych w tym 36 tras przygotowanych, które zyskały dużą popularność wśród przyrodnicze doliny rzeki Grabli stwarzają możliwość rozwoju tego obszaru również w kierunku turystyki. Na obszarze kultury tego terenu. Bogate zasoby materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz walory ograniczonej zabudowy i hufas - jest otoczenie lotniska w Buczku. Położenie takie również silnie wpłynęło na bogatą Naturę 2000. Obszarem o ograniczonych możliwościach rozwoju turystyki i rekreacji - ze względu na strefę Położenie w dolinie rzeki Grabli, stwarza ciekawy, unikatowy krajobraz cenny przyrodniczo zaliczony do obszarów - Parki Krajobrazowe: Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki.

- Użytki ekologiczne: Uroczysko Torfy.
- Obszary Chronionego Krajobrazu: Środkowej Grabli, Doliny Widawki, Chrząstawsko - Widawski.
- Las, Luciejów, Sędziejowicki, Zabytkowy Park w Buczku.
- Zespoły Przyrodniczo-Krajobrazowe: Dolina Grabli, Mogilno, Dobron, Dąbrowa I, Dąbrowa II, Borkowice, Kolumna-
- Rezerwaty: Grabica, Jodły Łaskie im. Stanisława Kostki Wisnińskiego, Winnica, Korzeń.

w znacznej części chroniony. Na obszarze Lokalnej Grupy Działania występują następujące obszary chronione: różnorodnych środowisk. Ze względu na występowanie wielu cennych gatunków roślin i zwierząt obszar ten jest oraz bełchatowskiego. W skali środkowej Polski Grabia jest obiektem przyrodniczym, obejmującym zespół dzieląc gmin położonych w dolinie rzeki Grabli, na granicy trzech sąsiadujących powiatów: łaskiego, pabianickiego LGD "Dolina rzeki Grabli" swoim zasięgiem oddziaływanie obejmuje obszar o przestrzemnej spójności. Jest to

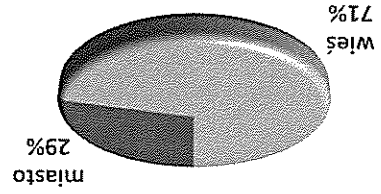
Obszary atrakcyjne turystycznie

regionu, poprzez działania na rzecz kultury lokalnej, rozwoju rekreacji i turystyki regionalnej. należy stwierdzić, iż teren LGD odznacza się dużą spójnością, która może zostać skutecznie wykorzystana do promocji muzea czy muzea regionalnego (regionalnego). Pomimo tego, analizując uwarunkowania historyczno-kulturowe, prezentowane elementy kultury lokalnej, ale również prace twórców ludowych (izby pamięci, lokalne turystycznej, nie funkcjonuje spójny system informacji. Wciąż mało jest miejsc, w których mogłyby być stale zewidencjonowania dóbr materialnych, wydania przez LGD publikacji, mapy i kwestów, a także działającej informacji zachowania nie zawsze jest na tyle wystarczający, aby stanowić atrakcję dla odwiedzających go turysty. Pomimo Na terenie Stowarzyszenia występuje szereg obiektów, które tworzą spójny obraz obszaru. Jednak ich stan związanych w rekonstrukcji i kultywowaniem lokalnych tradycji.

na to, że wsie czy małe miasteczka są doskonałym miejscem nie tylko do życia, ale i realizacji planów zawodowych Grabli", prezentując osiągnięcia naszych twórców lokalnych, artystów, KGW i orkiestr. Publikacja to swoisty dowód kulturowego są bardzo istotne, dlatego zawarliśmy je w wydanej publikacji "Kulturowe Dziedzictwo" Doliny rzeki Lasem". Działania wspierające dalszy rozwój produktów lokalnych opartych na wartościach tradycji i dziedzictwa że na obszarze LGD funkcjonuje wiele gospodarstw pasiecznych z dużym potencjałem, jak np. "Lawendowa Barć pod nadzieję, że przyczynią się one również do rozwoju naszego obszaru. Warto w tym miejscu zaznaczyć, również była podkreślana podczas spotkań konsultacyjnych i duże zapotrzebowanie na tego rodzaju produkty, mamy Wymienne produkty są naszym kulinarnym dziedzictwem. Mając na uwadze modę na zdrową żywność, która

Handwritten mark

Zródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Obszary wiejskie
 Lokalna Grupa Działania "Dolina rzeki Grabl" skupia na swoim obszarze zarówno gminy wiejskie jak i miejsko-wiejskie. Według danych GUS (Bank Danych Lokalnych) na dzień 31.12.2020 r. gminy LGD zamieszkiwało łącznie 82 019 osób z czego 70,81% zamieszkiwało na wsi.

Mając na uwadze pozyskane dane na obszarze LGD dysponujemy 499 miejscami noclegowymi (stan na 2022 r.).

Zródło: GUS, Bank Danych Lokalnych,

Nazwa gminy	ogółem	hotele	inne obiekty hotelowe	agroturystyka
Buczek	0	0	0	0
Dłutów	1	0	0	1
Dobron	1	1	0	0
Drużbice	0	0	0	0
Sędziejowice	0	0	0	0
Widawa	0	0	0	0
Wodzierady	1	1	0	0
Łask	4	1	3	0
Zelów	1	0	1	0
Razem LGD	8	3	4	1

Tabela. Liczba gospodarstw agroturystycznych, hoteli, pensjonatów (stan: 2022)

Jak już wskazano w analizie SWOT infrastruktura turystyczna jest niewystarczająco rozwinięta. Prężnie działają trzy hotele i kilka ośrodków szkoleniowo-konferencyjnych. Brakuje bazy agroturystycznej. W danych źródłowych zarejestrowane jest tylko jedno gospodarstwo agroturystyczne znajdujące się na terenie gminy Dłutów. Mając na uwadze potencjał turystyczny regionu, rozwijając infrastrukturę w postaci szlaków i tras turystycznych wskazane byłoby rozwijanie infrastruktury noclegowej, szczególnie w gospodarstwach agroturystycznych. Infrastruktury turystycznej a w ślad za tym zwiększenie przychodów i tworzenie nowych miejsc pracy może mieć pozytywny wpływ na zmniejszenie migracji młodych ludzi do dużych miast oraz na zwiększenie przychodów rozbudowy, niewystarczająco dotychczas funkcjonalnej małej infrastruktury turystycznej ze wskazaniem rozbudowy obiektów kultury, sportu i rekreacji, budowy nowych tras rowerowych i pieszych, miejsc spotkań, a także zwiększenia ilości punktów gastronomicznych i noclegowych w obszarze atrakcyjnym turystycznie.

przy dużych miastach, sprzyja ruchowi turystycznemu, a coraz atrakcyjniejsza oferta turystyczna, na wygiąd której wpływ miały dotychczasowe działania LGD, ma do odegrania szczególną rolę w kreowaniu wypoczynkowej funkcji regionu. Jednak, aby spełnić oczekiwania rynku, należy dokonać jeszcze wielu działań. Niemierznie ważna jest budowa regionalnej platformy współpracy w zakresie istniejącej informacji turystycznej. Przy sprawnie funkcjonujących atrakcjach turystycznych, których rozbudowa będzie jednym z kierunków działania LGD, duże znaczenie ma stan otaczającej je infrastruktury. Opinie wyrażone w badaniach ankietowych wskazują potrzebę rozbudowy, niewystarczająco dotychczas funkcjonalnej małej infrastruktury turystycznej ze wskazaniem rozbudowy obiektów kultury, sportu i rekreacji, budowy nowych tras rowerowych i pieszych, miejsc spotkań, a także zwiększenia ilości punktów gastronomicznych i noclegowych w obszarze atrakcyjnym turystycznie.

W gospodarstwach rolnych, na terenie LGD, wg. danych GUS w 2020 roku zatrudnionych było prawie 13 tys. osób, przy czym znaczną większość stanowili mężczyźni.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Nazwa gminy	ogółem	do 1 ha włącznie	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 - 15 ha	15 ha i więcej
Buczek	541	4	308	142	41	46
Dłutów	423	4	175	130	59	55
Dobron	469	10	247	131	38	43
Drużbice	720	3	296	248	84	89
Sędziejowice	754	15	434	200	45	60
Widawa	1127	14	520	319	126	148
Wodzierady	520	4	191	151	74	100
Łask	956	18	514	231	104	89
Zelów	920	11	508	239	82	80
Razem LGD	6430	83	3193	1791	653	710
% udział	100	1,29	49,66	27,85	10,16	11,04

Tabela. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych

z gospodarstw rolnych.

Na terenie LGD gospodarstwa o wielkości 1-5 ha stanowią ponad niemałe 49% ogólnej liczby gospodarstw (wg. danych Powzecznegego Spisu Rolnego z 2020 r.), następnie gospodarstwa o powierzchni 5-10 ha. Takie rozdrobnienie niekorzystnie wpływa na specjalizację produkcji i możliwości zwiększenia źródła dochodu właśnie

Rolnictwo i rynek rolny

technologie cyfrowe.

Do skutecznego rozwoju obszarów wiejskich, w tym w dalszej konsekwencji zróżnicowania dochodów gospodarstw rolnych mogą być zarówno gospodarstwa agroturystyczne, zagrody edukacyjne, ale też tzw. Smart Village, które opierają się na podejściu partycypacyjnym w celu opracowania i wdrażania skonstruowanej strategii na rzecz poprawy warunków ekonomicznych, społecznych oraz środowiskowych, angażujący przy tym dostępne

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Nazwa gminy	z działalności rolniczej	z pozarolniczej działalności gospodarczej	z pracy najemnej	z emerytury i renty	z dochodem z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą
Buczek	541	73	256	110	73
Dłutów	421	157	134	107	72
Dobron	469	125	188	116	43
Drużbice	720	92	353	204	143
Sędziejowice	751	99	389	224	60
Widawa	1124	138	532	301	152
Wodzierady	520	86	233	95	45
Łask	954	134	499	254	119
Zelów	916	109	479	289	98
Razem LGD	6416	1013	3063	1700	805

Tabela. Gospodarstwa domowe wg źródeł dochodów.

Źródłem dochodów dla gospodarstw domowych z terenu LGD jest przede wszystkim działalność rolnicza, następnie praca najemna, w dalszej kolejności emerytury i renty i pozarolnicza działalność gospodarcza oraz inne źródła.

Zrównoważenie środowiskowe

Dbając o poprawę jakości życia na obszarze działania LGD „Dolina rzeki Grabl” w tym rozwój przedsiębiorczości, nie można pominąć istotnych kwestii związanych z ochroną środowiska oraz przeciwdziałaniem zmianom klimatycznym. Zrównoważenie środowiskowe jest rozumiane jako efektywne gospodarowanie zasobami naturalnymi w działalności produkcyjnej, pozwalające na ich zachowanie na przyszłe potrzeby. Należy jednocześnie pamiętać, że rozwój gospodarczy, tak istotny dla naszego obszaru, musi również dbać o środowisko. Żadne podmioty, firmy, instytucje publiczne ani organizacje pozarządowe nie mogą dysponować w dowolny sposób zasobami jakie posiadamy, ponieważ zasoby naturalne nie są niewyczerpalne. Są one ograniczone a ich nadmierne konsumpcjonizm, eksploatacja lub niewłaściwe zarządzanie może skutkować brakiem ważnych źródeł zaopatrzenia w podstawowe elementy w perspektywie średnio lub długoterminowej, takich jak woda, prąd, ziemia, lasy itp.

Lokalna Grupa Działania „Dolina rzeki Grabl”, będzie premiować operacje mające pozytywny lub neutralny wpływ na kwestie zrównoważenia środowiskowego. Każda operacja będzie monitorowana na podstawie osiągniętych wskaźników uwzględniających specyfikę konkretnej operacji. Jedną z ważniejszych ról w tym zakresie będą odgrywać działania w zakresie koncepcji Smart Village (intelligent wsi), które z założenia powinny m.in. wykazywać korzyść dla lokalnej społeczności w zakresie poprawy poszanowania środowiska i klimatu.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Nazwa gminy	Złotki	Przedszkola (oddziały)	Szkoły podstawowe	Szkoły ogólnokształcące razem	Szkoły średnie zawodowe razem	Zasadnicze szkoły zawodowe, szkoły branżowe I i II stopnia i szkoły przysposabiające do pracy zawodowej specjalne razem
Buczek	0	5	2	0	0	0
Dłutów	0	9	1	0	0	0
Dobroh	1	6	3	0	0	0
Drużbice	1	0	3	0	0	0
Sędziejowice	0	9	2	0	1	0
Widawa	0	6	3	0	0	0
Wodzierady	0	3	2	0	0	0
task	5	45	10	3	1	3
Zelów	4	17	7	1	1	1
Razem LGD	11	100	33	4	3	4

Tabela. Edukacja (stan: 2021)

Dostęp do edukacji na obszarze LGD należy ocenić jako optymalny mając na uwadze problem starzejącego się społeczeństwa. Jak pokazują dane GUS, liczba obiektów na przestrzeni ostatnich kilku lat nie uległa zmniejszeniu. Zwiększyła się natomiast liczba przedszkoli i żłobków. Na terenie lokalnej Grupy Działania „Dolina rzeki Grabl” funkcjonuje 11 szkół ponadgimnazjalnych (są to szkoły ogólnokształcące, średnie zawodowe oraz zasadnicze szkoły zawodowe), 33 szkół podstawowych, 100 punktów, w których świadczony jest wychowanie przedszkolne (są to zarówno oddziały jak i punkty przedszkolne) oraz 11 żłobków lub klubów dziecięcych.

Edukacja

„Dolina rzeki Grabl”, prezentujące osiągnięcia naszych twórców lokalnych, artystów, KGW i orkiestr. Publikacja jest dostępna w wersji elektronicznej – do pobrania ze strony www.dolinagrabi.pl oraz w wersji papierowej.

<p>na harmonogram osiągnięcia celów i wdrażanie LSR. w szkoleniach, składał wniosek gorszej jakości co miało negatywny wpływ na realizację. Realizowane przez Wnioskodawców, który uczestniczył w szkoleniu LGD który skorzystał z doradztwa w biurze Realizowane przez Wnioskodawców, który skorzystał z doradztwa w biurze</p>	<p>Realizowane przez Wnioskodawców, który skorzystał z doradztwa w biurze LGD Realizowane przez Wnioskodawców, który uczestniczył w szkoleniu</p>
<p>gdzie innowacja jest innowacja na poziomie LSR (z uwzględnieniem stopnia rozwoju danego obszaru), innowacyjne rozwiązania. Mieszkańcy obszaru LSR są coraz bardziej świadomi globalnych trendów i pragną, aby nowoczesne technologie i rozwiązania znalazły zastosowanie również na ich terenie. Ostatnie nabory składania wniosków jednoznacznie wskazują, że przedsiębiorcy głównie poszukują innowacyjnych rozwiązań, które mogą zastosować w swoich firmach, zwiększając tym samym ich konkurencyjność na rynku.</p>	<p>Realizowane przez małych rolników prowadzących/współprowadzących gospodarstwo rolne w ramach zakreślenia rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych.</p>
<p>Wsparcie opracowania koncepcji inteligentnych wsi odnoszących się do obszarów wiejskich i społeczności, które chcą rozwijać nowe możliwości w oparciu o swoje mocne strony i posiadane zasoby. Jest to w przyszłości szansa na rozwój obszaru LSR mając na uwadze rozwój gospodarstwa i niską dochodowość rolnictwa.</p>	<p>Objęte oddolnymi koncepcjami inteligentnej wsi</p>
<p>Są to grupy docelowe zdiagnozowane na etapie budowy LSR z wykorzystaniem szerokiego wachlarza metod partycypacji lokalnej społeczności.</p>	<p>Dedykowane osobom przynależnym do grup w niekorzystnej sytuacji</p>
<p>Małi rolnicy zostali zdiagnozowani jako jedna z grup docelowych istotnych z punktu widzenia LSR z uwagi na konieczność dywersyfikacji dochodów w małych gospodarstwach rolnych.</p>	<p>Realizowane przez małych rolników prowadzących/współprowadzących gospodarstwo rolne w ramach zakreślenia rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych.</p>
<p>Uzasadnienie</p>	<p>Kryterium, które pozwoli wybrać operacje:</p>

Podsumowanie. Kluczowe problemy obszaru LGD

Mianem problemu określany jest pewien rodzaj dyskomfortu (np. utrudniony dostęp, brak dostępu, pogorszenie standardu, itp.) odczuwanego przez określoną grupę ludzi (społeczności lokalnej), w związku z brakiem lub złą jakością określonych dóbr lub usług. Do zdiagnozowania problemów na obszarze LGD „Dolina rzeki Grabl” posłużymy przede wszystkim wnioski z analizy SWOT, konsultacji oraz przeprowadzonych badań wśród mieszkańców obszaru.

Mając powyższe na uwadze, na obszarze LGD zidentyfikowano dwa kluczowe problemy:

1. Niewystarczający poziom oferty działań aktywizacyjnych i integracyjnych dla lokalnej społeczności oraz brak możliwości podnoszenia kompetencji społecznych oraz nawiązywania współpracy.
2. Niezadawalająca jakość infrastruktury publicznej - dostosowanej do potrzeb każdej grupy wiekowej oraz niewystarczający zakres i dostępność usług w lokalnej gospodarce w tym brak możliwości znalezienia miejsc pracy poza rolnictwem.

Zdiagnozowanie problemów stanowi podstawę do określenia głównych celów, które LGD powinna osiągnąć, wykorzystując dostępne narzędzia finansowe w ramach EFRROW oraz EFRR. Analiza potrzeb i potencjału dostarcza wskazówek dotyczących kryteriów wyboru operacji, które umożliwią wybór działań mających największy wpływ na rozwiązanie zidentyfikowanych problemów i wyzwań. Kryteria te powinny uwzględniać istotne aspekty, odpowiadające na zgłaszane przez grupy docelowe problemy i mające kluczowe znaczenie dla realizacji LSR.

Poniższa matryca ukazuje główne problemy obszaru LGD, z których wynikają potrzeby rozwoju oraz zasady, które można wykorzystać w celu przezwyciężenia trudności oraz wyzwania dla obszaru LGD. Matryca zawiera też wskazanie obszarów, na które może mieć wpływ LSR oraz grup docelowych, do których będą kierowane nabory wniosków.

Zródło: opracowanie własne

Przyczyniają się do utworzenia miejsca pracy	Jest to niezbędne z uwagi na fakt, iż jedna z grup docelowych są ludzie zamieszkania a jak powszechnie wiadomo, jednym z głównych czynników, który może zachęcić młodych ludzi do pozostania są atrakcyjne miejsca pracy.
Realizowane przez wnioskodawców posiadających doświadczenie lub kwalifikacje w zakresie odpowiednim do zakresu projektu	Wybór wnioskodawców o odpowiednich kwalifikacjach i doświadczeniu w danym obszarze projektu jest kluczowy. Szczególnie w przypadku zakładania nowej działalności gospodarczej, to właśnie gwarantuje wysoką jakość oferty od samego początku, po wejściu na lokalny rynek. Dzięki temu oferta staje się konkurencyjna i ma większe szanse na zaspokojenie potrzeb i oczekowań klientów a w dalszej kolejności większe szanse na utrzymanie się na rynku.
Partnerskie / operacji w partnerstwie	Na partnerstwie i współpracy opiera się idea LEADER i funkcjonowanie LGD. Doceniając wagę i potencjał partnerstwa LGD będzie premiować projekty, których realizacja zakłada współpracę.
Wykazujące spójności, komplementarności lub synergie z innymi projektami z obszaru LSR	Wszelkie planowane przedsięwzięcia w ramach LSR są względem siebie komplementarne, wzajemnie się uzupełniają zatem operacje planowane do realizacji w ramach LSR również powinny spełniać te kryteria.
Zintegrowane	co pozwoli, przy wykorzystaniu niższych środków zaspokoić większą liczbę zdiagnozowanych potrzeb, co w przypadku ograniczonych środków finansowych ma bardzo istotne znaczenie
Mające na celu integrację spójności lokalnej	Jako odpowiedź na przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w ramach LSR

Problem kluczowy	Przyczyny	Grupy docelowe istotne z punktu widzenia LSR	Najważniejsze obszary, na które może mieć wpływ LSR	Zasoby/ potencjał LSR, który może być wykorzystany	Wyzwania rozwojowe
<p>Niewystarczający poziom oferty działań aktywizacyjnych i integracyjnych dla lokalnej społeczności oraz brak możliwości podnoszenia kompetencji społecznych oraz nawiązywania współpracy.</p>	<p>- Słabo rozwinięta komunikacja, zmniejszająca się liczba połączeń autobusowych - Brak osób do świadczenia usług opiekuńczych - Starzenie się społeczeństwa - Zbyt mała ilość działań na rzecz integracji społecznej - Mała liczba inicjatyw na rzecz młodych osób i seniorów</p>	<p>Seniorzy (60+) Ludzie młodzi (do 25 r.ż.) Podmioty ekonomii społecznej</p>	<p>Działalność sektora społecznego Problemy społeczne Obszary wiejskie</p>	<p>- Infrastruktura oświatowa/edukacyjna - Zaplecze społeczne/świetlice - Aktywna społeczność MŁODZIEŻ/ SENIORZY/ NGO/ KGW/OSP - Tradycje lokalne (zespoły ludowe, twórcy lokalni, KGW, OSP) - Opieka zdrowotna</p>	<p>Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem ludzi młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji, w tym budowanie przestrzeni dla nawiązywania współpracy tworzenia lokalnych partnerstw na rzecz rozwoju lokalnego z wykorzystaniem koncepcji inteligentnych wsi.</p>
<p>Niezadawaląca jakość infrastruktury publicznej - dostosowanej do potrzeb każdej grupy wiekowej oraz niewystarczający zakres i dostępność usług w lokalnej gospodarce w tym brak możliwości znalezienia miejsc pracy poza rolnictwem.</p>	<p>- Infrastruktura drogowa / chodniki - Mało miejsc w przedszkolach i żłobkach - Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna, około turystyczna, sportowa i rekreacyjna - Mała ilość terenów inwestycyjnych - Słabo rozwinięta komunikacja, zmniejszająca się liczba połączeń autobusowych - Brak pracy dla ludzi młodych i seniorów oraz innych grup defaworyzowanych na rynku pracy - Słabość kapitału własnego</p>	<p>Seniorzy (60+) Ludzie młodzi (do 25 r.ż.), podmioty ekonomii społecznej, rolnicy, przedsiębiorcy, jsfp</p>	<p>Działalność sektora społecznego Problemy społeczne Obszary atrakcyjne turystycznie Zasady zrównoważenia środowiskowego Obszary wiejskie Rolnictwo i rynek rolny Produkty lokalne, tradycyjne i regionalne</p>	<p>- Atrakcyjny turystycznie obszar - Drogi (s8) - Bogate walory przyrodniczo-krajobrazowe, Natura 2000 - Lotnisko wojskowe w Buczku - Bliskość Łodzi i innych większych miast, dobra komunikacja drogowa i kolejowa</p>	<p>Zwiększenie dostępu do usług i infrastruktury budującej spójną i atrakcyjną ofertę spędzania wolnego czasu oraz do usług dla lokalnej społeczności poprzez wspieranie konkurencyjności i rozwoju lokalnych firm oraz zwiększenie liczby miejsc pracy.</p>

	<p>- Niska opłacalność prowadzenia działalności rolniczej w małych gospodarstwach rolnych</p>			<p>- Rozwinięta przedsiębiorczość</p> <ul style="list-style-type: none">- Infrastruktura komunalna- Atrakcje turystyczne, szlaki turystyczne, w tym Questy- Tradycje lokalne (zespoły ludowe, twórcy lokalni, KGW, OSP)- Produkty lokalne/tradycyjne- Sprawnie działająca administracja- Instytucje okotobiznesowe w miastach: Łask, Pabianice, Żelów, Betchatów	
--	---	--	--	---	--

ROZDZIAŁ V SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA
V.1 Zgodność i komplementarność z innymi dokumentami planistycznymi

Założenia LSR wykazują zgodność celów i przedsięwzięć z dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym oraz zgodności co do celów przekrojowych (w tym ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatycznym, innowacyjność) PS WPR na lata 2023-2027.

Poszczególne cele LSR oraz planowane w ramach ich realizacji konkretne przedsięwzięcia są spójne, powiązane ze sobą i wzajemnie się uzupełniają. Tworzą logiczne zawiązki i wzajemnie na siebie oddziałują, dając efekt synergii.

Lokalna Strategia Rozwoju zawiera kierunki działań, które w najbliższych latach przyczynią się do rozwoju obszaru LGD "Dolina rzeki Grabi". W związku z powyższym jest ona spójna zarówno z dokumentami strategicznymi dotyczącymi obszaru objętego Strategią, jak również z założeniami dokumentów programowych obejmujących swoim zasięgiem lata 2023-2027.

Należy podkreślić, że dzięki specyfice interwencji LEADER, wszystkie przedsięwzięcia realizowane w skali lokalnej (na poziomie LGD) w dalszej kolejności przyczynią się do osiągnięcia założeń dokumentów strategicznych w skali regionalnej, a nawet krajowej tj. na poziomie powiatu, województwa i kraju.

LSR jest dokumentem strategicznym, który dotyczy istotnych problemów mieszkańców na najniższym poziomie administracyjnym tj. sołectwo i gmina, z kolei dokumenty wyzszych szczebli analizując problemy występujące na poszczególnych szczeblach jednostek samorządu terytorialnego wskazują na te, które są wspólne dla jak największej części społeczności i obszaru i jednocześnie takie, które realnie można rozwiązać za pomocą danej interwencji. Zatem dotyczą one tej samej ludności i tego samego terytorium. W związku z tym naturalnym jest fakt, że dokument strategiczny niemalże zawsze szczebla jakim jest LSR jest spójny i stanowi niejako uzupełnienie dla strategii nadrzędnych, wykazujące jednocześnie efekt synergii, ponieważ wszystkie przedsięwzięcia LSR oraz wszystkie przedsięwzięcia strategii nadrzędnych tworzą jedną całość, której celem jest wywołanie pożądanej zmiany na konkretnym obszarze.

Tabela. Opis korelacji na poziomie przedsięwzięć w LSR

<p>LSR 2023-2027</p> <p>P.1.1. Seniorzy w Akcji</p> <p>P.1.2. Młodzież w działaniu</p> <p>P.1.3. Opracowanie koncepcji inteligentnych wsi</p> <p>Cel 2. Budowanie infrastruktury i usług dla ludności</p> <p>P.2.1. Wspólna przestrzeń</p> <p>P.2.2. Rozwój przedsiębiorczości</p> <p>P.2.3. Wsparcie rolników prowadzących działalność rolniczą w małych gospodarstwach</p>	<p>Cel 1 Budowanie społeczeństwa obywatelskiego na obszarze wdrażania lokalnej strategii rozwoju</p>
	<p>Cel 2. Wzmocnienie regionalnych przewag konkurencyjnych</p> <p>CS 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego</p> <p>CS 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym</p>
	<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030</p>
	<p>Uzasadnienie:</p> <p>W ramach LSR zaplanowano przedsięwzięcia, które pozytywnie wpłyną na rozwój i wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego m.in. poprzez rozwój niekomercyjnej publicznej małej infrastruktury kulturalnej, rekreacyjnej, Smart Village, która poprzez swój oddolny charakter i współpracę partnerów różnych sektorów "wymusi" współpracę przedstawicieli różnych sektorów, w tym wzajemną naukę i zdobywanie wiedzy w tym zakresie (P.1.3.). Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego nie wątpliwie nastąpi również w wyniku realizacji działań mających na celu aktywizację społeczną mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem ludzi młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji (P.1.1. i P.1.2.). W ramach LSR zaplanowano do realizacji również przedsięwzięcie</p>

<p>W obszarze usług dla ludności (P.2.2). W wyniku jego realizacji wsparcie uzyskają istniejące przedsiębiorstwa oraz powstają nowe podmioty gospodarcze generujące nowe miejsca pracy zwiększając jednocześnie szanse na znalezienie zatrudnienia w miejscu zamieszkania, bez konieczności migracji do dużych miast. Wsparcie uzyskają również rolnicy, którzy będą mogli zwiększyć swoje dochody poprzez utworzenie np. gospodarstwa agroturystycznego czy zagrody edukacyjnej (P.2.3.)</p>	<p>Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej</p>
<p>CS 8.P 10. Włączenie osób z grup defaworyzowanych lub wykluczonych na obszarach wiejskich</p>	<p>CS 8.P 11. Stymulowanie rozwoju lokalnego przez innowacje, cyfryzację i wykorzystanie potencjału endogenicznego</p>
<p>CS 8.P 12. Zaangażowanie młodych w życie lokalne, w tym w podejmowaniu decyzji, tworzenie sieci społeczności</p>	<p>CS 8.P 13. Rozwój wiedzy/umiejętności: cyfryzacja, oszczędność zasobów, przedsiębiorczość, środowisko, klimat</p>
<p>CS 8.P 4. Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej</p>	<p>CS 8.P 7. Poprawa dostępu do usług komercyjnych</p>
<p>CS 8.P 8. Rozwój form współpracy na obszarach wiejskich w wymiarze produkcyjnym, usługowym, społecznym</p>	<p>CS 8.P 9. Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy i dywersyfikację dochodów</p>
<p>Uzasadnienie: Realizacja LSR z uwagi na fakt, iż interwencja LEADER jest jednym z fundamentalnych elementów polityki rozwoju obszarów wiejskich w sposób komplementarny pozytywnie wpłynie na osiągnięcie celów PS WPR poprzez realizację przedsięwzięć w zakresie m.in.</p> <p>Seniorzy w Akcji - Wzmocnienia aktywnego uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym (P.1.1.) Młodzi w działaniu - Wspieranie tworzenia partnerstw ukierunkowanych na poznanie dobrych praktyk/wymianę doświadczeń, skierowanych do ludzi młodych (P.1.2.) Opracowanie koncepcji inteligentnych wsi (P.1.3.) Wspólna przestrzeń - Budowanie nowych, przebudowa, modernizacja i/lub wyposazenie obiektów ogólnodostępnej niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjnej, kulturalnej, sportowej, kulturalnej, turystycznej, w tym realizowanych w partnerstwie (P.2.1.) Rozwój przedsiębiorczości - Rozwój przedsiębiorczości na terenie objętym LSR, zakładanie nowych działalności gospodarczych, w tym ukierunkowanych na rozwój biogospodarki lub zielonej energii (P.2.2.) Wsparcie rolników prowadzących działalność rolniczą w małych gospodarstwach (P.2.3.)</p>	<p>Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030</p>
<p>1.3. Wsparcie rozwoju MŚP</p> <p>1.3.1. Zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw</p>	<p>2.1. Rozwój kapitału społecznego</p> <p>2.1.1. Budowa zaufania społecznego, rozwijanie postaw społecznych i obywatelskich, promowanie wartości rodzinnych</p> <p>2.1.3. Rozwój sektora sportu, turystyki i rekreacji</p> <p>2.1.4. Wzmocnienie tożsamości regionalnej i lokalnej</p>
<p>3.2. Adaptacja do zmian klimatu i poprawa jakości zasobów środowiska</p> <p>3.2.1. Ochrona wartości i kształtowanie dziedzictwa kulturowego</p> <p>3.2.2. Ochrona i wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych</p>	<p>Uzasadnienie: Cele LSR i strategii województwa są spójne i wzajemnie się przenikają w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i wsparcia tworzenia nowych miejsc pracy aktywizując jednocześnie gospodarstwo obszarów wiejskiej objętej LSR (P.2.2., P.2.3.) także poprzez stworzenie koncepcji Smart Village (P.1.3.), jak również w zakresie budowy nowych, przebudowy, modernizacji i/lub wyposazania obiektów ogólnodostępnej niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjnej, sportowej, kulturalnej, turystycznej, w tym realizowanych w partnerstwie (P.2.1.) czy wzmocnienia aktywnego uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym (P.1.1.) i wspierania tworzenia partnerstw ukierunkowanych na poznanie dobrych praktyk/wymianę doświadczeń, skierowanych do ludzi młodych (P.1.2.)</p>

Strategia Rozwoju Powiatu Pabianickiego 2030

III. Prowadzenie polityki rozwoju w oparciu o potencjały endogeniczne Powiatu

Uzasadnienie:

Cele LSR spójne są z celami dokumentów strategicznych powiatów, na terenie których działa LGD przede wszystkim w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i wsparcia tworzenia nowych miejsc pracy (P.2.2., P.2.3.), poprawy jakości życia i w konsekwencji przeciwdziałanie wkluczeniom osób w niekorzystnej sytuacji poprzez m.in. wzmocnienie kapitału społecznego mieszkanców, ze szczególnym uwzględnieniem ludzi młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji (P.1.1., P.1.2.). LSR będzie miała pozytywny wpływ na rozwój przedsiębiorczości poprzez realizację takich przedsięwzięć jak chociażby opracowanie koncepcji inteligentnych wsi (P.1.3.), które jednocześnie służą wzmocnieniu kapitału społecznego, poprzez rozwijanie działalności gospodarczych na terenie objętym LSR, w tym zakładanie nowych działalności gospodarczych (P.2.2.) czy też wsparcie rolników prowadzących działalność rolniczą w ramach gospodarstwach i ich rodzin (P.2.3.). Realizacja LSR jest komplementarna z nadrzędnymi strategiami powiatu również poprzez działania na rzecz wsparcia dostępu do infrastruktury publicznej (P.2.1.)

Strategia Rozwoju Powiatu Łaskiego – dokument w trakcie opracowywania przez Starostwo Powiatowe w Łasku.

Strategia Rozwoju Powiatu Betchatowskiego na lata 2021 - 2030

Cel strategiczny 3. Utworzenie i rozwój infrastruktury Powiatu Betchatowskiego.

3.5. Realizacja działań kulturalnych i sportowych

3.6. Działania na rzecz ograniczenia wykluczenia społecznego oraz aktywizacji mieszkańców.

3.7. Wsparcie i aktywizacja lokalnych organizacji społecznych

Cel strategiczny 4. Wykorzystanie oraz promocja potencjałów w walorów Powiatu.

4.2. Wsparcie i promocja lokalnej turystyki

4.3. Wsparcie i promocja rolnictwa innowacyjnego i ekologicznego.

4.4 Poprawa skuteczności działań promocyjnych (w tym wydarzeń własnych oraz partnerskich)

Uzasadnienie:

Cele LSR spójne są z celami Strategii Rozwoju Powiatu Betchatowskiego na lata 2021 - 2030, przede wszystkim w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i wsparcia tworzenia nowych miejsc pracy (P.2.2., P.2.3.), poprawy jakości życia i w konsekwencji przeciwdziałanie wkluczeniom osób z w niekorzystnej sytuacji poprzez m.in. wzmocnienie kapitału społecznego mieszkanców, ze szczególnym uwzględnieniem ludzi młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji (P.1.1.) czy wspieranie tworzenia partnerstw lokalnych oraz innych form międzysektorowej współpracy (P.1.2.). LSR będzie miała pozytywny wpływ na rozwój przedsiębiorczości poprzez realizację takich przedsięwzięć jak chociażby opracowanie koncepcji inteligentnych wsi (P.1.3.), które jednocześnie służą wzmocnieniu kapitału społecznego, rozwijanie działalności gospodarczych na terenie objętym LSR, w tym zakładanie nowych działalności gospodarczych (P.2.2.) czy też wsparcie rolników prowadzących działalność rolniczą w ramach gospodarstwach i ich rodzin (P.2.3.). Realizacja LSR jest komplementarna z nadrzędnymi celami strategii powiatu również poprzez działania na rzecz wsparcia dostępu do infrastruktury publicznej (P.2.1.)

Strategie Rozwoju Gmin: Buczek, Dłutów, Dobron, Druzbice, Łask, Sędziejowice, Widawa, Wodzierady, Żelów

Z uwagi na duży obszar jaki obejmuje swoim działaniem LGD "Dolina rzeki Grabi" ale też mając na względzie zbliżony zakres celów strategicznych strategii gmin członkowskich w niniejszej części LSR wykazano cele dokumentów gminnych, które są wspólne dla wszystkich jednostek

- wykorzystanie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej gminy opartej na dziedzictwie przyrodniczym - sprawny i efektywny system zarządzania publicznego oparty na partnerstwie i odpowiedzialnym wykorzystaniu zasobów

- tworzenie warunków sprzyjających przedsiębiorcom, rozwojowi turystyki i rolnictwu ekologicznemu. - realizacja działań warunkujących rozwój aktywności społecznych na terenie gminy

-zrównoważenie zagospodarowanie przestrzenne i realizacja działań sprzyjających ochronie środowiska naturalnego

- efektywna gospodarka lokalna – intensyfikacja rozwoju gospodarczego gminy

- wysoki poziom usług społecznych i konkurencyjny kapitał ludzki

Komplementarność i synergia przedsięwzięć w LSR

Wszystkie przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w LSR, współdziałają w celu zaspokojenia zidentyfikowanych potrzeb, z wykorzystaniem bogactwa zasobów lokalnych, w tym m.in. poprawy jakości życia na obszarze LSR, zwiększeniu dostępu do usług dla ludności, zmniejszeniu wykluczenia społecznego osób młodych, seniorów i grup niekorzystnej sytuacji. Ponadto, wiele przedsięwzięć ma również rolę uzupełniającą, tj. np. obszar niekomercyjnej i ogólnodostępnej infrastruktury publicznej, który uzupełnia komercyjną ofertę turystyczną.

1.2. Młodzi w działaniu jest komplementarne w zakresie realizacji przedsięwzięć 1.3. Opracowanie koncepcji inteligentnych wsi oraz przedsięwzięcia 2.1 Wspólna przestrzeń, 2.2. Rozwój przedsięwzięcia 2.3. Wsparcie rolników prowadzących działalność rolniczą w małych gospodarstwach z uwagi na fakt, iż innowacyjny sposób realizacji projektów partnerskich wymaga wsparcia podmiotów w ramach różnych sektorów tworząc nowe powiązania, sieci współpracy.

1.3. Opracowanie koncepcji inteligentnych wsi, jest komplementarne z przedsięwzięciem 2.2. Rozwój przedsięwzięcia z uwagi na fakt, iż innowacyjny sposób realizacji projektów partnerskich wymaga wsparcia podmiotów w ramach różnych sektorów tworząc nowe powiązania, sieci współpracy.

<p>Uzasadnienie:</p> <p>Lokalna Strategia Rozwoju z uwagi na fakt, iż powstała przy udziale społeczności lokalnych gmin członkowskich reprezentujących zarówno sektor publiczny, gospodarczy i społeczny jak również ludzi młodych, seniorów oraz osoby w niekorzystnej sytuacji, doskonale wpisuje się w ww. cele oraz stanowi uzupełnienie działań planowanych do realizacji przez jednostki samorządu terytorialnego.</p> <p>LGD w ramach swoich przedsięwzięć przewidziało również wsparcie dla ludzi młodych, seniorów i osób w niekorzystnej sytuacji (P.1.1., P.1.2.), jak również wsparcie rozwoju przedsięwzięcia oraz tworzenia nowych miejsc pracy w tym stosowanie innowacyjnych rozwiązań zwiększania dochodowości w gospodarstwach rolnych (P.2.2., P.2.3). Ponadto w ramach LSR zostanie zwiększony dostęp do infrastruktury publicznej w tym rekreacyjnej, sportowej i turystycznej (P.2.1.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój gospodarczy - poprawa jakości życia mieszkańców - rozwój gospodarczy - budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej - poprawa jakości życia mieszkańców - stworzenie w gminie dobrych warunków do życia i gospodarowania z poszanowaniem środowiska - wysoka jakość środowiska przyrodniczego i jego wykorzystanie do rozwoju gminy - poprawa warunków inwestycyjnych na terenie gminy oraz promocja lokalnej przedsiębiorczości - rozwój bazy turystyczno-sportowo rekreacyjnej - poprawa warunków życia mieszkańców - wysoki stopień wykorzystania potencjału gospodarczego gminy - zwiększenie atrakcyjności warunków życia na terenie gminy Zielów dla mieszkańców i osób osiedlających się - wysoki stopień rozwoju infrastruktury technicznej w gminie Zielów przy jednoczesnym zachowaniu integracji przestrzennej oraz zasobów naturalnych. - wysokiej jakości usługi społeczne - integracja i tożsamość lokalna - gospodarka przestrzenna i środowisko - silna gospodarka lokalna oparta na efektywnym systemie edukacji oraz aktywności zawodowej mieszkańców
--	---

Ponadto, przez fakt, iż wsparcie jest przypisane do określonego obszaru, to właśnie mieszkańcy poprzez podejmowanie konkretnych działań, realizację zaplanowanych wcześniej przedsięwzięć mają realny wpływ na rozwój swoich miejscowości zarówno poprzez tworzenie miejsc pracy, jak i rozszerzenie oferty dostępnych usług dla mieszkańców czy rozwój miejsc z dostępną infrastrukturą. To również lokalna społeczność poprzez organizację lub uczestnictwo w warsztatach czy szkoleniach nie tylko podnosi swoją wiedzę i kompetencje, ale w dalszej kolejności uzyskuje realne wsparcie na rozszerzenie zasięgu działań. LEADER motywuje mieszkańców do rozwoju zarówno w ramach indywidualnych przedsiębiorstw, podmiotów ekonomicznych, w tym NGO, KGW i OSP. Realny wpływ na rozwój danego obszaru zwiększa poczucie przynależności do danej wspólnoty, co jest nieocenioną wartością i skutecznym czynnikiem motywującym do nie-migracji do dużych ośrodków miejskich.

Istotnym jest również fakt, że członkostwo w LGD jest owarowane na wszystkich, dzięki temu mieszkańcy obszaru mogą aktywnie uczestniczyć w pracach LGD, poprzez angażowanie się np. prace zarządcze czy Rady. W przypadku Rady

danego obszaru oraz jego potrzeby i zasoby.

przez sektor publiczny, gospodarczy i społeczny, jak również poszczególne grupy wiekowe, najlepiej na specyficzne oraz sami wskazują konkretne przedsięwzięcia i działania. To właśnie lokalna społeczność, szeroko reprezentowana o tym, które problemy są z ich punktu widzenia najpilniejsze do rozwiązania z wykorzystaniem interwencji LEADER zaangażowanie na każdym etapie realizacji LSR, lokalnej społeczności sprawi, że mieszkańcy obszaru decydują o tym, które problemy są z ich punktu widzenia najpilniejsze do rozwiązania z wykorzystaniem interwencji LEADER

Wspomniane Lokalne Grupy Działania są dziś głównym narzędziem stosowania podejścia LEADER do rozwoju lokalnego zaangażowania poprzez rozwój lokalnej strategii, jej realizację i przydział zasobów.

strategii, podejmowanie decyzji i przydziałanie zasobów. Wartość dodana tego podejścia wiąże się ze wzmocnieniem obszaru poprzez bezpośrednie zaangażowanie lokalnych przedstawicieli w opracowywanie i realizację lokalnych strategii, podejmowanie decyzji i przydziałanie zasobów.

LEADER miała polegać na łączeniu i angażowaniu lokalnej ludności i była zupełnie nowością.

konceptu LEADER w 1990 r. zgłosiła grupa urzędników Komisji Europejskiej. Zgodnie z ich zamysłem koncepcja Lokalnych Grup Działania (LGD) zrzeszających podmioty publiczne, prywatne i społeczne. Propozycję wdrażania im wkład w przyszły rozwój obszarów wiejskich poprzez tworzenie zależności od obszaru partnerstw w postaci i zasobów ludzi oraz organizacji jako podmiotów rozwoju, a nie jako beneficjentów, by w ten sposób umożliwić rozwój gospodarki obszarów wiejskich". Pierwotnym zamysłem tego podejścia było zaangażowanie energii problemów z jakimi borykały się obszary wiejskie Europy. LEADER oznacza "powiązania między działaniami na rzecz

V.2. Wartość dodana podejścia LEADER

Podjęcie LEADER powstało w odpowiedzi na niezgodność tradycyjnej, "odgórnego" polityki do rozwiązywania

czasu na obszarze LGD.

się i tym samym dywersyfikacją dochodów oraz zwiększanie atrakcyjności oferty odpoczynku i spędzania wolnego

Metody w działaniu, 2.1. Wspólna przestrzeń i 2.2. Rozwój przedsiębiorczości z uwagi na wzajemne uzupełnianie

jest komplementarne z zakresem realizacji przedsięwzięcia 1.1. Seniorzy w Akcji, jak również przedsięwzięcia, 1.2.

Przedsięwzięcie 2.3. Wsparcie rolników prowadzących działalność rolniczą w ramach gospodarstwach

się i przyczynianie do aktywizacji, w tym zawodowej, ludzi młodych, seniorów i osób w niekorzystnej sytuacji.

gospodarstwach oraz 1.3. Opracowanie koncepcji inteligentnych wsi, z uwagi na wzajemne uzupełnianie

1.1. Seniorzy w Akcji, 1.2. Metody w Działaniu, 2.3. Wsparcie rolników prowadzących działalność rolniczą w ramach

Przedsięwzięcie 2.2. Rozwój przedsiębiorczości, jest komplementarne z zakresem realizacji przedsięwzięcia

seniorów i osób w niekorzystnej sytuacji.

z uwagi na wzajemne uzupełnianie się i tym samym zwiększanie atrakcyjności obszaru oraz aktywizację ludzi młodych,

Przedsięwzięcie 2.1. Wspólna przestrzeń jest komplementarne z zakresem realizacji przedsięwzięcia 1.1. Seniorzy

zostanie przyjęty w ramach projektu.

turystycznej, w tym inwestycje innowacyjne i/lub wpływające na ochronę środowiska, o ile taki zakres współpracy

modernizacji i/lub wyposażenia ogólnodostępnej niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjnej, sportowej, kulturalnej,

również przyczynić się do realizacji przedsięwzięcia 2.1. Wspólna przestrzeń w zakresie budowy, przebudowy,

niejako współpracę podmiotów w ramach różnych sektorów tworząc nowe powiązania, sieci współpracy i może

Poprzednich okresów programowania będzie realizowany w ramach konkursu. Taka forma jest najwygodniejsza zamierzających utworzyć działalność gospodarczą oraz do istniejących na rynku przedsiębiorców, wzorem Przedsięwzięcie 2.2. Rozwój przedsiębiorczości, ta forma wsparcia skierowana jest do osób fizycznych ekonomii społecznej. Zakładamy, że najbardziej optymalną formą realizacji będzie konkurs.

W tym realizowane w partnerstwie, skierowane są głównie dla jednostek samorządu terytorialnego i podmiotów wyposażenia ogólnodostępnej niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjnej, sportowej, kulturalnej, turystycznej. Przedsięwzięcie 2.1. Wspólna przestrzeń - czyli operacje z zakresu m.in. budowy, przebudowy, modernizacji i/lub na koncepcje inteligentnych wsi. Wsparcie w formie grantów jest skierowane do JST.

Przedsięwzięcie 1.3. Opracowanie koncepcji inteligentnych wsi będzie wdrażane w formie grantów udzielanych przedsiębiorczości, itp. społeczny oraz na poznanie dobrych praktyk/wymiańę doświadczonych w zakresie związanym z cyfryzacją, sposobem na realizację założonych celów, czyli wzmacnianie aktywnego uczestnictwa ludzi w życiu. Natomiast operacja została zaplanowana do realizacji przez LGD. Uwazamy, że te dwie formy są najlepszymi w tym organizacje pozarządowe oraz nawiązywania współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego. i zagranicznych oraz operacji własnej. Granty są nawiązywane formą pozyskiwania środków przez podmioty ekonomii Przedsięwzięcie 1.2. Młodzież w Działaniu będzie realizowane za pomocą projektów grantowych krajowych

wiązane w organizacje działających aktywizacyjnych. na rzecz aktywizacji lokalnej społeczności oraz profesjonalne i merytorycznie przygotowane kadry, które zostaną czy Środowiskowym Domem Samopomocy w Walewiczach, posiadamy wieloletnie doświadczenie w działaniach wspólnie od wielu lat z organizacjami pozarządowymi, KGW, OSP, Klubem Seniora w Zalesiu podmiotów ekonomii społecznej, w tym klubów Seniora, Domów Dziennego Pobytu itp. Ponadto aktywne. Taka forma wsparcia została wybrana z uwagi na szeroki zakres oraz możliwość aktywizacji sektora pozarządowego, Przedsięwzięcie 1.1. Seniorzy w Akcji, będzie realizowane w formie projektów grantowych i operacji własnej.

w ramach PS dla WPR 2023-2027. 2013 i 2014-2020 oraz potrzebami zgłaszanymi przez lokalną społeczność jak również dostępnymi formami wsparcia i zasadniony doświadczeniem LGD w poprzednich naborach wniosków, pozytywnymi efektami wdrażania LSR 2007- Nowością będą granty na opracowanie koncepcji Smart Village i operacja własna. Taki dobór metod jest przemyślany projektów grantowych, projektów grantowych na przygotowanie koncepcji Smart Village i operacji własnych. Zaplanowane w ramach LSR przedsięwzięcia, będą realizowane za pomocą: konkursów – operacja klasyczna,

V.3 Metody aktywizujące

LGD "Dolina rzeki Grabl", dysponując bogatym doświadczeniem zdobytym w ramach realizacji strategii w dwóch okresach programowania 2007-2013 oraz 2014-2020, jak również bazując na przeprowadzonej analizie potrzeb i potencjału obszaru, mając środowisko lokalne oraz mając możliwość jakiegoś wdrażania PS dla WPR 2023-2027 w tym interwencji LEADER, ale również możliwości pozyskania środków finansowych i realizacji działań w ramach innych funduszy, zaplanowaliśmy adekwatne do potrzeb zakresy wsparcia, które będą realizowane z wykorzystaniem określonych metod wdrażania. Lokalna Strategia Rozwoju, z uwagi na zakres celów i przedsięwzięć planowanych do realizacji będzie finansowana wyłącznie z budżetu PS WPR 2023-2027. Natomiast LGD będzie czyniło starania o pozyskanie dodatkowych środków w celu aktywizacji obszaru, na którym się znajduje.

to oni sami decydują, które operacje zostaną zrealizowane w ramach LSR i które w największym stopniu przyczynią się do osiągnięcia celów, sformułowanych przez nich podczas budowy LSR. Podsumowując, korzyści planowane do osiągnięcia poprzez realizację LSR jakie daje podejście LEADER to przede wszystkim pogłębienie współpracy poszczególnymi podmiotami zaangażowanymi w realizację LSR, pełna decyzyjność mieszkańców o kierunkach rozwoju obszaru, zwiększenie świadomości i umiejętności w zakresie zarządzania obszarem, kreowanie innowacyjnych i komplementarnych przedsięwzięć przyczyniających się do spójnego i szerszego rozwoju obszaru. LEADER daje nam możliwość realizacji działań, których nie można zrealizować z innych funduszy strukturalnych oraz przedsięwzięć komplementarnych na obszarze kilku jednostek samorządu terytorialnego.

dla nowych i działających już przedsiębiorców, których głównym celem jest jak najszybsze rozliczenie wsparcia i możliwość skupienia się na prowadzeniu działalności.

Przedsięwzięcie 2.3. Wsparcie rolników prowadzących działalność rolniczą w małych gospodarstwach, jako działania skierowane do osób fizycznych zamierzających utworzyć pozarolniczą działalność gospodarczą, jest to nowe działanie, które będzie realizowane również w ramach konkursu. Ta forma wsparcia jest optymalna dla rolników i ich domowników, którzy chcą zdywersyfikować swoje źródła przychodów.

Mając na uwadze opisaną wyżej ścisłą komplementarność zaplanowanych w ramach LSR przedsięwzięć, planuje się realizację wielozakresowych naborów, które wzajemnie się uzupełniają w jeszcze większym stopniu przyczynią się do osiągnięcia nadrzędnego celu LSR, który można sformułować jako poprawę jakości życia na obszarze LSR.

Ponadto, Lokalna Grupa Działania, planuje szeroką współpracę z gminami członkowskimi i realizację działań komplementarnych do tych zrealizowanych w ramach LSR. Planujemy realizację zadań publicznych, pozyskiwanie środków w ramach ogłaszanych konkursów przez organizacje ogólnopolskie czy bezpośrednio przez KE, aby efekty, jakie zostały osiągnięte w ramach interwencji LEADER mogły zostać dodatkowo wzmocnione. Planujemy również aplikować o środki z innych funduszy strukturalnych, aby w jak największym stopniu odpowiedzieć na potrzeby ludzi młodych i starszych, zgłaszane podczas konsultacji.

Integrowanie sektorów, partnerów, zasobów i branż w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć

Doskonałym narzędziem są działania zaplanowane w ramach Planu komunikacji, których celem jest podnoszenie świadomości i wzmocnianie kompetencji lokalnej społeczności m.in. w zakresie poznawania dobrych praktyk, promowania współpracy oraz innowacji na obszarach wiejskich. Plan komunikacji zawiera również działania informacyjne i promocyjne, również w zakresie integracji i współdziałania.

Dodatkowym narzędziem w promocji działań kompleksowych są kryteria wyboru, które premiują operacje ukierunkowane na jak najszerszy poziom zintegrowania i współpracy.

Działania w zakresie integrowania sektorów, partnerów, zasobów i branż z pewnością ułatwią wypracowane już standardy funkcjonowania organizacji, które nie tylko ułatwiają bieżące funkcjonowanie, ale przede wszystkim ułatwiają budowanie relacji i partnerstwa, na przejrzystych zasadach.

ROZDZIAŁ VI CELE I WSKAZNIKI

Przedstawione poniżej cele oraz przedsięwzięcia są efektem kilkumiesięcznej pracy członków LGD „Dolina rzeki Grabli”, zespołu LSR oraz uczestników konsultacji społecznych – mieszkańców naszego obszaru. Dzięki zaangażowaniu szerokiej grupy interesariuszy został przygotowany dokument jakim jest nowa LSR na lata 2023 - 2027. Zastosowanie partycypacyjnej metody przy tworzeniu LSR daje gwarancję, że opracowany dokument jest odzwierciedleniem rzeczywistych potrzeb i oczekiwań lokalnej społeczności. Włączenie się w prace nad strategią mieszkańców gmin tworzących LGD ułatwiły prace analityczne oraz sformułowanie najważniejszych potrzeb i problemów obszaru, co z kolei umożliwiło wykreowanie pożądanych kierunków rozwojowych na najbliższe lata. Są one odpowiedzią na współczesne wyzwania, z jakimi przyszło nam się mierzyć po pandemii Covid-19, rosnącej inflacji i trwającej wojnie w Ukrainie.

Przeprowadzona diagnoza społeczno-gospodarcza obszaru potwierdza, że LGD „Dolina rzeki Grabli”, zrzeszając 9 gmin z terenu 3 powiatów, zachowuje spójność przestrzenną, gospodarczą, społeczną oraz kulturalną, co zdecydowanie ułatwia funkcjonowanie w ramach RLKS oraz sprawia, że można efektywnie wdrażać projekty i realizować cele.

Obszarami problemowymi, które w ostatnich latach okazały się kluczowe na obszarze LSR są w szczególności:

- depopulacja i rosnąca liczba seniorów w społecznościach lokalnych;

W ramach celu planuje się organizację wydarzeń sprzyjających wzrostowi atrakcyjności obszaru LSR i integracji mieszkańców LSR, działania dedykowane lokalnej społeczności, włączenie społeczne, przeciwdziałanie wykluczeniu, w tym integracja społeczna, kształtowanie postaw obywatelskich, ekologicznych. Wartością dodaną będzie podjęcie działań zmierzających do zaangażowania mieszkańców w przygotowanie koncepcji i inteligentnych wsi tzw. Smart Village. Mając na uwadze rolę LGD we wspieraniu włączenia społecznego szczególnie nacisk zostanie położony na potrzeby seniorów (osoby, które ukończyły 60 rok życia) i ludzi młodych (do 25 roku życia), jako grup docelowych. Szczególna uwaga zostanie skierowana na potrzebujących zdiagnozowanych na obszarze objętym LSR grup w niekorzystnej

Wspólne, aktywne, przedsiębiorcze, solidarne, rozropne, tolerancja czy odwaga cywilna. Działania niezależnie od instytucji państwowych, kierując się takimi wartościami jak: odpowiedzialność, troska o dobro i osiągnięcia wyznaczonych celów bez impulsu ze strony władzy państwowej. Społeczeństwo obywatelskie potrafi

Cel 1 Budowanie społeczeństwa obywatelskiego na obszarze wdrażania lokalnej strategii rozwoju

Społeczeństwo obywatelskie charakteryzujące się aktywnością i zdolnością do samoorganizacji oraz określania celów i osignięć wyznaczonych celów bez impulsu ze strony władzy państwowej. Społeczeństwo obywatelskie potrafi osiągnąć cele, które dodatkowo w ramach danego celu wykazują się efektem synergii. Ponadto, mają zachęcać potencjalnych beneficjentów do aktywności i podejmowania się realizacji potrzebnych na obszarze LSR inicjatyw społecznych. Właśnie takie podejście zapewni dalszy zrównoważony rozwój obszaru LSR.

Cele zostały ustalone przy wykorzystaniu metody SMART, po przeprowadzeniu analizy SWOT i w taki sposób, aby były względem siebie komplementarne. Przedsięwzięcia zakadają realizację spójnych operacji/projektów grantowych, które dodatkowo w ramach danego celu wykazują się efektem synergii. Ponadto, mają zachęcać potencjalnych beneficjentów do aktywności i podejmowania się realizacji potrzebnych na obszarze LSR inicjatyw społecznych. Właśnie takie podejście zapewni dalszy zrównoważony rozwój obszaru LSR.

Planowane cele i przedsięwzięcia zostały skwantyfikowane poprzez wybór odpowiednich wskaźników rezultatu i produktu. Wyniki zostały wybrane zgodnie z katalogiem, o których mowa w części V niniejszego dokumentu pt. "Wskaźniki" – dla LSR współfinansowanych ze środków EFRROW. Zgodnie z załącznikami z katalogu obowiązkowych wskaźników dokonano wyboru przynajmniej jednego wskaźnika rezultatu, co odzwierciedla niniejsze zestawienie. Scharakteryzowane cele i przedsięwzięcia zostały zatem opatrzone miarodajnymi i efektywnymi wskaźnikami.

Zaplanowane przedsięwzięcia zapewniają uzyskanie efektu synergii, natomiast komplementarne cele z jednej strony się uzupełniają by z drugiej wzmacniać efekty podejmowanych działań. Planowane cele i przedsięwzięcia zostały skwantyfikowane poprzez wybór odpowiednich wskaźników rezultatu i produktu. Wyniki zostały wybrane zgodnie z katalogiem, o których mowa w części V niniejszego dokumentu pt. "Wskaźniki" – dla LSR współfinansowanych ze środków EFRROW. Zgodnie z załącznikami z katalogu obowiązkowych wskaźników dokonano wyboru przynajmniej jednego wskaźnika rezultatu, co odzwierciedla niniejsze zestawienie. Scharakteryzowane cele i przedsięwzięcia zostały zatem opatrzone miarodajnymi i efektywnymi wskaźnikami.

Zidentyfikowane przedsięwzięcia są klarownymi działaniami obejmującymi pakiety powiązanych operacji, służącym rozwiązaniu problemów zidentyfikowanych w LSR. Stopień realizacji przedsięwzięć mierzony jest przy pomocy wskaźników produktu, które zostały sformułowane w taki sposób, żeby było możliwe ich zmierzenie w danym roku sprawozdawczym. Jednocześnie zidentyfikowane przedsięwzięcia pozwalają na osiągnięcie wskaźników rezultatu określonych dla komponentu Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju. Ich wspólna realizacja na poziomie LSR zapewni osiągnięcie zamierzonej zmiany, która zostanie uzyskana dzięki realizacji wszystkich zamierzeń.

Zaplanowane przedsięwzięcia zapewniają uzyskanie efektu synergii, natomiast komplementarne cele z jednej strony się uzupełniają by z drugiej wzmacniać efekty podejmowanych działań. Planowane cele i przedsięwzięcia zostały skwantyfikowane poprzez wybór odpowiednich wskaźników rezultatu i produktu. Wyniki zostały wybrane zgodnie z katalogiem, o których mowa w części V niniejszego dokumentu pt. "Wskaźniki" – dla LSR współfinansowanych ze środków EFRROW. Zgodnie z załącznikami z katalogu obowiązkowych wskaźników dokonano wyboru przynajmniej jednego wskaźnika rezultatu, co odzwierciedla niniejsze zestawienie. Scharakteryzowane cele i przedsięwzięcia zostały zatem opatrzone miarodajnymi i efektywnymi wskaźnikami.

Zidentyfikowane przedsięwzięcia są klarownymi działaniami obejmującymi pakiety powiązanych operacji, służącym rozwiązaniu problemów zidentyfikowanych w LSR. Stopień realizacji przedsięwzięć mierzony jest przy pomocy wskaźników produktu, które zostały sformułowane w taki sposób, żeby było możliwe ich zmierzenie w danym roku sprawozdawczym. Jednocześnie zidentyfikowane przedsięwzięcia pozwalają na osiągnięcie wskaźników rezultatu określonych dla komponentu Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju. Ich wspólna realizacja na poziomie LSR zapewni osiągnięcie zamierzonej zmiany, która zostanie uzyskana dzięki realizacji wszystkich zamierzeń.

Zaplanowane przedsięwzięcia zapewniają uzyskanie efektu synergii, natomiast komplementarne cele z jednej strony się uzupełniają by z drugiej wzmacniać efekty podejmowanych działań. Planowane cele i przedsięwzięcia zostały skwantyfikowane poprzez wybór odpowiednich wskaźników rezultatu i produktu. Wyniki zostały wybrane zgodnie z katalogiem, o których mowa w części V niniejszego dokumentu pt. "Wskaźniki" – dla LSR współfinansowanych ze środków EFRROW. Zgodnie z załącznikami z katalogu obowiązkowych wskaźników dokonano wyboru przynajmniej jednego wskaźnika rezultatu, co odzwierciedla niniejsze zestawienie. Scharakteryzowane cele i przedsięwzięcia zostały zatem opatrzone miarodajnymi i efektywnymi wskaźnikami.

- mała aktywność grup zagrożonych wykluczeniem społecznym; osoby do 25 roku życia, seniorzy;
- wykluczenie i marginalizacja grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji;
- mała aktywność społeczna mieszkańców obszaru LGD;
- potrzeba zwiększenia liczby wydarzeń o charakterze aktywizującym i integrującym;
- niewystarczający dostęp do edukacji i kultury na obszarach wiejskich;
- dysproporcje w rozwoju pomiędzy wsią a miastem;
- wymagająca dalszych inwestycji infrastruktura techniczna w gminach;
- potrzeba wsparcia rozwoju przedsiębiorczości.

Powyższe problemy były podstawą sformułowania celów i przedsięwzięć LSR, które zostały odzwierciedlone w Załączniku do LSR Formularz 1. Cele i przedsięwzięcia.

Na podstawie zidentyfikowanych kwestii problemowych, po weryfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, zostały wyznaczone dwa cele, w ramach których zapropionowano realizację konkretnych przedsięwzięć. Ich kierunkiem jest zrównoważony rozwój obszaru LSR, wyrównywanie szans, wykorzystanie potencjału oraz niwelowanie negatywnych zjawisk demograficznych.

Założone cele są metodyczne i zostały ukierunkowane na zaspokojenie potrzeb i oczekiwań lokalnej społeczności.

Wskaznik rezultatu: W ramach przedsięwzięcia przewiduje się realizację operacji polegających na organizacji różnego rodzaju wydarzeń m.in. przykładowe projekty: warsztaty, szkolenia, wyjazdy studyjne: teatr, kino, rękodzieło, zajęcia sportowo-rehabilitacyjne, IT (senior w sieci). Zatożeniem będzie realizacja bardzo dwuwersyfikowanych aktywności. Uczestnikami będą osoby z różnych środowisk i różnych grup wiekowych, w tym, ze szczególnie uwzględnieniem osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Realizacja założonych przedsięwzięć pozytywnie wpynie na wzrost świadomości mieszkańców w wymiarze społecznym i obywatelskim oraz przyczyni się do eliminacji ograniczenia wykluczeń. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na aktywizację i edukację seniorów oraz osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Kluczowym założeniem jest podejmowanie działań aktywnych, integracyjnych wśród mieszkańców poprzez ich aktywny udział w organizowanych wydarzeniach. Podjęwane działania mają się przyczynić do wzrostu świadomości mieszkańców w zakresie możliwości podnoszenia kwalifikacji, kompetencji i rozwoju zawodowego oraz osobistego. Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na stworzenie warunków i przestrzeni do zaangażowania i partycypacji lokalnej społeczności. Na uwagę zasługuje podmiotowe podejście do kreowania przedsięwzięć, gdzie to grupy docelowe są w centrum zainteresowania i głównymi beneficjentami pomocy. Elementem innowacji będzie pilotażowy program polegający na wdrożeniu idei Smart Village. Mia się to przyczynić do rozwoju obszarów wiejskich oraz wyrównaniu dysproporcji w porównaniu z obszarami zurbanizowanymi. Koncepte tworzone w sposób oddolny przy zaangażowaniu mieszkańców danej miejscowości mają dać szansę na poprawę warunków życia mieszkańców. Szczególnym obszarem ma być przeddziałanie wykluczeniu cyfrowemu terenów wiejskich oraz problemom w zakresie ochrony środowiska i klimatu. Wprowadzenie przedsięwzięcia związane z inteligentnymi wsiami jest odpowiednią na oczekiwania lokalnej społeczności w zakresie wykorzystywania innowacyjnych rozwiązań na obszarze ŁSR. Koncepte pozwolą wykorzystać lokalny potencjał, uporządkować potrzeby i oczekiwania mieszkańców w zakresie rozwoju miejscowości, sołectwa. Przygotowane opracowania mają nadać nowe kierunki rozwoju, usprawnić proces pozyskiwania grantów na działania twarde i miękkie. Kluczowym atutem przedsięwzięcia jest proces wiązania samych mieszkańców w przygotowanie koncepcji, a samo działanie ma wysoki czynnik innowacyjności na obszarze ŁSR.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie projektów grantowych i operacji własnych. Będą to tzw. projekty miękkie. Źródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą mieszkańcy i podmioty ekonomiczne społecznej grupy docelowej: mieszkańcy (seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji), turyści, podmioty ekonomiczne, w tym organizacje pozarządowe.

Wskaznik produktu: Liczba projektów wzmocniających aktywne uczestnictwo osób starszych w życiu społecznym, w tym z wykorzystaniem nowoczesnych technologii

W tym z wykorzystaniem nowoczesnych technologii

Wskaznik rezultatu: W ramach przedsięwzięcia przewiduje się realizację operacji polegających na organizacji różnego rodzaju wydarzeń m.in. przykładowe projekty: warsztaty, szkolenia, wyjazdy studyjne: teatr, kino, rękodzieło, zajęcia sportowo-rehabilitacyjne, IT (senior w sieci). Zatożeniem będzie realizacja bardzo dwuwersyfikowanych aktywności. Uczestnikami będą osoby z różnych środowisk i różnych grup wiekowych, w tym, ze szczególnie uwzględnieniem osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Realizacja założonych przedsięwzięć pozytywnie wpynie na wzrost świadomości mieszkańców w wymiarze społecznym i obywatelskim oraz przyczyni się do eliminacji ograniczenia wykluczeń. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na aktywizację i edukację seniorów oraz osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Kluczowym założeniem jest podejmowanie działań aktywnych, integracyjnych wśród mieszkańców poprzez ich aktywny udział w organizowanych wydarzeniach. Podjęwane działania mają się przyczynić do wzrostu świadomości mieszkańców w zakresie możliwości podnoszenia kwalifikacji, kompetencji i rozwoju zawodowego oraz osobistego. Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na stworzenie warunków i przestrzeni do zaangażowania i partycypacji lokalnej społeczności. Na uwagę zasługuje podmiotowe podejście do kreowania przedsięwzięć, gdzie to grupy docelowe są w centrum zainteresowania i głównymi beneficjentami pomocy. Elementem innowacji będzie pilotażowy program polegający na wdrożeniu idei Smart Village. Mia się to przyczynić do rozwoju obszarów wiejskich oraz wyrównaniu dysproporcji w porównaniu z obszarami zurbanizowanymi. Koncepte tworzone w sposób oddolny przy zaangażowaniu mieszkańców danej miejscowości mają dać szansę na poprawę warunków życia mieszkańców. Szczególnym obszarem ma być przeddziałanie wykluczeniu cyfrowemu terenów wiejskich oraz problemom w zakresie ochrony środowiska i klimatu. Wprowadzenie przedsięwzięcia związane z inteligentnymi wsiami jest odpowiednią na oczekiwania lokalnej społeczności w zakresie wykorzystywania innowacyjnych rozwiązań na obszarze ŁSR. Koncepte pozwolą wykorzystać lokalny potencjał, uporządkować potrzeby i oczekiwania mieszkańców w zakresie rozwoju miejscowości, sołectwa. Przygotowane opracowania mają nadać nowe kierunki rozwoju, usprawnić proces pozyskiwania grantów na działania twarde i miękkie. Kluczowym atutem przedsięwzięcia jest proces wiązania samych mieszkańców w przygotowanie koncepcji, a samo działanie ma wysoki czynnik innowacyjności na obszarze ŁSR.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie projektów grantowych i operacji własnych. Będą to tzw. projekty miękkie. Źródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą mieszkańcy i podmioty ekonomiczne społecznej grupy docelowej: mieszkańcy (seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji), turyści, podmioty ekonomiczne, w tym organizacje pozarządowe.

Wskaznik produktu: Liczba projektów wzmocniających aktywne uczestnictwo osób starszych w życiu społecznym, w tym z wykorzystaniem nowoczesnych technologii

W tym z wykorzystaniem nowoczesnych technologii

Wskaznik rezultatu: W ramach przedsięwzięcia przewiduje się realizację operacji polegających na organizacji różnego rodzaju wydarzeń m.in. przykładowe projekty: warsztaty, szkolenia, wyjazdy studyjne: teatr, kino, rękodzieło, zajęcia sportowo-rehabilitacyjne, IT (senior w sieci). Zatożeniem będzie realizacja bardzo dwuwersyfikowanych aktywności. Uczestnikami będą osoby z różnych środowisk i różnych grup wiekowych, w tym, ze szczególnie uwzględnieniem osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Realizacja założonych przedsięwzięć pozytywnie wpynie na wzrost świadomości mieszkańców w wymiarze społecznym i obywatelskim oraz przyczyni się do eliminacji ograniczenia wykluczeń. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na aktywizację i edukację seniorów oraz osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Kluczowym założeniem jest podejmowanie działań aktywnych, integracyjnych wśród mieszkańców poprzez ich aktywny udział w organizowanych wydarzeniach. Podjęwane działania mają się przyczynić do wzrostu świadomości mieszkańców w zakresie możliwości podnoszenia kwalifikacji, kompetencji i rozwoju zawodowego oraz osobistego. Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na stworzenie warunków i przestrzeni do zaangażowania i partycypacji lokalnej społeczności. Na uwagę zasługuje podmiotowe podejście do kreowania przedsięwzięć, gdzie to grupy docelowe są w centrum zainteresowania i głównymi beneficjentami pomocy. Elementem innowacji będzie pilotażowy program polegający na wdrożeniu idei Smart Village. Mia się to przyczynić do rozwoju obszarów wiejskich oraz wyrównaniu dysproporcji w porównaniu z obszarami zurbanizowanymi. Koncepte tworzone w sposób oddolny przy zaangażowaniu mieszkańców danej miejscowości mają dać szansę na poprawę warunków życia mieszkańców. Szczególnym obszarem ma być przeddziałanie wykluczeniu cyfrowemu terenów wiejskich oraz problemom w zakresie ochrony środowiska i klimatu. Wprowadzenie przedsięwzięcia związane z inteligentnymi wsiami jest odpowiednią na oczekiwania lokalnej społeczności w zakresie wykorzystywania innowacyjnych rozwiązań na obszarze ŁSR. Koncepte pozwolą wykorzystać lokalny potencjał, uporządkować potrzeby i oczekiwania mieszkańców w zakresie rozwoju miejscowości, sołectwa. Przygotowane opracowania mają nadać nowe kierunki rozwoju, usprawnić proces pozyskiwania grantów na działania twarde i miękkie. Kluczowym atutem przedsięwzięcia jest proces wiązania samych mieszkańców w przygotowanie koncepcji, a samo działanie ma wysoki czynnik innowacyjności na obszarze ŁSR.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie projektów grantowych i operacji własnych. Będą to tzw. projekty miękkie. Źródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą mieszkańcy i podmioty ekonomiczne społecznej grupy docelowej: mieszkańcy (seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji), turyści, podmioty ekonomiczne, w tym organizacje pozarządowe.

Wskaznik produktu: Liczba projektów wzmocniających aktywne uczestnictwo osób starszych w życiu społecznym, w tym z wykorzystaniem nowoczesnych technologii

W tym z wykorzystaniem nowoczesnych technologii

Wskaznik rezultatu: W ramach przedsięwzięcia przewiduje się realizację operacji polegających na organizacji różnego rodzaju wydarzeń m.in. przykładowe projekty: warsztaty, szkolenia, wyjazdy studyjne: teatr, kino, rękodzieło, zajęcia sportowo-rehabilitacyjne, IT (senior w sieci). Zatożeniem będzie realizacja bardzo dwuwersyfikowanych aktywności. Uczestnikami będą osoby z różnych środowisk i różnych grup wiekowych, w tym, ze szczególnie uwzględnieniem osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Realizacja założonych przedsięwzięć pozytywnie wpynie na wzrost świadomości mieszkańców w wymiarze społecznym i obywatelskim oraz przyczyni się do eliminacji ograniczenia wykluczeń. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na aktywizację i edukację seniorów oraz osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Kluczowym założeniem jest podejmowanie działań aktywnych, integracyjnych wśród mieszkańców poprzez ich aktywny udział w organizowanych wydarzeniach. Podjęwane działania mają się przyczynić do wzrostu świadomości mieszkańców w zakresie możliwości podnoszenia kwalifikacji, kompetencji i rozwoju zawodowego oraz osobistego. Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na stworzenie warunków i przestrzeni do zaangażowania i partycypacji lokalnej społeczności. Na uwagę zasługuje podmiotowe podejście do kreowania przedsięwzięć, gdzie to grupy docelowe są w centrum zainteresowania i głównymi beneficjentami pomocy. Elementem innowacji będzie pilotażowy program polegający na wdrożeniu idei Smart Village. Mia się to przyczynić do rozwoju obszarów wiejskich oraz wyrównaniu dysproporcji w porównaniu z obszarami zurbanizowanymi. Koncepte tworzone w sposób oddolny przy zaangażowaniu mieszkańców danej miejscowości mają dać szansę na poprawę warunków życia mieszkańców. Szczególnym obszarem ma być przeddziałanie wykluczeniu cyfrowemu terenów wiejskich oraz problemom w zakresie ochrony środowiska i klimatu. Wprowadzenie przedsięwzięcia związane z inteligentnymi wsiami jest odpowiednią na oczekiwania lokalnej społeczności w zakresie wykorzystywania innowacyjnych rozwiązań na obszarze ŁSR. Koncepte pozwolą wykorzystać lokalny potencjał, uporządkować potrzeby i oczekiwania mieszkańców w zakresie rozwoju miejscowości, sołectwa. Przygotowane opracowania mają nadać nowe kierunki rozwoju, usprawnić proces pozyskiwania grantów na działania twarde i miękkie. Kluczowym atutem przedsięwzięcia jest proces wiązania samych mieszkańców w przygotowanie koncepcji, a samo działanie ma wysoki czynnik innowacyjności na obszarze ŁSR.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie projektów grantowych i operacji własnych. Będą to tzw. projekty miękkie. Źródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą mieszkańcy i podmioty ekonomiczne społecznej grupy docelowej: mieszkańcy (seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji), turyści, podmioty ekonomiczne, w tym organizacje pozarządowe.

Wskaznik produktu: Liczba projektów wzmocniających aktywne uczestnictwo osób starszych w życiu społecznym, w tym z wykorzystaniem nowoczesnych technologii

Realizacja powyższego celu będzie się koncentrować na przedsięwzięciach realizowanych przez jednostki sektora finansów publicznych, które będą zwiększać dostęp do małej infrastruktury publicznej oraz osób fizycznych, rolników i przedsiębiorców, którzy podejmą działania w celu zwiększenia dostępu do oferty usług dla ludności. Działania inwestycyjne realizowane przez jednostki sektora finansów publicznych zostaną dopelnione operacjami realizowanymi przez organizacje pozarządowe, w ramach np. grantów. W diagnozie obszaru kluczową kwestią okazał się dostęp do usług mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców poprzez zwiększenie dostępu na obszarach wiejskich do ogólnodostępnej infrastruktury publicznej, uzupełnionej ofertą usług niekomercyjnych. Identyfikowane wykluczenia na obszarach wiejskich, wzmożone negatywne skutki pandemii Covid-19 oraz gospodarstwami konsekwencjami wybuchu wojny w Ukrainie, ograniczyły mobilność mieszkańców. Pogłębiły również negatywne trendy demograficzne, związane w szczególności ze starzeniem się społeczności lokalnej. Dlatego tak kluczowe jest podejmowanie działań mających na celu realizację przedsięwzięć bezpośrednio wpływających na jakość oferty na obszarze LSR. Z drugiej strony ważnym aspektem wsparcia jest podniesienie konkurencyjności istniejących podmiotów gospodarczych oraz powstanie nowych. Dzięki temu lokalny biznes ma zyskać lepszą

Cel 2. Budowanie infrastruktury i usług dla ludności

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba podmiotów przygotowujących koncepcję Smart Village

Jednostki sektora finansów publicznych, mikro i małe przedsiębiorcy.

Grupy docelowe: mieszkańcy (młodzież, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji), turyści, organizacje pozarządowe, finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą jednostki sektora finansów publicznych. Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie projektu grantowego - operacji nie inwestycyjnej. Źródłem na innowacyjność na naszym obszarze:

lokalnej danej wsi czy miasteczka w przygotowanie koncepcji. Działanie to jest również ukierunkowane grantów i dotacji na działania twarde oraz miękkie. Istotnym elementem jest proces włączenia całej społeczności czy społeczeństwa. Przygotowane opracowania mają nadać nowe kierunki rozwoju, usprawnić proces pozyskiwania wykorzystania lokalnego potencjału, określić oczekiwania mieszkańców w zakresie rozwoju miejscowości w zakresie wykorzystywania innowacyjnych rozwiązań na obszarze LSR. Koncepcje przyczynią się do pełnego środowiska i klimatu. Wpisanie do LSR przedsięwzięcia SV jest odpowiedzialną na oczekiwania lokalnej społeczności obszarem ma być przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu terenów wiejskich oraz problemom w zakresie ochrony mieszkańców danej miejscowości z pewnością przyczynią się do poprawy warunków życia jej mieszkańców. Głównym w porównaniu z obszarami zurbanizowanymi. Koncepcje SV tworzone w sposób oddolny przy zaangażowaniu Zadaniem idei **Smart Village** jest przyczynianie się do rozwoju obszarów wiejskich oraz wyrównywanie dysproporcji

Ad. 3. Przedsięwzięcie 1.3 Opracowanie koncepcji inteligentnych wsi

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba projektów wzmacniających aktywne uczestnictwo ludzi młodych w życiu społecznym. praktyk/wymianę doświadczeń, w tym aspekty związane z cyfryzacją lub przedsiębiorczością.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba projektów realizowanych w partnerstwie ukierunkowanych na poznanie dobrych **Grupy docelowe:** mieszkańcy (młodzież, osoby w niekorzystnej sytuacji), turyści, organizacje pozarządowe. Źródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą podmioty ekonomiczne i LGD.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie projektów grantowych i operacji własnej. Będą to tzw. projekty miękkie. studium mających na celu wymianę doświadczeń, poznanie innych kultur i rozwój osobisty. z młodzieżą, niewątpliwie wartością dodaną będzie wspieranie inicjatyw międzysektorowych - organizacji wizyt - projekt międzysektorowy/krajowy. Mając na uwadze nasze dotychczasowe doświadczenia i nawiązanie współpracy studyjne/konferencje, projekty w zakresie zrównoważonego rozwoju - wymiana doświadczeń, klimat dla młodych i integracji. Przykładowe projekty: młodzi w życiu politycznym - wymiana doświadczeń/debaty/wyjaśdy zrównoważonego rozwoju, ekologii, ochrony środowiska, kompetencji miękkich, a także szeroko pojętej edukacji podniesienie świadomości społecznej młodych ludzi w zakresie demokracji, tworzenia zasad prawa, na rzecz włączenia społecznego: debaty, konferencje, wyjazdy studyjne, projekty edukacyjne mające na celu wstąpić się w głos młodych i dać im narzędzie do realizacji zgłaszanych przez nich potrzeb. Będą to działania kapitału społecznego i integracji społecznej ludzi młodych poprzez aktywny udział w dostępnej przestrzeni, chcemy W ramach planowanych do wsparcia operacji chcemy przyczynić się do zwiększenia zaangażowania lokalnego

Ad. 2. Przedsięwzięcie 1.2 MŁODZI W DZIAŁANIU

Ad. 2. Przedsięwzięcie 2.2. Rozwój przedsiębiorczości

realizowanych w partnerstwie.

ogólnodostępnej niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjnej, sportowej, kulturalnej, turystycznej, w tym

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba nowych, przebudowanych, zmodernizowanych i/lub wyposazonych obiektów

Jednostki sektora finansów publicznych.

Grupy docelowe: mieszkańcy (młodzież, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji), turyści, organizacje pozarządowe,

Zródłem finansowania będzie EFFROW. Wnioskodawcami będą jednostki sektora finansów publicznych.

realizowane będzie w formie konkursów. Będą to operacje infrastrukturalne, produkcyjne lub nieprodukcyjne.

rowerowe, szlaki turystyczne, altany. Planowane są również projekty o charakterze partnerskim. Przedsięwzięcie

kulturalnej, rekreacyjnej, turystycznej, sportowej, w tym: świetlice wiejskie, siłownie, place zabaw, skateparki, szlaki

publiczne). Do przykładowych projektów można zaliczyć: budowę, przebudowę i modernizację infrastruktury

możliwe poprzez realizację inwestycji obejmujących zwiększenie m.in. dostępności do matej infrastruktury

wiejskich funkcji społecznych i edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych. Osiągnięcie zakładanego celu będzie

w/w obszarach. Efektem podejmowanych przedsięwzięć będzie wprowadzenie lub przywrócenie na obszarach

się do rozwoju naszego obszaru na różnych polach. Poprawa warunków życia jest bowiem bardzo istotna

i turystycznej o charakterze rekreacyjnym i turystycznym, w tym realizowane w partnerstwie. Co przyczyni

przebudowę, modernizację i/lub doposażenie obiektów ogólnodostępnej niekomercyjnej, sportowej, kulturalnej

Założeniem jest podniesienie atrakcyjności gmin dla mieszkańców oraz turystów, poprzez budowę nowych,

Wsparcie planujemy przeznaczyć na działania związane z poprawą dostępu do matej infrastruktury publicznej.

Ad. 1. Przedsięwzięcie 2.1. Wspólna przestrzeń

- 3. Przedsięwzięcie 2.3. Wsparcie rolników prowadzących działalność rolniczą w małych gospodarstwach.
- 2. Przedsięwzięcie 2.2. Rozwój przedsiębiorczości;
- 1. Przedsięwzięcie 2.1. Wspólna przestrzeń;

Do osiągnięcia celu 2 przyczyni się realizacja 3 przedsięwzięć:

Jednostka miary: **liczba osób**

i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR

R.41 PR łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług

Jednostka miary: **liczba przedsiębiorstw**

się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR

R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących

Jednostka miary: **liczba utworzonych miejsc pracy**

projektów WPR

R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach

Wskaźniki rezultatu:

miejsc pracy w rozwijających się przedsiębiorstwach z pewnością przyczyni się do rozwoju naszego obszaru.

przedsiębiorca, aby móc szybko odpowiadać na potrzeby zmieniającego się rynku potrzeb. Utworzenie nowych

czy sprawność we wdrażaniu nowych technologii. To cechy, którymi musi się kierować obecny i przyszły

dostosowywania się do zmian i potrzeb otoczenia, zdolność budowania nowych produktów i modeli działalności

gospodarczej. Warto w tym miejscu podkreślić, jak ważna w obecnych czasach jest umiejętność szybkiego

na rynku, zakładaniem nowej działalności lub dywersyfikacji źródeł przychodów w ramach pozarolniczej działalności

dla społeczności lokalnej będzie możliwe realizowanie przez operacje związane z rozwijaniem funkcjonalnych firm

gospodarstw agroturystycznych i zagród edukacyjnych. Przykładowe projekty: rozwój usług i produkcji komercyjnych

elementem rozwoju obszaru będzie wsparcie kierowane do matej gospodarstw rolnych poprzez tworzenie

będzie skierowana na rozwój komercyjnych usług mających na celu poprawę jakości życia na obszarze. Istotnym

bezrobocia, podniesienia kompetencji mieszkańców w obszarze prowadzenia działalności gospodarczej. Pomoc

Realizacja celu przyczyni się do ożywienia gospodarczego, generowania nowych miejsc pracy, zmniejszenia

z obszaru LSR zakładaniem lub rozwijaniem działalności gospodarczej, w tym także związanej z turystyką wiejską.

konkurencyjność i pozycję rynkową. Promocja postaw przedsiębiorczych zwiększy zainteresowanie podmiotów

Planowane wsparcie będzie przeznaczane na działania związane z utworzeniem nowego przedsiębiorstwa lub rozwojem istniejącego przedsiębiorstwa, świadczącego różnego rodzaju usługi dla ludności, w tym ukierunkowanego na rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki i na obszarze LSR, poprzez wdrożenie nowych rozwiązań, w tym innowacyjnych (innowacje produktowe, usługowe, procesowe, organizacyjne). Zafundowaniem tego przedsięwzięcia jest efektywne wykorzystanie atutów obszaru LSR dla rozwoju oferty w obszarze usług planowanego przedsiębiorstwa na rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki. Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie konkursów. Będą to operacje produkcyjne. Zródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą lokalni mieszkańcy zamierzający podjąć działalność gospodarczą oraz przedsiębiorcy działający już na rynku.

Grupy docelowe: mieszkańcy (młodzież, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji), turyści, organizacje pozarządowe, jednostki sektora finansów publicznych.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa, w tym ukierunkowanego na rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa, w tym ukierunkowanego na rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki.

ROZDZIAŁ VII SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB WYBORU

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba operacji polegających na utworzeniu/zafundowaniu zagrody edukacyjnej i/lub agroturystyki, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji, turyści.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba operacji polegających na utworzeniu/zafundowaniu zagrody edukacyjnej i/lub agroturystyki.

Ad. 3. Przedsięwzięcie 2.3. Wsparcie rolników prowadzących działalność rolniczą w małych gospodarstwach

Wsparciem będą objęte przedsięwzięcia dotyczące tworzenia gospodarstw agroturystycznych i/lub zagród edukacyjnych. Zafundowaniem jest efektywne wykorzystanie walorów przyrodniczych, kulturowych oraz krajoznawczych obszaru LSR dla rozwoju oferty usługowej, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju agroturystyki. Wsparciem będą objęte inwestycje dotyczące tworzenia gospodarstw agroturystycznych lub zagród edukacyjnych. Turystyka wiejska poprzez swój rozwój będzie kreować nową jakość i nowe miejsca pracy. Działania te powinny być wsparte rozwojem infrastruktury noclegowej, turystycznej i rekreacyjnej. Istotną częścią wspieranych projektów będzie podnoszenie jakości. Agroturystyka jest bezpośrednio powiązana z rozwojem turystyki przyjaznej środowisku, ze szczególnym nastawieniem na zaangażowanie walorów dziedzictwa kulturowego i różnorodności przyrodniczej. Aktualnie stan infrastruktury jest na pewno niewystarczający i należy dołożyć starań, aby umożliwić pozyskanie środków na rozwój gospodarki turystycznej w perspektywie finansowej na lata 2023 - 2027 były bardziej efektywne. Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie konkursów. Będą to operacje produkcyjne. Zródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą mali rolnicy zamierzający podjąć działalność gospodarczą lub prowadzić usługi gospodarcze wyłączone z przepisów ustawy Prawo przedsiębiorców. **Grupy docelowe:** mieszkańcy (młodzież, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji), turyści.

Mimo nie ujęcia w mechanizmach wsparcia projektów partnerskich / operacji w partnerstwie nie stanowi to przeszkody, żeby od początku uruchomienia programu animować do współpracy poprzez stosowanie szeregu zachęt do realizacji projektów partnerstwach przez co najmniej 2 podmioty z różnych obszarów LSR lub operacji w partnerstwie przez co najmniej 2 podmioty z obszaru LSR. Poza prowadzeniem szkoleń, upowszechnieniem

oraz projekty partnerskie.

- operacje konkursowe realizowane przez podmioty inne niż LGD, w tym operacje realizowane w partnerstwie

- projekty grantowe wdrażane przez LGD poprzez konkursy grantowe realizujące projekty partnerskie

- projekty grantowe realizowane przez LGD zgodnie z powyższymi zasadami, ukierunkowane na przygotowanie

innowacyjnych koncepcji inteligentnych wsi,

- Operacje własne LGD.

Wybór operacji będzie poprzedzać ogłoszenie naboru wniosków. LGD będzie podawać do publicznej wiadomości co najmniej na swojej stronie internetowej ogłoszenie o naborze wniosków o wsparcie. Ogłoszenie będzie spełniać wymogi określone w ww. ustawie o RLKS. Kluczowym elementem ogłoszenia będzie Regulamin naboru wniosków o wsparcie. Będzie on uzgadniany z ZW i będzie zawierał co najmniej: zakresy wsparcia; limit środków; maksymalny poziom wsparcia; kwotę wsparcia; formę wsparcia; warunki udzielenia wsparcia; kryteria wyboru operacji; opis procedury udzielenia wsparcia, w tym wskazanie i opis etapów oceny w LGD oraz w ZW; termin składania wniosków; sposób i formę składania oraz informacje o wymaganych załącznikach; zakres możliwości i uzupelnień oraz sposob, formę i termin ich złożenia; sposób wymiany korespondencji między wnioskodawcą a LGD i ZW; czynnosc! poprzedzające udzielenie wsparcia oraz termin ich dokonania; informacje o miejscu udostępnienia LSR, formularza

Wybór i ocena będą prowadzone na podstawie obowiązujących przepisów oraz zgodnie z Wytacznymi MRiRW. LGD będzie podawać do publicznej wiadomości na swojej stronie internetowej, uzgodnionej z Zarzadem Województwa (dalej ZW), harmonogram naborów wniosków o wsparcie na kolejny rok, nie później niż do końca danego roku. Ewentualne aktualizacje harmonogramu, uzgodnionej z ZW, będą zamieszczane na stronie internetowej LGD nie rzadziej niż na koniec każdego kwartału.

Zasady wyboru i oceny operacji

Na etapie budowy LSR nie były dostępne szczególne Wytyczne w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 dla interwencji 1.3.1 LEADER/Rozwój Lokalny kierowany przez Spółeczność (RLKS) – komponent Wdrażania LSR. Udostępniane projekty wskazały na kierunki w zasadach oceny i wyboru projektów, jednak etap konsultacji nie zakończył się w trakcie zatwierdzenia LSR. Utrudniło to przygotowanie rozwiązań i wymagało szeregu konsultacji z ekspertami zewnętrznymi oraz wymiany doświadczeń między różnymi grupami. To skłoniło do przygotowania rozwiązań wspólnych, uniwersalnych, które zapewnią wybór projektów zgodnych z obowiązującymi zasadami. Wybór mechanizmów wdrażania był realizowany indywidualnie przez każdą LGD, ale przebieg procesu oceny jest efektem współpracy i wymiany doświadczeń z innymi grupami.

W LSR dopuszczono realizację wszystkich rodzajów operacji, tj.: - operacji produkcyjnych – obejmujących inwestycje w środki trwałe lub aktywa niematerialne na rzecz przedsiębiorstw, które będą wykorzystywane do produkcji towarów lub świadczenia usług, - operacji nieprodukcyjnych – obejmujących operacje niekomercyjne realizowane w celu innym niż uzyskanie zysku oraz nie wykonywane w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, - inwestycji w małą infrastrukturę – obejmujących inwestycje infrastrukturalne, których koszty całkowite nie przekraczają 1 mln euro,

Szczególne uwagi zostaną skrupiona na potrzebach zdiagnozowanych na obszarach objętych LSR grup w niekorzystnej sytuacji, tj.: osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, kobiet, migrantów, rolników z małymi gospodarstwami lub osób poszukujących zatrudnienia np. mieszkanców osiedli po-PGR. Wskutek identyfikacji wielu niekorzystnych zjawisk demograficznych na obszarach wiejskich przewidziano również wsparcie dla osób młodych, seniorów, jako grup docelowych.

W LSR przewidziano również możliwość realizacji operacji własnych LGD, które zapewnią osiągnięcie danego celu/przedsięwzięcia LSR, jeśli nikt inny nie będzie chciał zrealizować projektów w tym zakresie. Będą one spełniać podstawowe warunki przyznania pomocy oraz zostaną zachowane przy ich wyborze zasady konkurencyjności względem operacji planowanych przez innych wnioskodawców. Będą one składane w ramach naborów ogłaszanych przez LGD i będą podlegać pełnej procedurze wyboru i oceny przez Radę LGD (organ decyzyjny). Zostały przypisane do zakresów, które pozytywnie oddziałują na lokalną społeczność, realizując cele publiczne lub niekomercyjne.

Informacji o korzyściach płynących z tego rodzaju rozwiązań. Tym bardziej, iż potencjalni beneficjenci wskazywali, iż decyzje o realizacji projektów z partnerami podejmą po analizie odpowiedzialności partnerów zawartych w umowach o przyznaniu pomocy. Dotychczas realizacja tego typu projektów przypadała LGD.

Op

wniosku i wzoru umowy; a także informacje o środkach zaskarżenia przysługujących wnioskodawcy oraz wskazanie podmiotu właściwego do ich rozpatrzenia.

LGD będzie mogła zmienić Regulamin naboru wniosków o wsparcie lub go unieważnić w ściśle określonych okolicznościach wynikających z obowiązujących przepisów.

Wsparcie na Wdrażanie LSR będzie udzielane Wnioskodawcy, na jego wniosek, jeżeli będą spełnione warunki udzielenia tego wsparcia określone w Regulaminie naboru wniosków o wsparcie, tj.:

1) na operację wybraną przez LGD „Dolina rzeki Grabl”, która jest stroną umowy ramowej;

2) do wysokości środków przewidzianych w umowie ramowej.

Wyboru operacji będzie dokonywać Rada LGD (organ decyzyjny). Do wyjątkowej kompetencji Rady LGD będzie należał:

a) wybór operacji w rozumieniu art. 2 pkt 4 ww. rozporządzenia 2021/1060, zwanych dalej „operacjami”, które mają być realizowane w ramach LSR, oraz

b) ustalenie kwoty wsparcia.

Skład osobowy Rady, zasady powoływania Członków Rady oraz sposób ich przyporządkowania do poszczególnych grup interesów zostały opisane w Rozdziale I.

Podstawą dokonywanego wyboru i oceny operacji będzie ww. ustawa o RLKS. W zakresie dokonywanego przez LGD „Dolina rzeki Grabl” wyboru:

a) zostanie zastosowana procedura zapewniająca bezstronność Członków Rady (będzie prowadzony Rejestr interesów Członków Rady),

b) zostaną zastosowane kryteria wyboru operacji, opracowane z wykorzystaniem szeregu partycyjnych metod i udziału wszystkich interesariuszy,

c) zapewnimy zachowanie składu Rady zgodnego z wymaganiami określonymi w art. 31 ust. 2 lit. b ww. rozporządzenia 2021/1060,

d) zapewnimy realizację wymogu, zgodnie z którym pojedyncza grupa interesu nie kontroluje decyzji w sprawie wyboru operacji, określonego w art. 33 ust. 3 lit. b ww. rozporządzenia 2021/1060.

Ww. wymogi zostaną zawarte w Regulaminie Rady oraz w procedurach wyboru oraz ustalenia kwoty wsparcia oraz procedurach .

LGD „Dolina rzeki Grabl” będzie dążyć do opracowania jednolitej dla województwa lub regionu procedury, wykorzystując doświadczenia z obecnego okresu programowania. Umożliwi to zachowanie odpowiedzialnego standardu oceny, a także przyspieszy proces oceny wniosków. Ma to znaczenie dla budowania wartości dodanej.

Podjęcia Leader poprzez współpracę, wymianę wiedzy i doświadczeń.

Wybór będzie dokonywany przez Radę LGD:

1) spośród operacji, które są objęte wnioskami o wsparcie złożonymi w terminie, miejscu oraz formie, o których mowa w ogłoszeniu o naborze wniosków o wsparcie oraz spełniają warunki udzielenia wsparcia na wdrażanie LSR,

2) przy zastosowaniu kryteriów wyboru operacji.

W zakresie oceny będzie również dokonane ustalenie kwoty wsparcia.

W trakcie oceny możliwe będzie wezwanie Wnioskodawcy do złożenia wyjaśnień lub dokumentów niezbędnych do oceny wniosku, na zasadach określonych w procedurach.

Po dokonaniu oceny LGD przekazuje Wnioskodawcy informację o wyniku oceny spełnienia warunków udzielenia wsparcia lub wyniku wyboru wraz z uzasadnieniem oceny i podaniem liczby punktów otrzymanych przez operację oraz wskazaniem ustalonej przez LGD „Dolina rzeki Grabl” kwoty wsparcia na wdrażanie LSR. W przypadku pozytywnego wyniku wyboru informuje dodatkowo, czy w dniu przekazania wniosków do ZW operacja mieści się w limicie środków. Jeśli kwota wsparcia będzie niższa, niż wnioskowana LGD zamieszcza dodatkowo uzasadnienie tej wysokości. Na swojej stronie internetowej LGD „Dolina rzeki Grabl” będzie zamieszczać listę operacji spełniających warunki udzielenia wsparcia na wdrażanie LSR oraz listę operacji wybranych, ze wskazaniem, które z operacji mieszczą się w limicie środków. Dokumentacja konkursowa będzie przekazywana do ZW w terminie 60 dni od dnia następującego po ostatnim dniu terminu składania wniosków o wsparcie.

Wnioskodawcy będzie przysługiwać prawo wniesienia protestu od:

1) negatywnego wyniku oceny albo

2) wyniku oceny spełnienia kryteriów wyboru operacji, na skutek której operacja nie została wybrana, albo

Przygotowanie i aktualizacja procedur oceny i wyboru operacji/grantobiorców będą dokonywane przy zapewnieniu udziału w procesie opiniowania wszystkich zainteresowanych. Procedury będą jawne i powszechnie dostępne na każdym etapie, nie tylko opiniowania, inicjatyw lub pomysłów. Procedury będą jawne i powszechnie dostępne dla wszystkich zainteresowanych. Zostaną udostępnione na stronie internetowej oraz w Biurze LGD "Dolina rzeki Grabi". Każdorazowo będą udostępniane wraz z dokumentacją konkursową. Cena będzie dokonywana przez członków Rady w drodze głosowania większością głosów. Zapewni to zgodność oceny z przyjętą punkcją, w ramach

Regulaminy Rady jest zatwierdzany przez Walne Zebranie Członków. Przyjęcie i zmiana lokalnych kryteriów wyboru określi szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Rady związanych z oceną i wyborem operacji. Posiedzenia prowadzonego zgodnie z zasadami szczegółowo określonymi w Regulaminie Rady, który dodatkowo z doradztwa. Wynik oceny i wyboru operacji/grantobiorcy będzie potwierdzany w formie Uchwały Rady podczas w szczególności dla Wnioskodawców. Nabory będą poprzedzone szkoleniem lub możliwością skorzystania z procedury będą czytelną dla wszystkich zainteresowanych stron, biorących udział w procesie wyboru operacji, i przejrzystości całego procesu. Poza sprawnością procedury istotna będzie również jej transparentność i skuteczność. W procedurach wyboru i oceny operacji/grantobiorców zostaną określone zasady gwarantujące prawidłowość

Kluczowe cele i założenia procedur i lokalnych kryteriów wyboru

Umowy o powierzenie grantu spełniającej wymogi wynikające z ustawy o RLKS. Po dokonaniu wyboru i uzyskaniu pozytywnej oceny w ramach zlozonego projektu grantowego, będą zawierane

Grantobiorca będzie mógł złożyć odwołanie od wyniku oceny do Rady LGD "Dolina rzeki Grabi".

- 8) odzyskiwanie grantów – w przypadku ich wykorzystania niezgodnie z celem projektu grantowego.
- 7) kontrolę realizacji zadań przez Grantobiorców;
- 6) monitorowanie realizacji zadań przez Grantobiorców;
- 5) rozliczanie wydatków poniesionych przez Grantobiorców;
- 4) zawieranie z Grantobiorcami umów o powierzenie grantu;
- 3) wybór Grantobiorców na podstawie ww. kryteriów;

kryteriów;
kryteria wyboru Grantobiorców w ramach projektów grantowych, wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteria 2) przygotowanie i przekazanie ZW do zatwierdzenia procedur wyboru i oceny Grantobiorców uwzględniających 1) realizację projektu grantowego zgodnie z założonym celem;

Grabii" po zawarciu umowy na realizację projektu grantowego i będzie obejmować:

kryteriów oraz zasady ustalania kwoty grantu. Przy czym nabór Grantobiorców będzie się odbywał w LGD "Dolina rzeki kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych Podobny sposób postępowania będzie dotyczyć procedur wyboru i oceny Grantobiorców uwzględniających

na udzielenie tego wsparcia i pozostawia wniosek bez rozpatrzenia. możliwe udzielenie wsparcia w ramach limitu środków, ZW informuje Wnioskodawcę o braku dostępnych środków

dokumentów potwierdzających dokonanie wyboru operacji przez LGD "Dolina rzeki Grabii" okaże się, że nie jest kwalifikowalności i udziela lub odmawia udzielenia wsparcia. Jeżeli po upływie 6 miesięcy od dnia udostępnienia ZW Po dokonaniu przez LGD "Dolina rzeki Grabii" wyboru operacji, ZW dokonuje ostatecznej weryfikacji

skarży do sądu administracyjnego. procedura odwoławcza i możliwość wstrzymania przez ZW umów z Wnioskodawcami, a także kwestie wniesienia

oraz czas rozpatrzenia protestu – będą wynikać z przyjętych procedur. W procedurach zostanie również opisana bez rozpatrzenia, wycofania protestu, tryb doręczeń, możliwość wniesienia skargi do sądu administracyjnego

Wymogi formalne wniesienia protestu, ilościowości wezwania do uzupełnień, pozostawienia protestu protestu nie będzie przysługiwano LGD "Dolina rzeki Grabii".

Niewystarczający limit w naborze nie może stanowić wyłącznej przesłanki wniesienia protestu. Prawo wniesienia na wdrażanie LSR niższej niż wnioskowana.

3) wyniku wyboru operacji, na skutek którego operacja nie mieści się w limicie środków przeznaczonych na udzielenie

której nie będzie przewidziana ocena w przedziałach od - do, tylko zostanie jednoznacznie określona liczba punktów

Dodatkowe warunki kwalifikowalności.

Będą każdorazowo zamieszczane w Regulaminie naboru wniosków o wsparcie i będą wynikać w szczególności z przyjętych kwot alokacji na dany nabór, liczby planowanych do osiągnięcia wskaźników, dodatkowych kryteriów dostępowych określonych w procedurach lub dodatkowych kryteriów w wynikających z diagnozy potrzeb i potencjału obszaru LSR.

Lokalne kryteria wyboru operacji.

Lokalne kryteria będą przejrzyste i wynikające ze specyfiki i diagnozy obszaru LSR, Wtycznych MRIRW, a ich spełnienie bezpośrednio przyczyni się do wyboru operacji, które będą realizowały cele zapisane w LSR. Zapewnimy dobór mierzalnych kryteriów. Dzięki temu można będzie obiektywnie różnicować oceny, bez jakiegokolwiek dyskryminacji. Każdorazowo przy zmianie kryteriów będzie dokonywana weryfikacja w zakresie mierzalności oraz zgodności z diagnozą obszaru. Kryteria będą dotyczyć poszczególnych przedsięwzięć. Kryteria będą zawęzać możliwość uzyskania wsparcia i będą je kierunkować na operacje najlepiej odpowiadające potrzebom obszaru LSR i najlepiej pasujące do zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć.

Kryteria jakościowe będą zawierać szczegółowy opis podjęcia do ich oceny, w tym wskazanie jakie wymagania będą konieczne do spełnienia, aby uzyskać określoną liczbę punktów. Będą zawierać opisy, niezbędne definicje oraz wskazanie w dokumentacji konkursowej miejsca, które będzie podstawą oceny lub wskazanie wymaganych dodatkowych załączników, które będą dokumentować spełnienie danego kryterium, na każdym określonym poziomie.

W przypadku kryteriów mierzalnych zostanie jednoznacznie wskazane jakie wymogi będą konieczne do uzyskania danej liczby punktów. Członkowie Rady dokonujący oceny według lokalnych kryteriów wyboru będą zobowiązani nie tylko podać przyznaną liczbę punktów, ale również w każdym przypadku pisemnie uzasadnić przyjętą ocenę. Ostateczny kształt kryteriów zostanie ustalony w wyniku prac zespołu ds. LSR. Zmiana kryteriów odbywa się zgodnie z zasadami zmiany kryteriów, a także z zachowaniem ich mierzalności.

Dobór kryteriów został dokonany zgodnie z opisem procesu partycypacji przedstawionym w Rozdziale 3. LGD tworzy LSR wspólnie z mieszkańcami z obszaru w odpowiedzi na ich potrzeby, żeby wspierać zrównoważony rozwój. Wraz z pojawianiem się nowych czynników zewnętrznych może wystąpić potrzeba ich zmiany lub lepszego dostosowania. Przygotowanie i aktualizacja lokalnych kryteriów wyboru z wykorzystaniem partycypacyjnych metod zapewni wszystkim interesariuszom realny wpływ na wybór operacji, które będą realizować LSR. Takie podejście zapewni wszystkim interesariuszom realny wpływ na wybór operacji, które będą realizować LSR. Takie podejście

zapewni pełną inkluzywność.

Ww. zasady obowiązują również do procedur wyboru i oceny Grantobiorców uwzględniających kryteria wyboru Grantobiorców w ramach projektów grantowych, wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów.

Realizowane przedsięwzięcia będą się charakteryzować nie tylko komplementarnością, ale również synergią. W przypadku PS dla WFR na lata 2023-2027 wdrażanie będzie dotyczyć następujących zakresów wsparcia:

1a. rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki w poprzez podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne

1b. rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej

2a. rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia lub rozwijania gospodarstw agroturystycznych

2b. rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia lub rozwijania zagród edukacyjnych

4. poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych oraz operacji w zakresach wymienionych punktach 1-3

5. przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi

6. poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej

7. kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji

lub/i przedsiębiorczości, a także wzmocnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych

8. Włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lubi osób w niekorzystnej sytuacji.

W ramach jednego przedsięwzięcia możliwa będzie realizacja kilku zakresów:

- P.1.1. – Zakresy PS dla WPR na lata 2023-2027 – 7, 8
- P.1.2. – Zakresy PS dla WPR na lata 2023-2027 – 7, 8
- P.1.3. – Zakresy PS dla WPR na lata 2023-2027 – 5
- P.2.1. – Zakres PS dla WPR na lata 2023-2027 – 4, 6, 8
- P.2.2. – Zakresy PS dla WPR na lata 2023-2027 – 1a, 1b
- P.2.3. – Zakresy PS dla WPR na lata 2023-2027 – 2a, 2b

Tabela. Matryca logiczna powiązania lokalnych kryteriów wyboru i przedsięwzięć

kryterium obowiązkowe

1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3
objęte oddolnymi koncepcjami inteligentnej wsi	X	X	X	X	X
dedykowane dla mieszkańców obszarów wiejskich, wykluczonych społecznie ze względu na przynależność do grup zdiagnozowanych jako grupy w niekorzystnej sytuacji,	X	X	X		
realizowane przez młode kobiety prowadzące/współprowadzące gospodarstwo rolne w ramach zakresu rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych,					X
realizowane w partnerstwie (z wyłączeniem operacji, które z zasady są realizowane w partnerstwie np. operacje w zakresie tworzenia albo rozwoju (KZ)),		X			
zintegrowane (ciążące różne dziedziny, tematyki, gospodarki, w celu kompleksowego zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb społeczności).	X	X	X		
innowacyjne, gdzie innowacja jest określona na poziomie LSR (z uwzględnieniem stopnia rozwoju danego obszaru),		X			X
kryterium dodatkowe	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2
Premiowanie Wnioskodawców, którzy mają mieszkałą / funkcjonują / prowadzą działalność na obszarze LSR dłużej niż 1 rok					X
Premiowanie Wnioskodawców, którzy korzystali ze skutecznych konsultacji z Biurem LGD	X	X	X	X	X
Premiowanie Wnioskodawców, którzy uczestniczyli w szkoleniu zorganizowanym przed prowadzeniem naborem	X	X	X		
Premiowanie wnioskodawców, które przyczyniają się do utworzenia miejsca pracy					X
Preforowanie wnioskodawców posiadających doświadczenie lub kwalifikacje w zakresie odpowiednim do zakresu projektu					X
Premiowanie operacji, które mają na celu kulturowanie / integracji społeczności lokalnej / włączeniu społecznemu / innych elementów	X	X			
Premiowanie operacji, które są dedykowane osobom młodym, seniorom, osobom w niekorzystnej sytuacji	X	X	X		
Premiowanie operacji, które będą uwzględniać promocję LGD, zgodnie z wymogami określonymi w Księdze Wzualizacji PS dla WPR na lata 2023-2027 oraz zostanie przekazana informacja o projekcie sporządzona wg wzoru określonego przez LGD do utworzenia bazy projektów / wnioskodawców	X	X	X	X	X
Wykazanie spójności, komplementarności lub synergi z innymi projektami z obszaru LSR	X	X	X	X	X

Zródło: opracowanie własne

Kryterium innowacyjności - definicja innowacyjności określona na poziomie LSR (z uwzględnieniem stopnia rozwoju danego obszaru).

Doświadczenia z okresu programowania 2014-2020 pokazują, iż beneficjenci mają świadomość potrzeby

zastosowania innowacji, żeby wprowadzić na rynek lepszą ofertę. Dodatkowo, chcąc uzyskać większą liczbę punktów w ramach oceny, zabiegają, żeby projekty miały cechy innowacyjności. Obszar objęty LSR jest obszarem wiejskim, jednak oczekuje innowacyjnych rozwiązań. Stąd potrzeba stopniowanej oceny innowacyjności.

Po analizie dostępnych definicji innowacyjności przyjęto definicję wynikającą z dokumentacji konkursowej, która najbardziej obiektywnie odzwierciedla specyfikę obszaru objętego LSR oraz zapewnia możliwość wyboru

projektów innowacyjnych, znacząco oddziałujących na obszar.

Innowacyjność – to zmiana mająca na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmodernizowania

istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.

Definicja najpełniej odpowiada specyfice obszaru i rodzajom planowanych do wdrożenia przedsięwzięć.

1) Badanie innowacyjności będzie dotyczyć następujących przedsięwzięć:

- P.1.1 i P.1.2 - innowacje społeczne w zakresie włączenia społecznego ludzi starszych, młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji;

- P.1.3 - innowacje społeczne i biznesowe w związku z przygotowaniem koncepcji smart village

- P.2.2 - innowacje biznesowe w zakresie usług komercyjnych,

- P.2.3 - innowacje biznesowe w zakresie gospodarki doświadczeń,

Wdrożenia innowacji w ww. zakresach będzie obejmować:

- zwiększenie funkcjonalności, użyteczności produktów i usług, lub

- unowocześnienie przestarzałych systemów, lub

- udoskonalenie technologii, lub

- usprawnienie komunikacji międzyludzkiej, lub

- optymalizację czasu pracy, lub

- ochronę środowiska naturalnego.

2) Oczekiwany wpływ innowacji na rozwój obszaru LSR to:

a) **innowacje społeczne,**

- wzrost aktywności społecznej do działania, kreatywne podejście do odgrywania nowej roli lub relacji w społeczeństwie

- wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.

b) **innowacje biznesowe:**

- wpływ na wzrost gospodarczy; zwiększenie wydajności, przy takich samych nakładach; wzrost wydajności wpływa

na zwiększenie dostępności, co powoduje, że lokalna gospodarka się rozwija,

- osiągnięcie przewagi konkurencyjnej, najlepiej (strategicznej) w obszarze produktu/usługi, sposobu obsługi

klienta, konkurencyjnej ceny opartej na przewadze kosztowej, strategii jakości oferowanego produktu/usługi),

- wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.

Pozwoli to odróżnić zmiany, które nie będą innowacyjnością od innowacji, które będą powodować oczekiwane

zmiany.

3) Ocena innowacyjności będzie stopniowana i zapewni możliwość uzyskania punktów:

a) Maksymalna liczba punktów będzie dotyczyć projektów kreatywnych (powstałych w wyniku autorskiego

pomyślu, dotyczy to nowych na obszarze LSR produktów, usług, procesów lub organizacji).

b) Znaczenie niższe liczba punktów będzie dotyczyć projektów imitujących (wzorowanych na wcześniejszych powstałych

produktach, usługach, procesach lub organizacjach, obejmują nowy sposób wykorzystania lub zmodernizowania

istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych)

c) Braku możliwości przyznania punktów dla innowacji pozornych, które obejmują drobne zmiany oferujące rzekome

nowości.

4) Opis metod wdrożenia zdefiniowanych innowacji i ich oczekiwane wpływu na rozwój obszaru LSR:

- P.1.1 i P.1.2 w których będą przeprowadzane konkursy na wybór grantobiorców w ramach projektu grantowego oraz konkursy na realizację projektów partnerskich,
- P.1.3 w których będzie przeprowadzone konkursy na wybór grantobiorców w ramach projektu grantowego w zakresie przygotowania koncepcji smart village
- P.2.2 w których pojawią się konkursy (operacje klasyczne)
- P.2.3 w których pojawią się konkursy (operacje klasyczne) kierowane na rozwój małych gospodarstw.

Wdrożenie innowacji w powyższych obszarach będzie możliwe dzięki zastosowaniu szeregu działań aktywizujących, do realizacji których zaproszeni zostaną doświadczeni partnerzy. Będziemy wykorzystywać następujące mechanizmy:

- doradztwo biura LGD,
- animowanie poprzez promocję dobrych praktyk (również w tworzonej bazie projektów na stronie internetowej LGD i w mediach społecznościowych), identyfikację korzyści płynących z rozwiązań innowacyjnych zwaszcza w sferze biznesowej i społecznej,
- animowanie, sieciowanie i wdrożenie skutecznych mechanizmów wymiany doświadczeń i nawiązywania współpracy w zakresie innowacyjności.

Przez innowacyjność rozumie się zmianę mającą na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych (kontekst lokalny). Jest to definicja wynikająca z dokumentacji na Wybór LSR, w odniesieniu do której w trakcie konsultacji uznano, iż znacząco oddziałujących na obszar LSR.

Ocena innowacyjności będzie stopniowana i zapewni możliwość uzyskania punktów:

1) maksymalnej liczby punktów przez projekty kreatywne (powstałych w wyniku autorskiego pomysłu, dotyczy powych na obszarze LSR produktów, usług, procesów lub organizacji).

Wdrożenia innowacji będzie obejmować:

- zwiększenie funkcjonalności, użyteczności produktów i usług,
- unowocześnienie przestarzałych systemów,
- udoskonalenie technologii,
- usprawnienie komunikacji międzyлюдzkiej,
- optymalizację czasu pracy,
- ochronę środowiska naturalnego.

2) Znaczenie niszej liczby punktów w przypadku projektów imitujących (wzorowanych na wcześniej powstałych produktach, usługach, procesach lub organizacjach, obejmujących nowy sposób wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych)

3) Braku możliwości przyznania punktów dla innowacji pozornych, które obejmują drobne zmiany oferujące rzekome nowości.

Zostanie wdrożona zasada, iż nie każda zmiana będzie innowacją, natomiast każda innowacja będzie powodować zmianę.

Procedura zmiany lokalnych kryteriów wyboru.

1) Z inicjatywą zmian w lokalnych kryteriach wyboru może wystąpić Członek Rady LGD, Członek Zarządu, Członek Komisji, Dyrektor Biura LGD lub mieszkaniec obszaru LSR.

2) Wniosek/propozycja zmiany lokalnych kryteriów wyboru zawiera nazwę wprowadzanego / aktualizowanego / likwidowanego kryterium oraz uzasadnienie zmiany. Wniosek o wprowadzenie/zmianę nowego kryterium, powinien również uwzględniać propozycję minimalnej i maksymalnej liczby punktów przyznawanych za to kryterium lub wagę tego kryterium w odniesieniu do pozostałych.

3) Zmiana kryteriów może również nastąpić na wniosek ZW lub innych organów kontrolnych.

4) Zgłaszanie wniosków i uwag od mieszkańców lub uprawnionych podmiotów w zakresie zmian lokalnych kryteriów wyboru będzie odbywać się w trybie ciągłym.

w odniesieniu do określonych w umowie ramowej kamieni milowych. Wielkość środków na realizację LSR wyznaczono zgodnie z zasadami, tj. w powiązaniu z liczbą ludności wg stanu na 31.12.2020 r. Środki wydatkowane na realizację strategii pochodzą głównie z 3 źródeł, w tym:

- środki EFRROW,
- środki budżetu państwa,

- wkład własny jednostek sektora finansów publicznych będący wkładem krajowych środków publicznych.

Planowana wysokość środków na component Wdrażanie LSR i Zarządzanie LSR jest zgodna z limitami określonymi w ramach konkursu na wybór LSR. Wysokość dostępnego budżetu została odzwierciedlona w załączniku: **Formularz 3: Budżet LSR**. Liczba ludności na obszarze objętym LSR wynosi 82 019 osób (wg stanu na 31.12.2020 r.), co pozwala aplikować w ramach PS dla WPR na lata 2023-2027 o środki w wysokości 2 500 000 Euro na Wdrażanie LSR oraz 562 500 Euro na Zarządzanie LSR. Kwota dostępnych środków obejmuje wkład EFRROW, jak i wymagany krajowy wkład środków publicznych. Szczegółowy Plan wykorzystania budżetu LSR został zaplanowany w załączniku **Formularz 4: Plan wykorzystania budżetu LSR**.

W Formularzu 2: Plan działania przedstawione zostały planowane do realizacji przedsięwzięcia ze wskazaniem Programu, w ramach którego te przedsięwzięcia będą realizowane, a **Formularzu 4: Plan wykorzystania budżetu LSR** – przedstawiono harmonogram realizacji wszystkich zaplanowanych przedsięwzięć w poszczególnych latach.

Wsparcie zostanie skierowane do podmiotów ekonomii społecznej, w tym NGO, KGW i OSP, jednostek sektora finansów publicznych, mikro i małych przedsiębiorców, rolników z małych gospodarstw oraz mieszkańców obszarów wiejskich. Przyjęte założenia zapewniają realizację długookresowych celów LSR. Wpływie to na wzrost dostępności ofert usług komercyjnych na obszarze LSR oraz poprawę warunków życia poprzez zwiększenie dostępu do niekomercyjnej infrastruktury i usług, kształtowanie świadomości społeczno-obywatelskiej oraz zwiększenie zaangażowania mieszkańców, również poprzez wykorzystanie innowacyjnych narzędzi.

Założeniem planowanych celów i przedsięwzięć, które będą finansowane w ramach EFRROW jest sukcesywne budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej, przy wykorzystaniu lokalnych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskich, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych. Zapropionowane w ramach LSR cele: Budowa społeczeństwa obywatelskiego na obszarze Wdrażania lokalnej strategii rozwoju oraz Budowa infrastruktury i usług dla ludności zostaną wdrożone dzięki bezpośredniemu wsparciu finansowemu EFRROW. Przedstawiony Plan działania jest w bezpośredni sposób powiązany z celami i przedsięwzięciami.

Na cel 1. Budowanie społeczeństwa obywatelskiego na obszarze lokalnej strategii rozwoju, planuje się przeznaczyć 174 500 euro. Zostanie on realizowany poprzez przedsięwzięcia:

1.1. Seniorzy w AKCI, alokacja 105 000 euro;

1.2. MŁODZI W DZIAŁANIU, alokacja 65 198,25 euro;

1.3. Opracowanie koncepcji inteligentnych wsi, alokacja 4301,75 euro.

Powiązania celu z budżetem oraz Planem działania:

Zaplanowana alokacja będzie mieć pozytywny wpływ na wsparcie projektów dotyczących włączenia społecznego i integracji społecznej. Planowane do podjęcia działania mające na celu przyczynić się do podniesienia świadomości i kompetencji uczestników. Działania mające na celu nr 1. mają się przyczynić do integracji społecznej, budować świadomość i postawy obywatelskie, wykorzystywać potencjał mieszkańców w zakresie innowacyjności i przedsiębiorczości. Zapropionowany podział środków w swoim założeniu będzie równomierny nacisk na rozwój inteligentnych społeczności lokalnych oraz na pomoc i wsparcie dla osób w niekorzystnej sytuacji uwzględniające trendy demograficzne (starzejące się społeczeństwo) oraz osoby młode do 25 roku życia. Środki finansowe zostaną wykorzystane na operacje dotyczące wsparcia mieszkańców z różnych grup wiekowych i pochodzących z różnych środowisk.

Na cel 2. Budowanie infrastruktury i usług dla ludności, zostanie przeznaczona kwota 2 325 500 euro. Zostanie on realizowany poprzez przedsięwzięcie:

2.1. Wspólna przestrzeń, alokacja 990 000 euro;

2.2. Rozwój przedsiębiorczości, alokacja 1 271 500 euro;

Zebrane dane i informacje będą odnoszone do założeń bazowych (wartości założonych w momencie rozpoczęcia wdrażania LSR), wskaźników pośrednich (przedstawiających požądane wartości na konkretnym etapie wdrażania LSR) – tzw. kamieni milowych) oraz wskaźników docelowych (ostatecznych rezultatów jakie ma przynieść wdrażanie LSR).

Monitoring jest narzędziem do systematycznego pozyskiwania, analizowania oraz wykorzystywania informacji dla celów kontroli, zarządzania i podejmowania decyzji. Zapewnia identyfikację bezpośrednich efektów wdrażania LSR obejmujących dane ilościowe i jakościowe na temat funkcjonowania LGD „Dolina rzeki Grabi” oraz stanu realizacji LSR w aspekcie finansowym i rzeczowym. Pozwala również ocenić postęp w zakresie osiągnięcia wskaźników produktu i rezultatu przypisanych do celów i przedsięwzięć. Głównym celem monitoringu jest uzyskanie informacji na temat skuteczności i wydajności wdrażanej LSR. Monitoring opiera się na zasadach: wiarygodności, aktualności, obiektywności, koncentracji, realizacji, koordynacji informacji i elastyczności.

X.1 Podstawowe zasady monitoringu i ewaluacji.

W rozdziale opisano zasady i procedurę monitoringu oraz ewaluacji, główne elementy podlegające badaniom oraz podmioty (osoby) odpowiedzialne za proces monitoringu i ewaluacji. Monitoring i ewaluacja są kluczowymi elementami wdrażania LSR. Stanowią główne źródła informacji o efektach wdrażania LSR. Wyniki badań pozwalają poznać i zrozumieć przebieg procesu. Efekty ewaluacji mogą być podstawą do wprowadzania korekt w bieżącym funkcjonowaniu lub zainicjowania zmian w LSR lub innych dokumentach np. procedurach, kryteriach. Biorąc pod uwagę wcześniejszą przydatność badań, uczestniczyliśmy w kilku spotkaniach roboczych z lokalnymi grupami działaniami z różnych województw, w wyniku czego wypracowano rozwiązania horyzontalne, użyteczne na poziomie LGD „Dolina rzeki Grabi”. Stanowi to wartość dodaną Podjęcia Leader, w szczególności dzięki wykorzystaniu efektu sieciowania i współpracy. Wypracowane założenia zostały skonsultowane w trakcie budowy LSR w szczególności podczas otwartych spotkań informacyjnych-konsultacyjnych, w punkcie konsultacyjnym w biurze LGD oraz w trakcie prac grupy roboczej. Rozwiązania uwzględniają doświadczenia LGD „Dolina rzeki Grabi” z poprzednich perspektyw programowych i bazują na dobrych praktykach.

ROZDZIAŁ X MONITORING I EWALUACJA

Poprawa warunków życia na wsi w kontekście dostępu do zadowalającej infrastruktury rekreacyjnej, sportowej, turystycznej wymaga od wnioskodawców przemyślanej strategii w stosunku do potrzeb i planowanych zakresów operacji. Jak wynika z konsultacji społecznych infrastruktura publiczna jest bardzo pożądanym rezultatem, dlatego LSR jako atrakcyjnego miejsca do życia, zamieszkania, pracy, wypoczynku czy prowadzenia działalności, należy dołożyć starań, aby realizacja operacji dawała szansę wszystkim interesariuszom. Alokcja w ramach celu będzie także przeznaczona na rozwój przedsiębiorczości, w tym gospodarki turystycznej. To ważne, bo obszary LGD leżą na niezwykle malowniczych terenach m.in. Doliny rzeki Grabi, która posiada wiele walorów turystycznych rozumianych, jako zespół elementów środowiska naturalnego oraz elementów poza przyrodniczych, które - wspólnie lub każde z osobna - są przedmiotem zainteresowania turysty. Walory turystyczne, dostępność komunikacyjna, infrastruktura turystyczna składają się właśnie na atrakcyjność turystyczną obszaru, miejscowości, szlaków i w większości przypadków decydują o wielkości ruchu turystycznego. Racjonalne rozłożenie planowanych naborów i samego procesu zarządzania LSR, spowoduje, że wszystkie grupy interesu będą miały możliwość przygotowania wniosków. Intensyfikacja naborów w ciągu trzech pierwszych lat wdrażania LSR pozwoli na znacznie szybsze osiągnięcie zamierzonych rezultatów. Realizacja poszczególnych naborów w sposób zamierzony została zaplanowana na początek wdrażania LSR. Przewidziane są bowiem inwestycje podnoszące jakość istniejącej infrastruktury lub podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej Przedsięwzięcia w tym zakresie stanowić będą bezpośrednie przełożenie na jakość życia mieszkańców obszaru LGD.

Powiązania celu z budżetem oraz Planem działania:

Przedsięwzięcie 2.3. Wsparcie rolników prowadzących działalność rolniczą w małych gospodarstwach, alokacja 64 000 euro.

Realizacja badań monitoringowych pozwoli na odniesienie wyników do oczekiwań oraz ocenę adekwatności

wykorzystanych zasobów do uzyskania efektów. Monitoring będzie miał na celu: usprawnianie procesów zarządzanych, bieżące kontrolowanie stanu wdrażania LSR, przewidywanie lub identyfikację pojawiających się problemów, optymalizowanie wykorzystanych zasobów, weryfikowanie zgodności przebiegu wdrażania z planowanymi zamierzeniami.

Ewaluacja jest procesem prowadzonym w celu ustalenia efektywności pomocy pochodzącej ze środków UE (efektywności wdrażania LSR) oraz oszacowania poziomu jej oddziaływania w odniesieniu do założen LSR, zakresów tematycznych czy też analizy wpływu na poszczególne problemy oraz potrzeby zidentyfikowane w diagnozie obszaru. Zapewnia ustalenie związków przyczynowo skutkowych między podejmowanymi działaniami, a uzyskanymi rezultatami, zwłaszcza w ujęciu długookresowym. Będzie obejmować badanie wartości oraz cech LSR z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu oceny jej efektów oraz wykorzystania nabytej wiedzy w kolejnym okresie. Jednym z głównych celów ewaluacji będzie ocena rzeczywistych i spodziewanych efektów. Ewaluacja będzie próbą znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy nasze działania przyniosły pożądane efekty w odniesieniu do wykorzystanych zasobów. W procesie ewaluacji będą stosowane następujące kryteria: trafność / adekwatność / odpowiedzialność; efektywność / wydajność; skuteczność; użyteczność; trwałość.

W procesie wdrażania LSR na lata 2023-2027 zostaną wykorzystane następujące działania ewaluacyjne: - **autoewaluacja** (self-evaluation), tj. ocena stopnia realizacji LSR i osiągniętych efektów. Będzie wykonywana przez pracowników biura LGD, na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu i sprawozdawczości oraz innych elementów poddanych procesowi oceny. W procesie będzie możliwy udział ekspertów zewnętrznych. Kluczowy będzie charakter badania, z wykorzystaniem adekwatnych do zakładanych celów metod partycypacji stosowanych przy przygotowaniu i aktualizacji LSR. Rzetelna ocena efektywności wdrażania LSR będzie również oparta o ocenę stanu realizacji oraz wyników badań monitoringowych. Podsumowaniem badania będzie warstat strategiczny, przeprowadzany np. w formie warsztatu refleksyjnego, z udziałem kluczowych grup interesu zidentyfikowanych na obszarze objętym LSR oraz osób młodych, seniorów i osób w niekorzystnej sytuacji. Podsumowaniem badania będzie mogło być wydanie Zarządowi rekomendacji, który przedstawić propozycje podejmowanych działań zaradczych z propozycją sposobu ich wdrożenia i terminami wykonania.

- **ewaluacja zewnętrzna**, tj. ocena zlecana zewnętrznemu wykonawcy z doświadczeniem w zakresie badań LSR). Badanie ex-post zostanie wykonane po zakończeniu realizacji LSR, do końca 2028 r. (maksymalnie do połowy 2029 r.). Badanie będzie miało charakter całościowy w kontekście postawionych pytań ewaluacyjnych. Do analizy zostaną wykorzystane dostępne metody i techniki badawcze, adekwatne do zakresu badania, obszaru i uczestników. Dzięki temu możliwe będzie zgomadzenie kompletnego i wiarygodnego materiału oraz wypracowanie rekomendacji na poziomie eksperckim. Wykorzystana zostanie przede wszystkim koncepcja triangulacji metodologicznej, zapewniająca zróżnicowanie źródeł danych, metod i perspektyw badawczych. Kluczowy będzie również partycypacyjny charakter badania na każdym jego etapie, z wykorzystaniem metod partycypacji stosowanych przy przygotowaniu i aktualizacji LSR. Rzetelna ocena efektywności wdrażania LSR będzie również oparta o ocenę stanu realizacji zobowiązań oraz wyników badań monitoringowych oraz przy uwzględnieniu wyników ewaluacji wewnętrznym on-going. Badanie ewaluacyjne ex-post będzie obejmowało w szczególności ocenę, na ile udało się osiągnąć założone cele, ocenę skuteczności i efektywności interwencji oraz jej trafności i użyteczności oraz badanie długotrwałych efektów (oddziaływania) LSR oraz ich trwałość. Będzie ona dotyczyć następujących obszarów badawczych: ocena wpływu na cel/cele LSR; kapitał społeczny, przedsiębiorczość, współpraca, osoby młode, seniorów oraz osoby w niekorzystnej sytuacji; innowacyjność, funkcjonowanie LGD, proces wdrażania oraz wartość dodaną podjęcia LEADER i innych (jeśli zajdzie taka potrzeba). Ewaluacja zewnętrzna może obejmując kilka lub wszystkie LGD z terenu województwa.

X. 2. Sposób wykorzystania wyników z monitoringu i ewaluacji

Informacje uzyskane w wyniku badań oraz podejmowane działania zaradcze (jeśli wystąpi taka potrzeba) zapewnią między innymi terminowe i skuteczne wdrażania LSR, odpowiednią jakość stosowanych procedur, lokalnych kryteriów wyboru, wyższą użyteczność podejmowanych działań komunikacyjnych, czy jakość świadczonych

1. Zarząd określa częstotliwość badań monitoringowych lub ewaluacyjnych, ich zakres oraz sposób dokumentowania oceny.
2. Możliwe będzie wskazanie koordynatora lub wybór eksperta zewnętrznego, jeśli zajdzie taka potrzeba.
3. Biuro LGD określa czynności niezbędne do realizacji badań monitoringowych i w zakresie ewaluacji on-going, w tym dokonuje wyboru narzędzi adekwatnych do zakresu badania oraz sposobu pozyskania danych.
4. W procesie monitoringu i ewaluacji wykorzystywane będą różnorodne narzędzia oraz partycypacyjne metody zapewniające zaangażowanie lokalnej społeczności, stosowane wcześniej przy przygotowaniu i aktualizacji LSR, żeby możliwa była kompleksowa analiza danych, zebranie reprezentatywnych opinii i wykorzystanie wniosków (będą wykorzystywane adekwatnie do potrzeb i oczekiwania odbiorców).
5. Biuro LGD może zwrócić się do Zarządu w sprawie zlecenia ocen / ekspertyz zewnętrznych.
6. Dane są gromadzone systematycznie, z zachowaniem śladu rewizyjnego. Wykorzystywane są do tego arkusze kalkulacyjne lub systemy informatyczne wspierające obsługę wniosków (jeśli będą dostępne).
7. Przeprowadzone badania ewaluacyjne obejmują co najmniej ocenę na ile udało się osiągnąć założone cele, ocenę skuteczności i efektywności interwencji oraz jej trafności i użyteczności oraz badanie długotrwałych efektów (oddziaływanie) LSR oraz ich trwałość.
8. Zakres monitoringu i ewaluacji oraz elementy podlegające ocenie zostały określone w części Elementy podlegające monitorowaniu i ewaluacji (on going / ex-post) ze wskazaniem sposobu ich pozyskania oraz zakresu analizy i oceny danych.
9. Z badań monitoringowych / ewaluacyjnych powstają sprawozdania / raporty. Struktura sprawozdania / raportu stanowi odzwierciedlenie zakresu badania.

Przebieg procedury:

ewaluacji ex-post będzie przede wszystkim przez doświadczoną firmę zewnętrzną.

lub przez wybranego koordynatora lub eksperta zewnętrznego (jeśli Zarząd uzna potrzebę jego wyznaczenia). Proces lub koordynacja procesu monitoringu i ewaluacji on-going będzie prowadzona przez pracowników Biura LGD

Osoby odpowiedzialne: Nadzór nad procesem monitoringu i ewaluacji będzie sprawować Zarząd. Realizacja wykonanie dodatkowego badania marketingowego w danym kwartale.

na końcowym etapie jej wdrażania. W sytuacji wystąpienia istotnych czynników zakłócających możliwe będzie po roku, którego badanie on-going dotyczy. W przypadku ewaluacji ex-post raport powstanie po realizacji LSR lub będzie prowadzona okresowo. W ramach ewaluacji on-going raporty będą sporządzane w kwartale następującym

Założenie ogólne: Monitoring będzie procesem ciągłym, przy czym wyniki będą gromadzone półrocznie. Ewaluacja do etapu zakończenia jej wdrażania, tj. do momentu publikacji Raportu z ewaluacji ex-post.

Zakres procedury: Proces obejmuje czynności w zakresie monitoringu i ewaluacji od momentu wyboru LSR

Procedura określa przebieg procesu monitorowania i ewaluacji.

X.3. Procedura ewaluacji i monitoringu

np. akceptację zmian (LSR).

organów LGD oraz pozostałych Członków. Będzie podlegać akceptacji w samorządzie województwa (poprzez przygotuje i wdroży program naprawy. Program ten zostanie stworzony przy udziale pracowników Biura, Członków

W przypadku wykrycia istotnych problemów na etapie wdrażania lub zarządzania LSR, LGD „Dolina rzeki Grab” o jej aktualizacji.

potencjalnych beneficjentów wsparciem przewidzianym w LSR. Będzie to przesłanką do podejmowania decyzji czy poziomów realizacji wskaźników produktu i rezultatu. Istotna będzie również ocena poziomu zainteresowania jeśli pojawiłoby się zagrożenie uniemożliwiające osiągnięcie kamieni milowych określonych w umowie ramowej, Wnioski i rekomendacje z prowadzonych badań będą podstawą do podejmowania działań zaradczych, zafixowanych do zmieniających się warunków otoczenia LSR.

w szczególności w zakresie aktualizacji problemów lub potrzeb oraz dostosowania budżetu, wskaźników lub innych Wyniki badań mogą stać się przesłanką do zmiany zasad funkcjonowania LGD „Dolina rzeki Grab”, zmiany LSR, przez LGD „Dolina rzeki Grab” usług. Dzięki temu możliwe będzie osiągnięcie założen LSR w optymalnym zakresie.

do

10. Sporządzone raporty roczne i raport z ewaluacji ex-post będą przedstawiane na Walnym Zebraniu Członków LGD "Dolina rzeki Grabi". Będzie to forma zachęty do dyskusji o działanośc

11. W przypadku wydania rekomendacji Zarząd wskazuje osobę/osoby odpowiedzialne za ich realizację i określa terminy ich wdrożenia.

12. Monitorowaniem terminowości realizacji rekomendacji zajmuje się Biuro LGD. Jeśli wdrożenie rekomendacji nie będzie możliwe w wyznaczonym terminie, uzasadniony wniosek w tym zakresie będzie przedstawiany Zarządowi do akceptacji. Poza zmianą terminu może być konieczne podjęcie dodatkowych działań warunkujących wykonanie rekomendacji.

13. Za realizację rekomendacji lub uzasadnienie przyczyn odstąpienia od ich realizacji odpowiada Zarząd.

14. Zakończeniem procesu monitorowania i ewaluacji jest przedstawienie przez Zarząd na WZC raportu z ewaluacji ex-post wraz z informacją o poziomie wdrożenia rekomendacji.

Wykonawca badań monitoringowych oraz ewaluacji on-going (własna): Biuro LGD, z możliwością wsparcia przez ekspertów zewnętrzných lub zlecenia wykonania na zewnętrzných dodatkowych ocen / ekspertyz.

Wykonawca badania ex-post: Firma zewnętrzna posiadająca doświadczenie w realizacji ewaluacji LSR.

Czas realizacji badania: Dane monitoringowe będą zbierane w okresach półrocznych. W sytuacji wystąpienia zagrożeń w terminowej realizacji LSR Zarząd może podjąć decyzję o zwiększeniu częstotliwości lub zakresu badań, które będą adekwatne do zobowiązań wynikających z umowy ramowej, tj.:

- corocznej weryfikacji poziomów osiągnięcia wskaźników i możliwości osiągnięcia pozostałych założeń LSR i zobowiązań z umowy ramowej,

- w przypadku EFRROW: konieczności osiągnięcia 40% poziomu zakontraktowania budżetu do 30 czerwca 2026 r. (i kamień milowy) oraz 80% poziomu zakontraktowania budżetu do 31 grudnia 2027 r. (i kamień milowy).

X.4. Źródło danych.

Dane źródłowe będą pozyskiwane z dokumentacji własnej gromadzonej przez LGD "Dolina rzeki Grabi", z samorządu województwa lub systemu informatycznego – jeśli będzie dostępne, z GUS oraz badań ankietowych. Istotnym źródłem będą bezpośrednie wywiady z beneficjentami, analiza pomysłów/inicjatyw zgłaszanych przez mieszkańców dotyczących funkcjonowania LGD "Dolina rzeki Grabi" i wdrażania LSR w ramach stworzonego systemu zachęt. Dla potrzeb badania mogą być prowadzone wizje lokalne w miejscach realizacji projektów / grantów.

Informacje będą pochodzić od różnych interesariuszy z obszaru LSR, żeby zastosować jak najszerszy poziom wiążących i uzyskać reprezentatywne wyniki.

Dane statystyczne dostarczą obiektywne informacje na temat zmian w obszarze badania i jego otoczeniu. Będą obejmować zjawiska demograficzne, rynek pracy, lokalną gospodarkę oraz sytuację społeczną. Zakres analizy będzie również obejmował dane ilościowe o prowadzonych naborach, postępie rzeczowym, efektach realizacji Planu komunikacji, Planu szkoleń oraz dane finansowe. Dane będą dotyczyć tych elementów, które stanowią kluczowe zobowiązania wynikające z zawartych umów. Źródłem danych będą również badania jakościowe, obejmujące w szczególności wywiady z Członkami LGD, pracownikami Biura LGD oraz przedstawicielami organów stowarzyszenia (Zarząd, Rady decyzyjne, Komisje rewizyjne) oraz odbiorcami pomocy. W badaniu będą uwzględnione opinie przedsiębiorców, które nie uzyskały wsparcia. Wywiady będą prowadzone przy wykorzystaniu instrumentów adekwatnych do grupy interesariuszy, żeby wiązać do badania wszystkich zainteresowanych. Na potrzeby wywiadów zostaną przygotowane scenariusze wywiadów i ankiety dostosowane do różnych odbiorców. Zebrane dane będą wykorzystane nie tylko do oceny wdrażania LSR, ale będą podstawą do formułowania rekomendacji.

Elementy podlegające monitorowaniu i ewaluacji (on going / ex-post) ze wskazaniem sposobu ich pozyskania oraz zakresu analizy i oceny danych.

1. **Efektywność pracy Biura LGD i organów LGD**, w tym jakość doradztwa, stan realizacji Planu komunikacji / Planu szkoleń oraz działań animacyjnych i wyjątkowych skierowanych do lokalnej społeczności, dostępność

1. **Efektywność pracy Biura LGD i organów LGD**, w tym jakość doradztwa, stan realizacji Planu komunikacji / Planu szkoleń oraz działań animacyjnych i wyjątkowych skierowanych do lokalnej społeczności, dostępność

Biura, sprawność podejmowania decyzji przez LGD oraz stosowanie obowiązujących przepisów i wytycznych – zarządzenie LSR

Podstawowe źródła danych: opinia prełożonego, ewentualnie wywiady z beneficjentami i członkami LGD, badania ankietowe, wyniki kontroli, anonimowe ankiety, dokumentacja własna LGD,

Rodzaj i częstotliwość badania: M6 (Monitorowanie w okresach półrocznych), E1 (ewaluacja on-going), EX (ewaluacja ex-post).

Analiza i ocena danych: Rzetelne i terminowe wypelnianie obowiązków, ocena jakości prowadzonych działań i ich skuteczności w odniesieniu do założeń LSR, jakość doradztwa, adekwatność działań komunikacyjnych i szkoleniowych, zaangażowanie i chęć rozwiązywania problemów.

Kryterium: Efektywność

II. Postęp rzeczy LSR w zakresie stopnia osiągnięcia mierzalnych wskaźników wykonalności celów – wdrażanie LSR

Podstawowe źródła danych: dokumentacja konkursowa, dane pozyskane z samorządu województwa, ankiety monitorujące / sprawozdania beneficjentów,

Rodzaj i częstotliwość badania: M6, E1, EX

Analiza i ocena danych: Stopień realizacji celów, przedsięwzięć, wskaźników; ocena celowości i trafności założeń realizowanych w ramach LSR; wpływ podejmowanych przez Biuro LGD działań na postęp rzeczy; określenie stopnia realizacji poszczególnych operacji.

Kryterium: Skuteczność i użyteczność, trwałość.

III. Postęp finansowy w zakresie stanu realizacji budżetu w poszczególnych naborach i możliwości osiągnięcia kamieni milowych, z uwzględnieniem czynników zewnętrznych wpływających na tempo realizacji oraz tempo realizacji projektów – wdrażanie i zarządanie LSR

Podstawowe źródła danych: dokumentacja konkursowa, dane pozyskane z samorządu województwa, ankiety monitorujące / sprawozdania beneficjentów;

Rodzaj i częstotliwość badania: M6, E1, EX

Analiza i ocena danych: Stopień wykorzystania budżetu LGD przeznaczzonego na wdrażanie w odniesieniu do podjętych środków, wpływ podejmowanych przez Biuro LGD działań na postęp finansowy, ocena trafności założeń finansowych LSR.

Kryterium: Skuteczność i użyteczność

IV. Harmonogram ogłaszanych konkursów oraz poziom zainteresowania beneficjentów ogłaszaniem naborami – wdrażanie i zarządanie LSR

Podstawowe źródła danych: dokumentacja konkursowa, rejestr wniosków, rejestr doradztwa, listy obecności na spotkaniach szkoleniowych, licznik odwiedzin na stronie internetowej / na profilu w mediach społecznościowych;

Rodzaj i częstotliwość badania: M6, E1, EX

Analiza i ocena danych: Zgodność ogłaszanych konkursów z przyjętym harmonogramem, ocena stopnia realizacji zadań wrakach LSR

Kryterium: Efektywność

V. Efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, zainteresowanie stroną internetową LGD oraz profilem w mediach społecznościowych, udziałem w ofercie informacyjno-promocyjnej, czytelność i skuteczność przekazu, przepływ informacji – zarządzenie LSR

Podstawowe źródła danych: dokumentacja własna LGD, licznik odwiedzin na stronie internetowej / na profilu w mediach społecznościowych, listy obecności, dokumentacja zdjęciowa, ankiety, wywiady;

Rodzaj i częstotliwość badania: M6, E1, EX

Analiza i ocena danych: Ocena skuteczności przepływu informacji w stosunku do osiągniętych rezultatów, badanie efektów dotarcia do poszczególnych beneficjentów, liczba osób, które uzyskały informację na temat LGD, skuteczność animacji lokalnej społeczności.

Kryterium: Skuteczność i efektywność

VI. Jakość procedur oceny i wyboru projektów oraz efektywności lokalnych kryteriów wyboru – wdrażanie LSR

Podstawowe źródła danych: dokumentacja własna LGD, dokumentacja konkursowa, wyniki kontroli, rejestr wniosków, rejestr umów, ankiety wewnętrzne, ankiety ewaluacyjne, ankiety, wywiady;

- Wytyczne MRIRW.
- Poradnik dla lokalnych grup działań w zakresie opracowywania lokalnych strategii rozwoju na lata 2014-2020.
- Struktura i wymagania dotyczące LSR,
- ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2015 r., poz. 378), (Dz. U. z 2023 r. poz. 412),
- ustawa z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013,
- i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylające rozporządzenia rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159),
- Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, wspólnie przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Spółecznego
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. U. UE L z dnia 20 grudnia 2013 r.),
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. U. UE L z dnia 20 grudnia 2013 r.),
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Spójności

WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY

- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Spójności
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. U. UE L z dnia 20 grudnia 2013 r.),
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. U. UE L z dnia 20 grudnia 2013 r.),
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Spójności
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. U. UE L z dnia 20 grudnia 2013 r.),
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. U. UE L z dnia 20 grudnia 2013 r.),
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Spójności
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. U. UE L z dnia 20 grudnia 2013 r.),
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. U. UE L z dnia 20 grudnia 2013 r.),
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Spójności

Rodzaj i częstotliwość badania: E1, EX
 Analiza i ocena danych: Sposoby i efektywność przepływu informacji, sprawność w podejmowaniu decyzji, skuteczność stosowania procedur, analiza zgodności oceny projektów z LSR, wg lokalnych kryteriów wyboru w odniesieniu do przyjętych zasad i Wytycznych, ocen jakości stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur

VII. Postępowanie LGD w otoczeniu, ocena jakości partnerstwa – zarządzanie LSR
 Rodzaj i częstotliwość badania: E1, EX
 Podstawowe źródła danych: dokumentacja własna LGD, rejestr umów, ankiety ewaluacyjne, ankiety, wywiady, Analiza i ocena danych: Skuteczność, użyteczność i trwałość wykorzystywanych narzędzi promocyjnych

VIII. Identyfikację zmian w otoczeniu LSR i czynników zakłócających, żeby możliwe było podjęcie działań zaradczych – wdrażanie LSR
 Rodzaj i częstotliwość badania: E1, EX
 Podstawowe źródła danych: analiza danych GUS, dokumentacja własna LGD, ankiety, wywiady, Analiza i ocena danych: Efektywność, trafność i trwałość aktywizacji lokalnej społeczności

ZAŁĄCZNIKI:

Formularz 1: Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1 Budowanie społeczeństwa obywatelskiego na obszarze lokalnej strategii rozwoju	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
105 000,00	P.1.1 Seniorzy w AKCI	mieszkańcy (seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji), turyści, podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe	granty, konkurs (operacje klasyczne / operacje własne)
65 198,25	P.1.2 MŁODZI W DZIAŁANIU	mieszkańcy (młodzież, osoby w niekorzystnej sytuacji), turyści, organizacje pozarządowe	projekty grantowe (granty), projekty partnerskie (konkurs), konkurs (operacje klasyczne / operacje własne)
4 301,75	P.1.3 Opracowanie koncepcji inteligentnych wsi	mieszkańcy (młodzież, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji), turyści, organizacje pozarządowe, jednostki sektora finansów publicznych, mikro i mali przedsiębiorcy	projekty grantowe
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.2 Budowa infrastruktury i usług dla ludności	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
990 000,00	P.2.1 Wspólna przestrzeń	mieszkańcy (młodzież, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji), turyści, organizacje pozarządowe, jednostki sektora finansów publicznych	konkursy- operacje klasyczne
1 271 500,00	P.2.2 Rozwój przedsiębiorczości	mieszkańcy (młodzież, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji), turyści, organizacje pozarządowe, jednostki sektora finansów publicznych	konkursy- operacje klasyczne
64 000,00	P.2.3 Wspieranie rolników prowadzących działalność rolniczą w małych gospodarstwach	mieszkańcy (młodzież, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji), turyści	konkursy- operacje klasyczne

Formularz 2. Plan działania

CEL	Nazwa wskaźnika	Do 31.12.2024		Do 31.12.2025		Do 31.12.2026		Do 31.12.2027		Do 31.12.2028		Do 31.12.2029		PROGRAM
		Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika następująco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika następująco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika następująco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika następująco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika następująco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika następująco	
CEL 1: Budowanie społeczeństwa obywatelskiego na obszarze wdrażania lokalnej strategii rozwoju														
Przedsięwzięcie P.1.1 Seniorzy w AKCJI	Wskaźnik produktu 1.1.1 Liczba projektów wzmacniających aktywne uczestnictwo osób starszych w życiu społecznym, w tym z wykorzystaniem nowych technologii	0	0%	4	44,44%	4	44,44%	8	88,88%	9	100%	9	100%	PS WPR
Przedsięwzięcie P.1.2 MŁODZI W DZIAŁANIU	Wskaźnik produktu 1.2.1 Liczba projektów realizowanych w partnerstwie ukierunkowanych na poznanie dobrych praktyk/wymianę doświadczeń, w tym aspekty związane z cyfryzacją lub przedsiębiorczością	0	0%	2	50%	2	50%	4	100%	4	100%	4	100%	PS WPR
Przedsięwzięcie P.1.3 Opracowanie koncepcji inteligentnych wsi	Wskaźnik produktu 1.2.2 Liczba projektów wzmacniających aktywne uczestnictwo osób młodych w życiu społecznym	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	100%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.1.1	R.42 Promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego. Jednostka miary: liczba osób.	0		80		80		160		180		180		PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.2.1	R.1 Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego	0		40		40		80		80		80		PS WPR

Przedsięwzięcie P.2.3. Wsparcie rolników prowadzących działalność rolniczą w małych gospodarstwach																
Wskaźnik rezultatu W.2.1.1	R.41 Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR. Jednostka miary: liczba osób	0	X	0	X	2000	X	2000	X	2000	X	2000	X	2000	PS WPR	
Wskaźnik rezultatu W.2.2.1	R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR. Jednostka miary: liczba utworzonych miejsc pracy.	0	X	0	X	1	X	1	X	1	X	1	X	1	PS WPR	
Wskaźnik rezultatu W.2.2.2	R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR. Jednostka miary: liczba przedsiębiorstw	0	X	19	X	19	X	19	X	19	X	19	X	19	PS WPR	
Wskaźnik rezultatu W.2.3.1	Wskaźnik produktu 2.3.1. Liczba operacji polegających na utworzeniu/ założeniu zagrody edukacyjnej /lub agroturystyki	0	0%	0	0%	2	100%	2	100%	2	100%	2	100%	2	100%	PS WPR

Formularz 3: Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR			
Zakres wsparcia	Program/ Fundusz		Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFFRR*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)		2 500 000	0
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)		562 500	0
Razem		3 062 500	0

* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.

** W wierszu odpowiadającym danemu EFSL, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić „0”.

Formularz 4: Plan wykorzystania budżetu LSR

fundusz	Środki zakontrowane (w Euro) do:													
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EFFROW	1 289 801,75	51,59	2 389 801,75	95,59	2 422 000	96,88	2 467 000	98,68	2 482 000	99,28	2 500 000	100	2 500 000	100
EFSS+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
EFFRR	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
RAZEM	1 289 801,75	51,59	2 389 801,75	95,59	2 422 000	96,88	2 467 000	98,68	2 482 000	99,28	2 500 000	100	2 500 000	100

Plan komunikacji z lokalną społecznością - załącznik nr 7 do wniosku o wybór LSR

Lokalna Grupa Działania "Dolina rzeki Grabi", planując zrealizować cele zawarte w LSR na lata 2023-2027 i zapewnić systematyczny rozwój potencjału społeczności lokalnych opracowało plan komunikacji z lokalną społecznością, z zachowaniem partykypacyjnych metod współpracy.

Nadzędne staje się stworzenie takiego kanału komunikacji z mieszkańcami, aby na każdym etapie realizacji LSR zapewnić warunki do ciągłego, systematycznego, aktywnego i szeroko rozumianego uczestnictwa społeczności lokalnych w bieżącym wdrażaniu LSR. Skuteczna i efektywna komunikacja zakłada otwarcie się na sugestie interesariuszy i podmiotów zaangażowanych w działalność LGD. Planowane działania mają wzbudzić zainteresowanie i chęć do współpracy, a także stworzyć odpowiednie warunki do uczestnictwa lokalnej społeczności we wdrażaniu strategii i osiąganiu założonych w niej celów. Celem działań komunikacyjnych, których nadzędnym punktem jest zachowanie partykypacyjnego charakteru zagwarantuje dwustronność przekazu i możliwi pozyskanie sugestii i informacji zwrotnej od mieszkańców.

Niniejszy plan opracowano przy aktywnym wsparciu społeczności lokalnej podczas konsultacji, zrealizowanych w otwartych spotkaniach oraz na podstawie doświadczeń związanych z realizacją poprzedniej strategii (wyniki badań ewaluacyjnych).

1. Prezentacja gównych celów i przesłanek leżących u podstaw opracowania planu komunikacji

Realizowane cele wynikające ze zdiagnozowanych potrzeb określonych w LSR:

- zwiększenie zaangażowania mieszkańców w działalność Lokalnej Grupy Działania "Dolina rzeki Grabi",
- bieżące informowanie potencjalnych beneficjentów o zasadach i kryteriach udzielania wsparcia w ramach LSR oraz o procesie realizacji projektów,
- wspieranie potencjalnych beneficjentów w zakresie pozyskiwania środków w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju oraz w procesie realizacji projektów,
- animowanie, komunikowanie i informowanie lokalnej społeczności o możliwości udziału w działaniach na rzecz ludzi młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji lub o możliwości korzystania z efektów tych działań, animowanie mieszkańców do wdrażania innowacji, zarówno w kontekście lokalnym jak i regionalnym,
- wzmocnienie współpracy partnerskiej i poziomu zaangażowania partnerów oraz interesariuszy LGD,
- promocja dobrych praktyk osiąganych na obszarze LGD oraz w innych regionach kraju lub za granicą,
- prezentowana z założeniem ich oddziaływania na kolejne operacje zgłaszane do LGD,
- wzrost rozpoznawalności istnienia Funduszy Europejskich oraz zwiększenie poziomu świadomości i wiedzy mieszkańców na temat korzyści z członkostwa w Unii Europejskiej,
- informowanie społeczności lokalnej o stanie realizacji LSR, w tym o stopniu realizacji założonych wskaźników oraz o wszystkich ewentualnych zmianach w niej zachodzących,
- wzmocnienie pozytywnego wizerunku Lokalnej Grupy Działania "Dolina rzeki Grabi" jako organizacji efektywnie wykorzystującej szanse stwarzane przez członkostwo Polski w Unii Europejskiej,
- utrzymanie spójnego systemu identyfikacji wizualnej LGD.

2. Opis działań komunikacyjnych i grup docelowych oraz środków przekazu, w tym działań podejmowanych w przypadku problemów z realizacją Lokalnej Strategii Rozwoju, niskim poparciem społecznym dla działań realizowanych przez LGD.

Powszechnie cele zostaną osignięte poprzez intensywne, różnorodne i długofalowe działania informacyjne - promocyjne, których ważnym elementem będą kampanie:

- promocyjno-wizerunkowe, skierowane do lokalnych i regionalnych mediów, mieszkańców, dotychczasowych i potencjalnych Beneficjentów,

– informacyjne, adresowane do konkretnych grup potencjalnych beneficjentów, uprawnionych do korzystania ze środków Unii Europejskiej.

Dla beneficjentów, potencjalnych beneficjentów oraz pozostałych grup docelowych, zaplanowano następujące działania informacyjno-promocyjne:

- spotkania informacyjne (m.in.: szkolenia z zakresu pozyskiwania środków zewnętrzných, konferencje, seminaria, warsztaty, bezpośrednie spotkania itp.);
- publikacja i dystrybucja materiałów informacyjnych i promocyjnych (m.in.: foldery, ulotki, newsletter), udział w targach, wystawach, imprezach, wydarzeniach, spotkaniach o zasięgu międzynarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym itp.);
- strona internetowa (prowadzenie strony internetowej LGD zawierającej m.in.: informacje o naborach wniosków, kryteria wyboru, dokumenty programowe, bieżące informacje o prowadzonych działaniach, e-ankiety, formularz kontaktowy) oraz promocja na portalach społecznościowych;
- promocja i informacja w środkach masowego przekazu m.in. lokalne kampanie prasowe/telewizyjne/radioowe, stworzenie innowacyjnej mapy dobrych praktyk promującej zrealizowane przedsięwzięcia beneficjentów (mapa stworzona na bazie projektu współpracy lokalnych grup działania w województwie łódzkim);
- podcasť/kanał na youtube – zintegrowane Działanie Łódzkiej Sieci Lokalnych Grup Działania
- opracowanie jednolitego systemu wizualizacji indywidualnej LGD poprzez opracowanie logotypu wraz z księgą wizualizacji oraz zakup narzędzi promocyjnych typu: rollup, banner, namiot, długopisy, smycze, torby reklamowe, teczki, opatrzone logo LGD oraz UE.

Działania komunikacyjne oraz odpowiadające im środki przekazu uwzględniające różnorodne rozwiązania komunikacyjne

Trzęć komunikatów dostosowana będzie do prowadzonych działań promocyjnych:

- informacyjne – tj. treści pozabawione emocji, czyli czysto fachowe i informacyjne – narzędzia: biuletyn, ulotki; wizerunkowe – reklama na materiałach promocyjnych, promująca styl, elegancję i profesjonalizm;
- perswazyjne – reklamy w telewizji lokalnej, radiowe, prasowe, na plakatach, na portalach społecznościowych.

LGD dołoży wszelkich starań, aby udział społeczności lokalnych i wyodrębnionych z niej poszczególnych grup adresatów – zainteresowanych w procesie komunikacji był możliwie szeroki i co do zasady otwarty.

Grupy docelowe

- **Beneficjenci (projektodawcy) i potencjalni beneficjenci LSR.**
Celem działań informacyjnych – promocyjnych adresowanych do ww. grupy docelowej jest zapoznanie z zasadami korzystania z dostępnej pomocy finansowej oraz zasadami rozliczania operacji. Informacja skierowana do tych grup powinna mieć ponadto charakter motywujący do skłaniania wniosków oraz przedstawiać przykłady dobrych praktyk i zmian na obszarach wiejskich dokonywane w efekcie realizacji programu. Do tej grupy należą: mieszkańcy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, JSFP, instytucje kultury, KGW, OSP.
- **Grupy defaworyzowane: ludzie młodzi do 25 r.ż., seniorzy powyżej 60 r.ż. oraz osoby w niekorzystnej sytuacji:** kobiety, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, rolnicy z małych gospodarstw rolnych i ich domownicy, imigranci, osoby poszukujące zatrudnienia, w tym mieszkańcy osiedli po-PGR

Działania skierowane do tej grupy będą mieć charakter informacyjny i motywujący do podjęcia działań w kierunku aktywizacji zawodowej i społecznej. Działania skierowane do tej grupy to głównie spotkania informacyjne oraz warsztaty i szkolenia, a także komunikaty zachęcające do podjęcia aktywności udostępnione w miejscach ogólnodostępnych (m.in.: tablice ogłoszeń, portal społecznościowy, strona www LGD, strony gmin LGD, urzędy pracy).

– liczba spotkań dot. wzmocnienia pozycji osób w niekorzystnej sytuacji, w szczególności kobiet na obszarach
 – liczba spotkań dot. wzmocnienia pozycji seniorów na obszarach wiejskich,
 – liczba szkoleń dot. wsparcia zatrudnienia ludzi młodych i zatrudniania młodzieży w regionie,
 – liczba spotkań dot. wzmocnienia pozycji ludzi młodych na obszarach wiejskich,
 Wskaźniki zakładowe wskaźniki realizacji działań komunikacyjnych zostały ujęte w tabeli nr 2. Jednak na szczególną uwagę zasługują wskaźniki odnoszące się do potrzeb ludzi młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji:

3. Opis zakładanych wskaźników realizacji działań komunikacyjnych oraz efektów tych działań

Zródło: Opracowanie własne LGD.

Środki zaradcze	Zagrożenie
Stworzenie nowych, różnorodnych kanałów komunikacyjnych dostępnych i odpowiednich dla różnych grup odbiorców i ich preferencji z uwzględnieniem wieku, możliwości oraz umiejętności	Mало efektywna komunikacja skierowana do wszystkich grup docelowych LGD
Bezpośrednie kontakty mieszkańców z przedstawicielami instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie LSR, szkolenia dla beneficjentów.	Brak zaufania mieszkańców obszarów wiejskich do instytucji zajmującej się Funduszami Unijnymi i przekonanie o ich niedostępności.
Wzajemna kontrola instytucji i gmin zaangażowanych we wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju.	Wykorzystywanie kwestii Funduszy Unijnych do celów politycznych.
Formułowanie komunikatów w sposób spójny i przejrzysty.	Brak zrozumienia przekazu przez mieszkańców, beneficjentów i potencjalnych wnioskodawców.

Tabela nr 1. Realizacja planu komunikacji – zagrożenia i środki zaradcze

Zaplanowano działania, które będą podejmowane w przypadku problemów z realizacją Lokalnej Strategii Rozwoju oraz niskim poparciem społecznym dla działań realizowanych przez Lokalną Grupę Działania:
 W planie komunikacji przewidziane są działania w celu pozyskania informacji o funkcjonowaniu Lokalnej Grupy Działania i realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju. Dane będą zbierane w formie informacji zwrotnej nt. oceny jakości pomocy świadczonych przez LGD pod kątem konieczności przeprowadzenia ewentualnych korekt w tym zakresie np. dodatkowego przeszkolenia osób udzielających pomocy w zakresie komunikacji interpersonalnej. Dodatkowe informacje zbierane będą podczas działań informacyjnych o zasadach i efektach LSR skierowane do potencjalnych wnioskodawców oraz mieszkańców. Pozyskane w ten sposób informacje zostaną wykorzystane do aktualizacji LSR, zmiany procedur oraz ewentualnej zmiany funkcjonowania poszczególnych organów LGD czy Biura. W sytuacji zaistnienia problemów z wdrażaniem LSR, a także potencjalnego pojawienia się sytuacji niesatysfakcjonującej wdrożone zostaną środki zaradcze, co przedstawia poniższa tabela nr 1.

- Spółeczność lokalna
 Informacja i promocja PS WPR na lata 2023-2027 adresowana do społeczności lokalnej wsi w głównej mierze ma na celu informowanie o efektach PS WPR 2023-2027, zapoznanie z przykładowymi dobrymi praktykami na pozytywny odbiór programu LEADER. Ze względu na wielkość wsi, grupy docelowej działania informacyjne kierowane będą do liderów wsi: sołtysów, aktywnych członków stowarzyszeń lokalnych, KGW i OSP.
- Środki masowego przekazu
 Celem działań skierowanych do środków masowego przekazu jest upowszechnienie informacji o działaniach wdrażanych przez LGD w ramach RLKS, o stanie wdrażania LSR, rezultatach i efektach tych działań, o realizowanych projektach, dobrych praktykach.

wiejskich.
W planie komunikacji zaplanowano również wskaźnik dotyczący animowania społeczności lokalnych do wdrażania innowacji na obszarach wiejskich: liczba szkoleń dot. wdrażania innowacji na obszarach wiejskich.

4. Opis sposobu, w jaki będzie analizowana efektywność działań komunikacyjnych i zastosowanych środków przekazu, w tym tryb korygowania planu komunikacji

Zastosowane w planie komunikacji działania oraz wykorzystywane środki przekazu będą cyklicznym badaniem przynoszonych efektów oraz – związanej z nimi – racjonalności budżetowej. W przypadku gdy efekty te są niezadowalające, LGD podejmie środki prowadzące do skorygowania planu komunikacji. Przed wprowadzeniem każdej modyfikacji w planie komunikacji przewiduje się informowanie odbiorców o możliwości wnoszenia przez nich propozycji zmian (m. in. za pomocą ankiet, otwartych spotkań konsultacyjnych, korespondencji mailowych, oraz za pośrednictwem formularza kontaktowego na stronie www.dolnagrab.pl), które w drodze konsultacji z mieszkańcami, będą bardziej odpowiedzialnie dla osiągnięcia wyznaczonych celów LSR.

5. Indykatory budżet przewidziany na działania komunikacyjne, ze wskazaniem głównych wydatków

Szacunkowe planowane koszty finansowania poszczególnych elementów planu komunikacji zostały uwzględnione w budżecie Lokalnej Grupy Działania w Komponentie Zarządzanie LSR.
Zaplanowany przez LGD budżet na poszczególne działania komunikacyjne uwzględnia tabela nr 2 poniżej:

Tabela nr 2

Budżet i źródło finansowania	Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Adresaci działania komunikacyjnego (grupy docelowe)	Narzędzia i środki przekazu	Zakładane wskaźniki		Planowane efekty	Badanie efektywności działań komunikacyjnych
					Jednostka miary	Wartość		
10000EU R PS WPR Zarządza anie LSR	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o konieczności przestrzegania obowiązków komunikacyjnych wynikających z art.50 ust.1 rozporządzenia UE 2021/1060 oraz zasad komunikacji, zgodnie z informacjami przekazanymi LGD przez IZ oraz księgą wizualizacji w zakresie PS WPR	Kampania informacyjna dot. obowiązków komunikacyjnych beneficjentów EFSI	Wszyscy potencjalni wnioskodawcy, w szczególności rolnicy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, jsfp, mieszkańcy obszaru, w tym ludzie młodzi, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji	Informacje na oficjalnej internetowej stronie LGD, mapa dobrych praktyk, podcast/kanal na youtube	Liczba przedsięwzięć	3 szt.	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o obowiązkach komunikacyjnych beneficjentów EFSI	Monitoring oglądalności strony LGD

0,00	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o LGD i LSR (głównych zasadach przyznawania dofinansowania oraz stosowanych procedurach)	Kampania informacyjna nt. głównych założeń LSR	Potencjalni wnioskodawcy, w szczególności rolnicy, jsfp, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, mieszkańcy, w tym ludzie młodzi, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji	informacje na oficjalnej internetowej stronie LGD, mailing oraz strony internetowe gmin partnerskich, informacje na portalach społecznościowych, fanpage LGD oraz w mediach o zasięgu lokalnym	Liczba artykułów	3 szt.	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o LGD i LSR	Bieżące monitorowanie, ewaluacja okresowa
					Liczba informacji na portalach społecznościowych oraz mediach o zasięgu lokalnym	3 szt.		
2 500 EUR PS WPR Zarządzenie LSR	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o zasadach pozyskiwania środków, kryteriach oceny używanych przez Radę i zasadach realizacji projektów	Spotkania informacyjno-szkoleniowe dot. przygotowania, realizacji i rozliczenia operacji	Potencjalni wnioskodawcy, w szczególności rolnicy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, jsfp, mieszkańcy, w tym ludzie młodzi, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji	Otwarte spotkania informacyjno-szkoleniowe	Liczba spotkań	4 szt.	Podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców w zakresie przygotowania, realizacji i rozliczenia operacji	Informacja zwrotna w formie ankiety prowadzonej po spotkaniach informacyjno-szkoleniowych

2 500 EUR PS WPR Zarządź anie LSR	Wspieranie beneficjentów LSR w realizacji projektów	Informowanie nt. warunków i sposobów realizacji i rozliczania projektów	Beneficjenci oraz wnioskodawcy, w tym ludzie młodzi, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji	Doradztwo indywidualne	Liczba osób w rejestrze doradztwa	150 os.	Podniesienie wiedzy mieszkańców nt. warunków i sposobów realizacji i rozliczenia operacji	Karta/ewidencja udzielonego doradztwa/ankiet a po przeprowadzonym szkoleniu
				Szkolenia				
0,00	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o naborach wniosków i możliwości realizacji operacji	Kampania informacyjna nt. terminów przyjmowanych wniosków	Potencjalni wnioskodawcy w zależności od naboru, w tym ludzie młodzi, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji	- informacje na oficjalnej internetowej stronie LGD, - mailing oraz strony internetowe gmin partnerskich, - informacje na portalach społecznościowych , - fanpage LGD oraz w mediach o zasięgu lokalnym	Liczba artykułów na stronach internetowych	4 szt.	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o naborach wniosków i możliwości realizacji operacji	Bieżące monitorowanie, ewaluacja okresowa
				Liczba informacji na portalach społecznościowych i oraz w mediach o zasięgu lokalnym	4 szt.			

0,000	<p>Pozyskanie informacji zwrotnej dotyczącej oceny jakości doradztwa świadczonego przez LGD</p>	<p>Badanie satysfakcji wnioskodawców i beneficjentów dot. jakości doradztwa świadczonego przez LGD na etapie przygotowania wniosków o wsparcie projektowanych działań oraz rozliczenia realizowanych operacji</p>	<p>Wnioskodawcy i beneficjenci w poszczególnych zakresach operacji, w tym ludzie młodzi, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji</p>	<p>Ankieta wypełniana po doradztwie</p>	<p>Liczba ankiet dystrybuowanych wśród wnioskodawców i beneficjentów</p>	20 szt.	<p>Uzyskanie zewnętrznej wiedzy nt. jakości doradztwa w celu np. dodatkowego przeszkolenia osób udzielających doradztwa, doskonalenia umiejętności komunikacyjnych</p>	<p>Badanie ankietowe</p>
1 000 EUR PS WPR Zarządzenie LSR	<p>Poinformowanie mieszkańców o efektach realizacji LSR w całym okresie programowania</p>	<p>Kampania informacyjna LGD nt. głównych efektów LSR</p>	<p>Mieszkańcy obszaru LGD, w tym ludzie młodzi, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji</p>	<p>- informacje na oficjalnej internetowej stronie LGD, - mailing oraz strony internetowe gmin partnerskich, - informacje na portalach społecznościowych , fanpage LGD oraz mediach o zasięgu lokalnym - spotkanie</p>	<p>Liczba artykułów na stronach internetowych</p> <p>Liczba informacji na portalach społecznościowych oraz w mediach o zasięgu lokalnym</p>	1 szt.	<p>Poinformowanie mieszkańców o efektach realizacji LSR w całym okresie</p>	<p>Bieżące monitorowanie, ewaluacja końcowa</p>

1 000 EUR PS WPR Zarządzenie LSR	Poinformowanie o tematyce i terminach szkoleń, spotkań konsultacyjnych, animacyjnych realizowanych w ramach Komponentu Zarządzanie LSR	Kampania informacyjna LGD nt. wzmocnienia pozycji ludzi młodych, seniorów i osób w niekorzystnej sytuacji na obszarach wiejskich oraz o możliwościach wdrożenia innowacji na obszarach wiejskich	Mieszkańcy obszaru LGD, w tym ludzie młodzi, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji	- informacje na oficjalnej internetowej stronie LGD, - mailing oraz strony internetowe gmin partnerskich, - informacje na portalach społecznościowych	Liczba spotkań dot. wzmocnienia pozycji ludzi młodych, seniorów, osób w niekorzystnej sytuacji, na obszarach wiejskich oraz wdrażania innowacji na obszarach wiejskich		Poinformowanie mieszkańców nt. wzmocnienia pozycji ludzi młodych, seniorów i osób w niekorzystnej sytuacji na obszarach wiejskich oraz o możliwościach wdrożenia innowacji na obszarach wiejskich	Bieżące monitorowanie, ewaluacja okresowa
--	--	--	---	---	--	--	---	---

Źródło: Opracowane własne LGD.

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA
"Dolina rzeki Grabki"
Pl. 11 Listopada 1, 98-100 Łask
tel. 662 260 229
NIP 8311603911 REGON 100519609
KRS 0000305994

06. 06. 2023

Prezes Zarządu LGD
"Dolina rzeki Grabki"
NIP 8311603911 REGON 100519609
MGR Anna Dolowa

7x

o

o